

ภาวะสังคมไทย

Social situation and outlook

2
5
6
4

ไตรมาสหนึ่ง

ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม 2564

ความเคลื่อนไหวทางสังคม

จำนวนผู้ว่างงานและอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น

อัตราการว่างงานสูงขึ้น หลังจากชะลอลงในช่วงครึ่งหลังปี 2563

การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังโดยรวมลดลง

แต่ยังต้องเฝ้าระวังโรคมือ เท้า ปาก ในกลุ่มเด็กเล็ก รวมทั้งการแพร่ระบาดของ COVID-19

คดีอาญาโดยรวมเพิ่มขึ้น

โดยเฉพาะคดียาเสพติด อีกทั้งต้องเฝ้าระวังอาชญากรรมไซเบอร์

อุบัติเหตุจราจรเพิ่มขึ้น ผู้เสียชีวิตลดลง

ช่วงเทศกาลสงกรานต์เกิดอุบัติเหตุและมีผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้น สาเหตุหลักได้แก่ ขับรถเร็ว เมาแล้วขับ

สถานการณ์ทางสังคมที่สำคัญ

สังคมไร้เงินสด (Cashless Society)

ในบริบทของประเทศไทย การใช้บริการทางการเงินออนไลน์ที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นมาก ช่วยผลักดันให้ประเทศเป็นสังคมไร้เงินสดมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อพิงระวัง และช่องว่างที่ต้องแก้ไข เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงและพร้อมรับกับการเปลี่ยนผ่าน

กัญชา : โอกาสใหม่ที่ต้องควบคุม

อย่างเหมาะสม กัญชามีโอกาสเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ที่สำคัญของไทย หากมีการควบคุม และบริหารจัดการทั้งห่วงโซ่การผลิตอย่างเหมาะสม รวมทั้งการให้ข้อเท็จจริงและสร้างความเข้าใจกับที่ถูกต้องกับประชาชน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศ

การคืนเด็กดีสู่สังคม : แนวทางการสร้าง

โอกาสและการยอมรับ การให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเป็นแนวทางที่สำคัญในการลดการกระทำผิดซ้ำ ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่เคยหลงผิด กลับมาเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ

บทความเรื่อง “การพัฒนาวัคซีน COVID-19 ของประเทศไทย ”

วัคซีนถือเป็นความหวังของประเทศไทยที่จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชากรเพื่อลดการติดเชื้อ COVID-19 การพัฒนาวัคซีนได้เองภายในประเทศจึงเป็นช่องทางและโอกาสให้คนไทยสามารถเข้าถึงวัคซีนได้อย่างรวดเร็วและยั่งยืน การวิจัยและพัฒนาวัคซีนจำเป็นจะต้องได้รับการสนับสนุนการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

962 ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100

ความเคลื่อนไหวทางสังคม

อัตราการว่างงาน 	1.96% 	ผู้ว่างงานมีจำนวน 0.76 ล้านคน คิดเป็นอัตราการว่างงานร้อยละ 1.96 สะท้อนผลกระทบของ COVID-19 ที่รุนแรงขึ้นอีกครั้ง และต้องติดตามผลกระทบต่อการจ้างงาน และคุณภาพชีวิตของแรงงานอย่างใกล้ชิด
หนี้สินครัวเรือน 	3.9% 	หนี้ครัวเรือนขยายตัวร้อยละ 3.9 หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 89.3 ต่อ GDP จากการหดตัวของเศรษฐกิจ ขณะที่คุณภาพสินเชื่อปรับตัวดีขึ้น แต่ยังคงเฝ้าระวังหนี้เสียที่อาจเกิดขึ้นจากการลดลงของรายได้ของครัวเรือนตามภาวะเศรษฐกิจที่ยังไม่ปกติ
สุขภาพและการเจ็บป่วย 	65.4% 	การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังโดยรวมลดลง โดยผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ลดลงร้อยละ 94.3 โรคไข้เลือดออกลดลงร้อยละ 74.0 โรคปอดอักเสบลดลงร้อยละ 41.4 แต่ยังคงเฝ้าระวังโรคมือ เท้า ปาก ในกลุ่มเด็กเล็ก รวมทั้งการแพร่ระบาดของ COVID-19
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ 	2.8% 	การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยลดลงร้อยละ 2.8 แต่ยังคงเฝ้าระวังการซื้อขายผ่านช่องทางออนไลน์ โดยเฉพาะบุหรี่ไฟฟ้าที่ยังมีการลักลอบจำหน่ายโดยผิดกฎหมายเป็นจำนวนมาก และมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่อย่างต่อเนื่อง
คดีอาญา 	4.2% 	คดีอาญาโดยรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.2 จากคดียาเสพติดที่เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 5.1 ซึ่งต้องเร่งรัดปราบปรามอย่างเข้มงวด นอกจากนี้ยังต้องเฝ้าระวังอาชญากรรมไซเบอร์ ที่มีการหลอกลวง และมีผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก
อุบัติเหตุจราจร 	17.9% 	อุบัติเหตุจราจรทางบกเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.9 ผู้เสียชีวิตลดลงร้อยละ 2.3 ช่วงเทศกาลสงกรานต์เกิดอุบัติเหตุเพิ่มขึ้นร้อยละ 87.7 และผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 65.9 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน ซึ่งมีมาตรการลดการเคลื่อนย้ายประชาชน สาเหตุหลักมาจากพฤติกรรมขับเร็ว

ความเคลื่อนไหวทางสังคมรายไตรมาส

1. สถานการณ์ด้านแรงงาน

กำลังแรงงานเพิ่มขึ้นจากการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้อยู่นอกกำลังแรงงาน และมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.4 อัตราการว่างงานเท่ากับร้อยละ 1.96 เพิ่มขึ้นจากช่วงครึ่งหลังของปี 2563 เนื่องจากการแพร่ระบาด COVID-19 ระลอกสอง สำหรับปี 2564 มีประเด็นที่ต้องติดตามได้แก่ ผลกระทบของ COVID-19 ต่อเศรษฐกิจและตลาดแรงงาน ผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของแรงงาน และการเตรียมพร้อมรับมือกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศที่จะมีผลต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรไทย

ตาราง 1 ผลสำรวจภาวะการทำงานของประชากรไตรมาสหนึ่ง ปี 2564

	จำนวน (หน่วย: ล้านคน)						การเปลี่ยนแปลง (%YOY)					
	2563					2564	2563					2564
	Q1	Q2	Q3	Q4	ปี	Q1	Q1	Q2	Q3	Q4	ปี	Q1
กำลังแรงงานรวม	38.2	38.2	38.7	39.1	38.5	38.8	-0.4	-0.6	2.0	2.9	1.0	1.5
1. ผู้มีงานทำ	37.4	37.1	37.9	38.3	37.7	37.6	-0.7	-1.9	1.2	2.2	0.2	0.4
1.1 ภาคเกษตร	10.8	11.5	12.6	12.4	11.8	11.1	-3.7	-0.3	-0.1	3.4	-0.1	2.8
1.2 นอกภาคเกษตร	26.7	25.6	25.4	25.9	25.9	26.5	0.5	-2.5	1.8	1.6	0.3	-0.6
- อุตสาหกรรมการผลิต	6.2	6.0	5.8	5.9	6.0	6.1	-1.4	-4.4	-1.4	-2.4	-2.4	-2.2
- ก่อสร้าง	2.3	2.2	2.2	2.3	2.2	2.4	-0.2	-6.3	6.6	9.0	1.9	4.5
- ค้าส่ง/ค้าปลีก	6.3	6.2	6.3	6.3	6.3	6.3	-1.1	-1.0	4.6	-0.2	0.5	-1.0
- โรงแรม ก่อสร้าง	2.9	2.8	2.9	2.9	2.9	2.9	3.7	-2.8	-0.4	2.4	0.7	-0.2
- การขนส่ง/เก็บสินค้า	1.3	1.3	1.4	1.3	1.3	1.3	-0.8	0.1	3.3	5.3	1.9	-0.4
- การศึกษา	1.3	1.2	1.2	1.2	1.2	1.2	10.2	1.0	1.6	5.8	4.6	-7.5
- อื่น ๆ	6.2	5.9	5.8	6.0	6.0	6.3	1.3	-1.9	1.3	3.0	1.2	0.9
2. จำนวนผู้ว่างงาน*	0.39	0.75	0.74	0.73	0.65	0.76	12.3	97.7	87.2	95.7	74.4	92.1
อัตราการว่างงาน (%)	1.03	1.95	1.90	1.86	1.69	1.96						
3. กำลังแรงงานรอฤดูกาล	0.4	0.3	0.1	0.1	0.2	0.4	20.2	32.7	-22.0	-38.1	11.5	10.0
สัดส่วนต่อกำลังแรงงาน (%)	1.0	0.9	0.2	0.2	0.6	1.1						
4. ชั่วโมงทำงานเฉลี่ย/สัปดาห์ (เอกชน)	42.8	40.2	44.2	45.5	43.2	42.8	-1.6	-13.4	-5.5	-2.0	-5.7	0.0
5. ชั่วโมงทำงานเฉลี่ย/สัปดาห์ (รวม)	40.8	38.2	41.6	42.5	40.8	40.1	-1.2	-11.2	-4.3	-1.6	-4.6	-1.8
5.1 ผู้ทำงานน้อยกว่า 10 ชม.***	0.9	2.8	0.6	0.6	1.2	1.1	11.0	388.5	143.9	35.8	135.0	17.6
- ต้องการทำงานเพิ่ม	0.1	0.4	0.1	0.1	0.2	0.2	6.5	647.1	281.4	189.2	259.5	193.1
- ไม่ต้องการทำงานเพิ่ม	0.9	2.4	0.5	0.5	1.1	0.9	11.4	363.2	119.9	18.1	121.8	2.7
5.2 ผู้ทำงานน้อยกว่า 35 ชม.***	8.9	10.1	7.5	6.3	8.2	9.6	1.7	68.0	39.6	10.2	26.9	8.3
- ต้องการทำงานเพิ่ม (การทำงานต่ำกว่าระดับ**)	0.3	0.7	0.4	0.5	0.5	0.7	-15.4	194.4	129.5	121.1	94.4	129.1
- ไม่ต้องการทำงานเพิ่ม	8.6	9.4	7.1	5.8	7.7	9.0	2.4	62.8	36.3	5.6	24.2	4.3
5.3 ผู้ทำงาน 40 ชม. ขึ้นไป	24.4	22.6	25.8	27.0	24.9	23.6	-1.8	-17.6	-6.1	-0.8	-6.7	-3.3
5.4 ผู้ทำงาน 50 ชม. ขึ้นไป	5.9	4.5	5.6	6.4	5.6	5.7	-9.0	-35.4	-19.7	-2.9	-17.1	-3.0
6. จำนวนผู้ว่างงานแฝง****	0.4	0.7	0.2	0.2	0.4	0.6	17.7	133.2	77.8	25.4	63.5	40.2
อัตราการว่างงานแฝง (%)	1.2	1.9	0.5	0.5	1.0	1.6						

หมายเหตุ: * ผู้ที่ไม่ได้ทำงานและไม่มีงานประจำแต่ได้ทำงาน สัมภาษณ์หรือการบรรจุงาน และผู้ที่ไม่ได้ทำงานแต่พร้อมจะทำงานในระหว่าง 30 วัน ก่อนวันสัมภาษณ์

** ทำงานต่ำกว่า 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์และต้องการทำงานเพิ่ม (นับรวมผู้ที่ทำงาน 0 ชั่วโมงต่อสัปดาห์)

*** นับรวมผู้ที่ทำงาน 0 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

**** ผู้ว่างงานแฝง คือ ผู้ที่ทำงานน้อยกว่า 10 ชม./สัปดาห์ และต้องการทำงานเพิ่ม และผู้รอฤดูกาล

ที่มา: การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

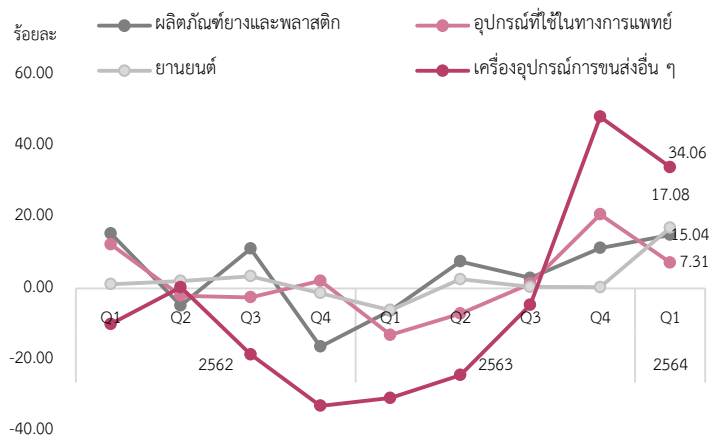
สถานการณ์แรงงานในไตรมาสหนึ่ง ปี 2564 กำลังแรงงานมีจำนวนทั้งสิ้น 38.8 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 1.5 จากการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้อยู่นอกกำลังแรงงานอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ผู้มีงานทำมีจำนวนทั้งสิ้น 37.6 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.4 จากการขยายตัวของการจ้างงานในภาคเกษตรกรรมที่ดูดซับแรงงานบางส่วนที่ถูกเลิกจ้างจากภาคเศรษฐกิจอื่นมาตั้งแต่ปี 2563 ประกอบกับราคาสินค้าเกษตรมีการปรับตัวสูงขึ้นมาก จูงใจให้แรงงานย้ายเข้ามาทำงานในภาคเศรษฐกิจนี้เพิ่มขึ้น โดยผู้มีงานทำภาคเกษตรกรรมมีจำนวนทั้งสิ้น 11.07 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.8 จากช่วงเดียวกันของปีก่อน ขณะที่นอกภาคเกษตรกรรม การจ้างงานปรับตัวลดลงเล็กน้อยที่ร้อยละ 0.6 โดยสาขาการผลิตอุตสาหกรรมมีการจ้างงานลดลงร้อยละ 2.2 อย่างไรก็ตามมีบางอุตสาหกรรมที่ยังสามารถขยายตัวได้ อาทิ ยานยนต์ ผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก อุปกรณ์ที่ใช้ในทางการแพทย์ และการผลิตเครื่องอุปกรณ์การขนส่งอื่น ๆ สำหรับภาคบริการ การจ้างงานลดลงร้อยละ 0.7 โดยสาขาการขนส่ง/ขายปลีกลดลงร้อยละ 1.0 และสาขาการขนส่ง/เก็บสินค้าลดลงร้อยละ 0.4 และสาขาที่พักแรมและบริการด้านอาหารลดลงร้อยละ 0.2 ตามปริมาณนักท่องเที่ยวที่ลดลงจากผลกระทบการแพร่ระบาด COVID-19 ระลอกใหม่ และมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานในสาขาการขนส่งและสถานที่เก็บสินค้า

แผนภาพ 1 อัตราการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้ ณ ไตรมาส (%YoY)

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

แผนภาพ 2 อัตราการเปลี่ยนแปลงของผู้มีงานทำ (%YoY)

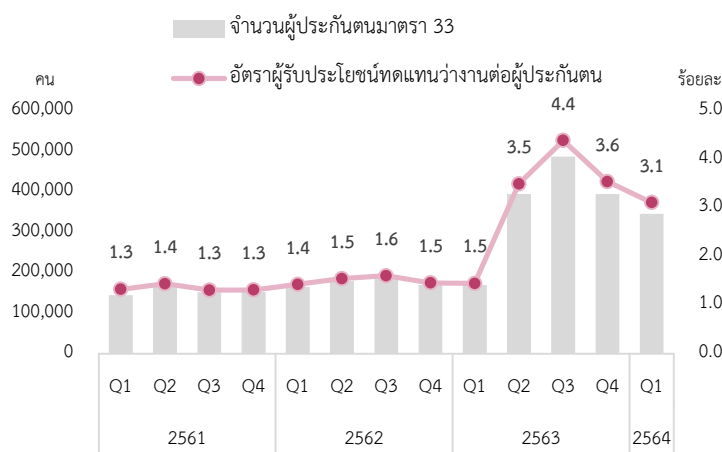
ที่มา: การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ชั่วโมงการทำงานรวมอยู่ที่ 40.1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ลดลงร้อยละ 1.8 จากช่วงเดียวกันของปีก่อน และลดลงต่อเนื่องเป็นไตรมาสที่ 6 โดยกลุ่มแรงงานที่มีชั่วโมงการทำงานลดลงคือ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ มีชั่วโมงทำงานเฉลี่ยเพียง 38.6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ จากระดับปกติประมาณ 42 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ขณะที่ชั่วโมงการทำงานของผู้จ้างภาคเอกชนค่อนข้างทรงตัวที่ 42.8 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยมีสาขาในอุตสาหกรรมการผลิตที่มีชั่วโมงการทำงานขยายตัวขึ้นมาก อาทิ สาขาเคมีภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก การผลิตคอมพิวเตอร์และอิเล็กทรอนิกส์ การผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า และยานยนต์ สำหรับการทำงานต่ำระดับเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 129.1 เพิ่มขึ้นต่อเนื่องเป็นไตรมาสที่ 4 ทั้งนี้ จากภาพรวมที่ผู้มีงานทำเพิ่มขึ้นแต่ชั่วโมงการทำงานลดลง สะท้อนการจ้างงานและการทำงานที่ไม่เต็มเวลา ซึ่งจะทำให้แรงงานมีรายได้ลดลง โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ประกอบอาชีพอิสระซึ่งเป็นกลุ่มที่มีรายได้ไม่แน่นอน

การว่างงานเพิ่มขึ้นสูง โดยผู้ว่างงานมีจำนวน 0.76 ล้านคน คิดเป็นอัตราการว่างงานร้อยละ 1.96 สูงขึ้นอีกครั้งหลังจากชะลอตัวลงในช่วงครึ่งหลังของปี 2563 สะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบจาก COVID-19 ที่ยังมีอยู่อย่างต่อเนื่อง หากการแพร่ระบาดยังรุนแรงและยืดเยื้อ จะส่งผลกระทบต่อตลาดแรงงานรุนแรงขึ้นนอกจากนี้ เมื่อพิจารณาผู้เสมือนว่างงาน หรือผู้มีงานทำ 0-20 ชั่วโมง/สัปดาห์ ในภาคเกษตรกรรม และ 0-24 ชั่วโมง/สัปดาห์ นอกภาคเกษตรกรรม มีจำนวนสูงถึง 4.4 ล้านคน ในไตรมาส 1 ปี 2564 เพิ่มขึ้นจาก 2 ไตรมาสก่อน โดยมากกว่าครึ่งเป็นกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ

สำหรับการว่างงานของแรงงานในระบบ พบว่า ผู้รับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานของผู้ประกันตนมาตรา 33 มีจำนวน 3.46 แสนคน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.1 ของผู้ประกันตนรวมภายใต้มาตรา 33 สูงกว่าช่วงเดียวกันของปี 2563 ที่การระบาดยังไม่รุนแรง โดยเป็นผู้รับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานรายใหม่ประมาณ 0.8 แสนคน ในเดือนมีนาคม 2564 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ขณะที่ผู้ประกันตนที่รับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานด้วยเหตุสุดวิสัย มีจำนวน 62,731 คน และลูกจ้างของสถานประกอบการที่ขอใช้มาตรา 75 ตาม พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงาน¹ มีจำนวนทั้งสิ้น 82,346 คน ลดลงเป็นไตรมาสที่ 3 ติดต่อกัน

แผนภาพ 3 ผู้ประกันตนมาตรา 33 และสัดส่วนผู้รับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานต่อผู้ประกันตนมาตรา 33

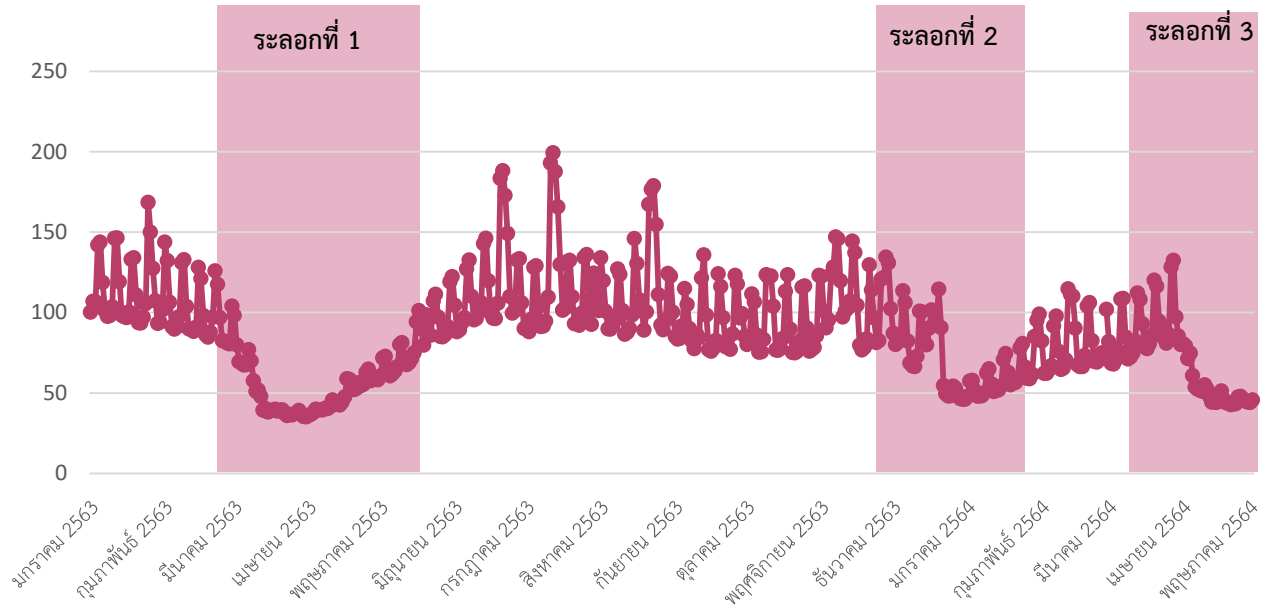
ที่มา: สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน

ประเด็นที่ต้องติดตามในปี 2564 ได้แก่

1. **ผลกระทบของ COVID-19 ระลอกใหม่ต่อเศรษฐกิจและการจ้างงาน** การแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ยืดเยื้อและมีความรุนแรงเป็นระยะ ๆ อาจทำให้เศรษฐกิจไม่สามารถขยายตัวได้ตามเป้าหมาย เนื่องจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ลดลง ดังจะเห็นได้จากข้อมูล Apple Mobility Index¹ ที่สะท้อนแนวโน้มพฤติกรรม การเดินทางของประชาชนที่ลดลงมากในช่วงเดือนเมษายน 2564 แม้จะไม่มีมาตรการล็อกดาวน์อย่างเป็นทางการ โดยแนวโน้มการเดินทางที่ลดลงจากการระบาดระลอกใหม่นี้ใกล้เคียงกับการระบาดในระลอกที่ 1 เมื่อปี 2563

¹ Apple Mobility Index เป็นเครื่องมือแสดงข้อมูลแนวโน้มการเคลื่อนที่จาก Apple Maps ซึ่งเป็นข้อมูลการนำทางแบบสรุปรวมจาก Apple Maps ที่แสดงแนวโน้มการเคลื่อนที่สำหรับเมือง ประเทศ หรือภูมิภาค โดยวันที่ฐานของ Index คือ วันที่ 13 มกราคม 2563

แผนภาพ 4 ดัชนี Apple Mobility Index (เทียบกับข้อมูลวันที่ 13 มกราคม 2563 = 100 ซึ่งเป็นช่วงก่อนการแพร่ระบาด)

ที่มา: Apple

ทั้งนี้ การระบาดของ COVID-19 ระลอกใหม่อาจส่งผลกระทบต่อกลุ่มแรงงานดังนี้

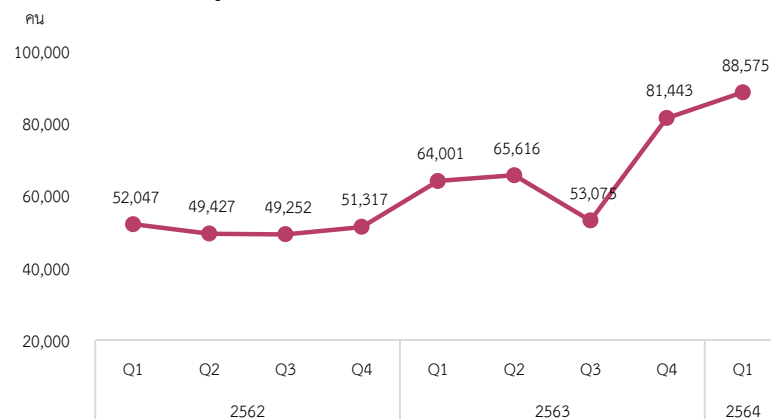
(1) **แรงงานในกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (MSMEs) อาจตกงานมากขึ้น หรือถูกลดชั่วโมงการทำงาน** โดยธุรกิจ MSMEs ได้รับผลกระทบตั้งแต่ปี 2563 ซึ่งทำให้ GDP ของ MSMEs ปรับตัวลดลงสูงถึงร้อยละ 9.1 ขณะที่การสำรวจผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2564 พบว่า ผู้ประกอบการมีความสามารถในการประคองธุรกิจได้อีก 6.1 เดือนเท่านั้น ซึ่งการสำรวจดังกล่าวเป็นช่วงก่อนการระบาดระลอกใหม่ ดังนั้น หากไม่สามารถควบคุมการระบาดได้อย่างรวดเร็ว ธุรกิจฯ อาจไม่สามารถประคองตัวต่อไปได้ รวมถึงการเลิกจ้างแรงงาน และโอกาสการกลับมาฟื้นตัวอาจใช้เวลานานมากขึ้น

(2) **แรงงานในภาคการท่องเที่ยวอาจถูกเลิกจ้างมากขึ้น และต้องหาอาชีพใหม่** โดยศูนย์วิจัยด้านการตลาดท่องเที่ยวของ ททท. คาดว่าการท่องเที่ยวจะกลับเข้าสู่ภาวะปกติในปี 2569 ซึ่งผลกระทบของ COVID-19 จะทำให้การกลับเข้าสู่ภาวะปกติต้องเลื่อนออกไป และส่งผลกระทบต่อแรงงานในภาคการท่องเที่ยวที่มีอยู่กว่า 7 ล้านคน หากแรงงานถูกเลิกจ้างจะไม่สามารถกลับเข้ามาทำงานในสาขาเดิมได้ในระยะเวลาอันใกล้ และอาจต้องเปลี่ยนอาชีพ

(3) **ตำแหน่งงานอาจไม่เพียงพอจะรองรับนักศึกษาจบใหม่** โดยเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มเติบโตต่ำกว่าเป้าหมาย จะทำให้ผู้ประกอบการเลื่อนการขยายตำแหน่งงานใหม่ออกไป กระทั่งกับการหางานของนักศึกษาจบใหม่ในปี 2564 ประมาณ 4.9 แสนคน ขณะที่โครงการจ้างงานกลุ่มผู้จบการศึกษาใหม่และแรงงานคืนถิ่นภายใต้ พ.ร.ก. เงินกู้ฯ ในปี 2563 ซึ่งมีระยะเวลาการจ้างงานประมาณ 12 เดือนกำลังจะสิ้นสุดลง อาจส่งผลกระทบต่อแรงงานภายใต้โครงการประมาณ 1.4 แสนตำแหน่ง

2. **ผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของแรงงาน** เศรษฐกิจที่ฟื้นตัวช้า ชั่วโงมการทำงานที่ลดลง 6 ไตรมาส ติดต่อกัน และการว่างงานเพิ่มขึ้น สะท้อนว่าแรงงานมีรายได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ผู้ว่างงานจากผลกระทบของ COVID-19 มีแนวโน้มเป็นผู้ว่างงานระยะยาวมากขึ้น โดยจำนวนผู้ว่างงานนานกว่า 12 เดือนเพิ่มขึ้นจากประมาณ 5 หมื่นคน ในปี 2562 เพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 9 หมื่นคน ในไตรมาสหนึ่ง ปี 2564 การว่างงานเป็นเวลานานจะส่งผลกระทบต่อรายได้ และทำให้ทักษะแรงงานลดลง นอกจากนี้ แรงงานในระบบที่ถูกเลิกจ้างจำนวนมากได้กลายเป็นแรงงานนอกระบบตั้งแต่การระบาดรุนแรงในปี 2563 ดังจะเห็นได้จากจำนวนผู้ประกันตนมาตรา 33 ที่มีจำนวนลดลงประมาณ 5 แสนคนจากปี 2562 ซึ่งไม่ได้รับการคุ้มครอง และขาดหลักประกันทางสังคม

แผนภาพ 5 จำนวนผู้ว่างงานมากกว่า 12 เดือน

ที่มา: การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

3. **การเตรียมพร้อมรับมือกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศที่จะมีผลต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรไทย** ภาคเกษตรที่มีแรงงานอยู่มากกว่า 1 ใน 3 ของกำลังแรงงานในประเทศ โดยเฉพาะในช่วงที่มีการแพร่ระบาดฯ ภาคเกษตรเป็นสาขาที่ดูดซับแรงงานส่วนเกินจากสาขานอกภาคเกษตร โดยมีการคาดการณ์สภาพภูมิอากาศในปี 2564 ว่าปริมาณน้ำฝนจะมากกว่าค่าปกติส่งผลดีต่อภาคเกษตรของไทย แต่บางพื้นที่อาจมีโอกาสูงในการเกิดสถานการณ์น้ำท่วมได้ หากภาครัฐได้มีการส่งสัญญาณเตือนเกษตรกรล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำจะสามารถลดความเสี่ยงของเกษตรกรจากความเสียหายจากภัยทางธรรมชาติได้อย่างทันท่วงที

ความต้องการพัฒนาทักษะของแรงงานกับบทบาทภาครัฐในปัจจุบัน

เทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน ทำให้แรงงานต้องปรับตัว เรียนรู้ทักษะใหม่อย่างต่อเนื่อง สำหรับประเทศไทยภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) มุ่งเน้นให้วัยแรงงานพัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสถานการณ์พัฒนาทักษะแรงงานในปัจจุบัน พบข้อเท็จจริงที่สำคัญ ดังนี้

1. **วัยแรงงานร้อยละ 7.9 เท่านั้นที่ต้องการพัฒนาทักษะ** จากข้อมูลการสำรวจความต้องการพัฒนาขีดความสามารถของประชากร พ.ศ. 2563 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประชากรที่อายุ 15 ปี ขึ้นไป มีความต้องการพัฒนาทักษะ 4.5 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 7.9 ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปทั้งหมด โดยผู้ว่างงานมีความต้องการพัฒนาทักษะสูงสุดที่ร้อยละ 24.9 รองลงมาเป็นกลุ่มผู้มีงานทำที่ร้อยละ 9.1 ขณะที่ผู้อยู่นอกกำลังแรงงานมีความต้องการพัฒนาทักษะเพียงร้อยละ 5.0 ทั้งนี้ เหตุผลที่วัยแรงงานไม่ต้องการพัฒนาทักษะเนื่องจากไม่มีเวลาว่าง คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 44.1 รองลงมาไม่มีหลักสูตรที่ต้องการร้อยละ 9.0 ไม่รู้สถานที่/หน่วยงานที่ให้การพัฒนา ร้อยละ 3.1 และไม่มีค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการพัฒนาร้อยละ 2.9

2. **หลักสูตรและทักษะที่เปิดสอนยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน** โดยหลักสูตรที่ประชาชนให้ความสนใจพัฒนาทักษะ ได้แก่ ด้านอาหารและโภชนาการ 6.6 แสนคน ด้านการเพาะปลูกและขยายพันธุ์พืช 6.1 แสนคน เสริมสวย 4.0 แสนคน ช่างยนต์และการบำรุงรักษา 3.4 แสนคน ตัดเย็บเสื้อผ้า 3.3 แสนคน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีงานทำที่มีความต้องการพัฒนาทักษะในด้านคหกรรม และเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ มากกว่าร้อยละ 52.7 ขณะที่สาขาที่รัฐเปิดสอนส่วนใหญ่เป็นสาขาด้านช่าง ด้านภาษา และด้านคอมพิวเตอร์ ซึ่งเน้นไปในด้านที่ประเทศมีความต้องการเป็นหลัก

3. **หลักสูตรการฝึกอบรมของภาครัฐขาดความหลากหลาย และยังไม่เพียงพอ** โดยในปี 2563 มีการพัฒนาทักษะฝีมือให้กับกำลังแรงงานที่ดำเนินการโดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงานเพียง 133,401 คน ขณะเดียวกันหลักสูตรการฝึกอบรมที่หน่วยงานของรัฐดำเนินการเองในสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานและสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานระดับจังหวัดจำนวน 83 แห่ง โดยจำนวนของหลักสูตรที่ทำการอบรมเฉลี่ยคือ 46 หลักสูตรในการเปิดฝึกอบรมของแต่ละสถาบันพัฒนาฯ ในแต่ละจังหวัด แม้จะรวมหลักสูตรในช่วงการระบาดของ COVID-19 ของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานที่มีหลักสูตรการฝึกอบรมทักษะรูปแบบออนไลน์ 17 หลักสูตร และโครงการพัฒนาทักษะกำลังคนของประเทศ (Reskill/Upskill/Newskill) ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จำนวน 42 หลักสูตร ซึ่งยังถือว่าจำนวนหลักสูตรน้อย ไม่รองรับกับวัยแรงงานที่จะเข้าฝึกอบรม

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาครัฐจำเป็นต้องประชาสัมพันธ์ และสนับสนุนให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะของตนให้มากขึ้น รวมทั้งปรับปรุง/เพิ่มหลักสูตรให้สอดคล้องทั้งกับความต้องการของประชาชน และทิศทางการพัฒนาประเทศ และเพิ่มช่องทางการเข้าถึงที่มีค่าใช้จ่ายต่ำหรือไม่มีค่าใช้จ่าย เพื่อให้วัยแรงงานโดยเฉพาะแรงงานมีทักษะต่ำและแรงงานอายุมาก มีช่องทางในการเพิ่มทักษะ และสามารถสร้างรายได้ที่ดีขึ้น

2. หนี้สินครัวเรือน

หนี้สินครัวเรือนในไตรมาสสี่ ปี 2563 มีมูลค่า 14.02 ล้านล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 3.9 หรือสัดส่วนร้อยละ 89.3 ต่อ GDP ขณะที่คุณภาพสินเชื่อปรับตัวดีขึ้นแต่ยังต้องติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด สำหรับปี 2564 ปัญหาหนี้สินครัวเรือนยังมีแนวโน้มเพิ่มสูง จากเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มฟื้นตัวล่าช้าและตลาดแรงงานที่ยังไม่ฟื้นตัวซึ่งจะกระทบต่อรายได้และสภาพคล่องของครัวเรือนโดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีรายได้น้อย จึงต้องให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างหนี้ในกลุ่มดังกล่าว รวมทั้งเฝ้าระวังการผิดนัดชำระหนี้ และการก่อหนี้นอกระบบ

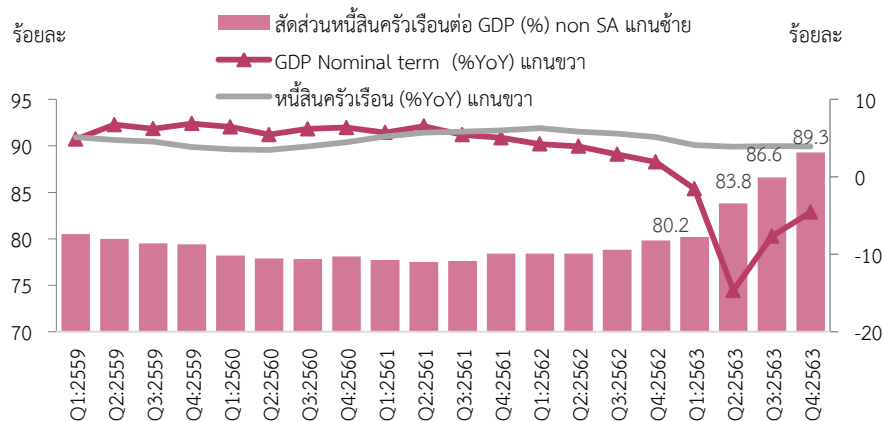
หนี้สินครัวเรือนไตรมาสสี่ ปี 2563 มีมูลค่า 14.02 ล้านล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 3.9 จากร้อยละ 4.0 ในไตรมาสก่อน และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 89.3 ต่อ GDP เพิ่มขึ้นต่อเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่หดตัว ทั้งนี้ แม้หนี้สินครัวเรือนจะขยายตัว แต่เป็นการขยายตัวที่ช้าลง สะท้อนให้เห็นว่าครัวเรือนยังระมัดระวังในการก่อหนี้

ตาราง 2 หนี้สินครัวเรือน (สินเชื่อจากสถาบันการเงิน)

สิ้นสุดระยะเวลา	2559	2560	2561	2562				2563			
				Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
มูลค่าหนี้สินครัวเรือน (ล้านล้านบาท)	11.58	12.10	12.83	12.97	13.09	13.25	13.49	13.50	13.59	13.78	14.02
%YoY	3.9	4.5	6.0	6.3	5.8	5.6	5.1	4.1	3.9	4.0	3.9
สัดส่วนต่อ GDP (%)	79.4	78.1	78.4	78.4	78.4	78.9	79.8	80.2	83.8	86.6	89.3

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

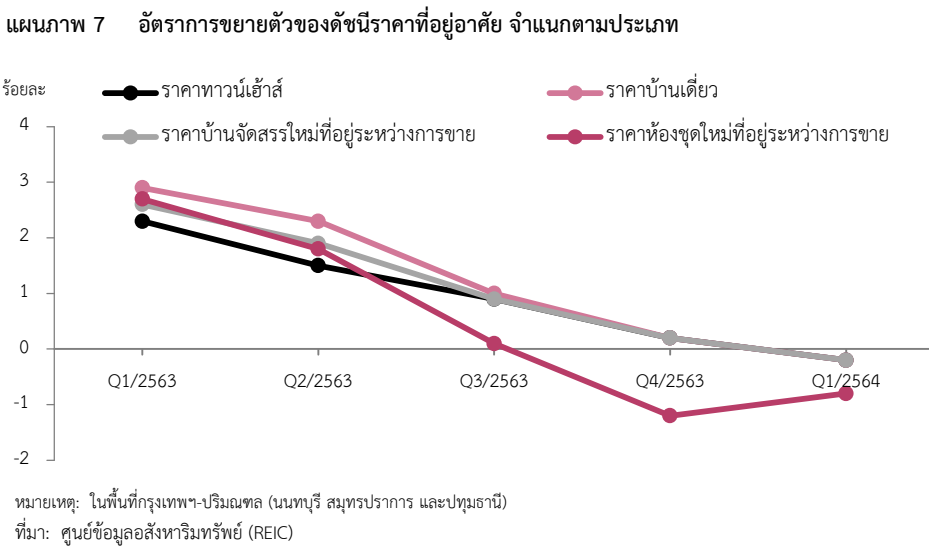
แผนภาพ 6 สัดส่วนหนี้สินครัวเรือน GDP (ไม่ปรับฤดูกาล)

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

เมื่อพิจารณาหนี้สินครัวเรือนจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการก่อหนี้ พบว่า ไตรมาสสี่ ปี 2563 สินเชื่อเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ และสินเชื่อเพื่อการประกอบธุรกิจขยายตัวสูงขึ้นจากไตรมาสก่อน โดยสินเชื่อเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.5 จากร้อยละ 5.1 ในไตรมาสที่ผ่านมา ซึ่งเป็นผลมาจากความต้องการอาคารชุดที่ปรับตัวดีขึ้น ตามมาตรการส่งเสริมการขายของผู้ประกอบการ และราคาที่อยู่อาศัยที่มีแนวโน้มปรับตัวลงในทุกประเภท ด้านสินเชื่อเพื่อการประกอบธุรกิจขยายตัวร้อยละ 3.6 ขณะที่สินเชื่อเพื่อยานยนต์ชะลอตัวลงอย่างชัดเจน จากร้อยละ 4.0 ในไตรมาสก่อนเป็นร้อยละ 2.7 สอดคล้องกับการหดตัวของยอดขายรถยนต์จักรยานยนต์

ส่วนสินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่นชะลอตัวลงร้อยละ 5.2 จากร้อยละ 5.7 ในไตรมาสก่อน โดยสินเชื่อส่วนบุคคลชะลอตัวลง และสินเชื่อบัตรเครดิตปรับตัวลดลง จากกำลังซื้อของครัวเรือนที่ลดลงจากผลกระทบของ COVID-19

ตาราง 3 อัตราการขยายตัวหนี้สินครัวเรือน จำแนกตามวัตถุประสงค์ (ร้อยละ)

ณ สิ้นสุดระยะเวลา	2561				2562				2563			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
เงินให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือน	5.2	5.7	5.8	6.0	6.3	5.8	5.6	5.1	4.1	3.9	4.0	3.9
เพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์	6.0	6.2	6.2	6.3	6.6	5.6	5.0	4.7	3.7	4.6	5.1	5.5
เพื่อยานยนต์	7.2	9.2	10.4	12.0	12.0	11.1	10.1	7.8	6.2	4.4	4.0	2.7
เพื่อการประกอบธุรกิจ ¹	3.4	3.3	3.3	3.2	3.2	2.0	1.8	1.5	1.1	1.8	2.4	3.6
เพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่น	5.6	6.2	6.2	6.2	7.8	8.2	8.1	8.3	6.0	5.4	5.7	5.2
- สินเชื่อส่วนบุคคล ²	5.3	5.8	6.0	6.2	7.8	8.2	8.0	8.2	6.5	6.1	6.3	6.0
- สินเชื่อบัตรเครดิต	7.8	9.1	8.2	6.4	7.9	8.3	9.2	9.1	2.6	-0.2	0.9	-1.3
สินเชื่ออื่น ๆ ³	2.6	2.8	2.6	2.3	-0.6	0.1	1.7	1.0	3.1	-0.2	-3.8	-4.6

หมายเหตุ: ¹ สินเชื่อเพื่อการประกอบธุรกิจ ประกอบด้วย สินเชื่อเพื่อประกอบอาชีพ และสินเชื่อเพื่อซื้อหลักทรัพย์

² สินเชื่อส่วนบุคคล ประกอบด้วย สินเชื่อส่วนบุคคล และสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ

³ สินเชื่ออื่น ๆ ประกอบด้วย สินเชื่อเพื่อการศึกษา และสินเชื่อที่ไม่สามารถจำแนกวัตถุประสงค์ได้

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือนปรับตัวดีขึ้น แต่สัดส่วนสินเชื่อค้างชำระไม่เกิน 3 เดือนยังอยู่ในระดับสูง ในไตรมาสสี่ ปี 2563 สัดส่วนหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) ต่อสินเชื่อรวมอยู่ที่ร้อยละ 2.84 ลดจากร้อยละ 2.91 ในไตรมาสก่อน จากการดำเนินมาตรการปรับโครงสร้างหนี้ในช่วงที่ผ่านมาของสถาบันการเงิน โดยเฉพาะในกลุ่มลูกหนี้บัตรเครดิตที่ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 ซึ่งมีจำนวนลูกหนี้ที่เข้าร่วมโครงการคลินิกแก้หนี้² ในปี 2563 กว่า 7,900 ราย คิดเป็นบัตรเครดิตและบัตรกดเงินสดมากกว่า 25,000 ใบ

² โครงการคลินิกแก้หนี้ มีวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหาหนี้เสียของบัตรเครดิต บัตรกดเงินสด และสินเชื่อส่วนบุคคลที่ไม่มีหลักประกัน ที่ดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2560 ซึ่งในปี 2563 ได้ขยายขอบเขตในการช่วยเหลือแก่ลูกหนี้ที่มีเจ้าหน้าที่บรรณาการเดียวจากหลายราย รวมถึงลูกหนี้ที่อยู่ในกระบวนการของศาลและมีคำพิพากษาแล้ว

โดยมูลค่าหนี้ที่ได้รับการช่วยเหลือรวม 2 พันล้านบาท อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณากลุ่มสินเชื่อกล่าวถึงพิเศษ (สินเชื่อค้างชำระไม่เกิน 3 เดือน) ยังอยู่ในระดับสูง โดยคิดเป็นสัดส่วนต่อสินเชื่อรวมถึงร้อยละ 6.8 เพิ่มขึ้นจากไตรมาสก่อน สะท้อนว่าความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือนบางกลุ่มด้อยลง และมีโอกาสที่จะกลายเป็นหนี้เสียมากขึ้น³

ตาราง 4 หนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs)

ณ สิ้นสุดระยะเวลา	2559	2560	2561	2562				2563			
				Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
NPL (พันล้านบาท)	105.3	110.4	120.5	126.4	127.4	133.3	140.6	156.2	152.5	144.3	144.4
%YOY	27.3	25.7	9.1	9.0	10.0	12.2	16.7	23.6	19.7	8.3	2.7
% ต่อสินเชื่อรวม	2.71	2.68	2.67	2.75	2.74	2.81	2.90	3.23	3.12	2.91	2.84

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

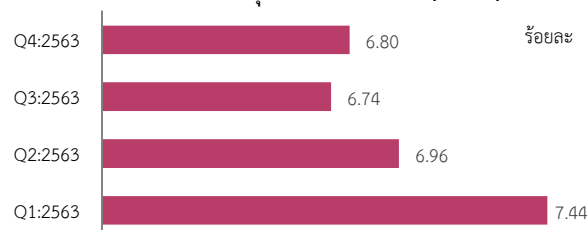
ด้านคุณภาพสินเชื่อจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการก่อหนี้ พบว่า สัดส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินเชื่อรวมของหนี้เพื่อที่อยู่อาศัย รถยนต์ และบัตรเครดิตปรับตัวลดลง ขณะที่สินเชื่อส่วนบุคคลอื่นปรับตัวสูงขึ้น โดยสัดส่วนยอดสินเชื่อผิดนัดชำระหนี้เกิน 3 เดือนขึ้นไปต่อยอดสินเชื่อคงค้างของสินเชื่อส่วนบุคคลอื่นเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.35 เทียบกับร้อยละ 2.26 ในไตรมาสก่อน

ตาราง 5 สัดส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้รายวัตถุประสงค์ต่อสินเชื่อรวม (ร้อยละ)

ณ สิ้นสุดระยะเวลา	2563			
	Q1	Q2	Q3	Q4
ที่อยู่อาศัย	4.04	4.04	3.88	3.78
รถยนต์	2.09	1.88	1.58	1.44
บัตรเครดิต	3.50	3.00	2.42	2.38
ส่วนบุคคลอื่นๆ	2.61	2.45	2.26	2.35

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

แผนภาพ 8 สัดส่วนสินเชื่อกล่าวถึงพิเศษ (SM) เพื่ออุปโภคและบริโภคส่วนบุคคลต่อสินเชื่อรวม (ร้อยละ)

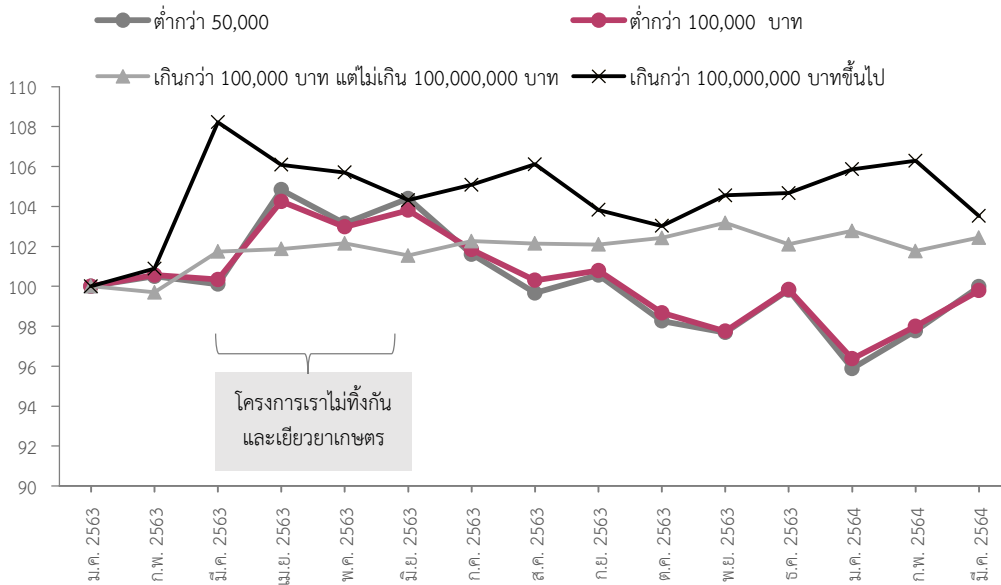

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

สำหรับแนวโน้มการก่อหนี้ของครัวเรือนในปี 2564 สัดส่วนหนี้สินครัวเรือนต่อ GDP จะยังคงอยู่ในระดับสูงจากภาวะเศรษฐกิจที่ยังไม่ฟื้นตัวกลับไปในระดับก่อน COVID-19 โดย สศช. คาดการณ์ว่าในปี 2564 GDP จะขยายตัวระหว่างร้อยละ 1.5 ถึง 2.5 จากการหดตัวร้อยละ 6.1 (ณ วันที่ 17 พฤษภาคม 2564) ประกอบกับตลาดแรงงานอาจได้รับผลกระทบที่รุนแรงขึ้น ทำให้ชั่วโมงการทำงานลดลงต่อเนื่อง และยังไม่เข้าสู่ภาวะปกติ ซึ่งจะกระทบต่อรายได้ของแรงงานและทำให้ครัวเรือนประสบปัญหาการขาดสภาพคล่องมากขึ้นโดยเฉพาะครัวเรือนรายได้น้อย ดังจะเห็นได้จากเงินฝากต่อบัญชีหลังการระบาดของ COVID-19 ระลอกแรก (มีนาคม 2563) ที่พบว่า บัญชีที่มีมูลค่าต่ำกว่า 100,000 บาท ปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง สวนทางกับกลุ่มที่มีเงินฝากมากกว่า 100 ล้านบาท ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าครัวเรือนรายได้น้อยอาจประสบปัญหาขาดสภาพคล่องเพิ่มขึ้น

³ ข้อมูลลูกหนี้ที่เข้าร่วมโครงการคลินิกแก้หนี้เป็นเพียงกลุ่มลูกหนี้ในระบบเท่านั้น ซึ่งในแง่หนึ่งเป็นสะท้อนความสามารถในการชำระหนี้เพียงหนี้สินของครัวเรือนที่เกิดขึ้นในระบบ

แผนภาพ 9 ดัชนีมูลค่าเงินฝากต่อบัญชี (ปรับให้เป็นดัชนีโดยใช้ฐานเดือนมกราคม ปี 2563)

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย ประมวลผลโดยข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้ในปี 2564 ครีวเรือนจะระมัดระวังการใช้จ่าย โดยเฉพาะการชะลอการซื้อสินค้าในกลุ่มสินค้าคงทน ได้แก่ที่อยู่อาศัยและรถยนต์ซึ่งมีมูลค่าสูงอาจมีการชะลอออกไป ส่งผลให้ความต้องการสินเชื่อชะลอตัวลง ขณะที่ความต้องการสินเชื่อบัตรเครดิตและสินเชื่อเพื่อการบริโภคส่วนบุคคลอาจปรับตัวเพิ่มขึ้นจากปัญหาการขาดสภาพคล่อง รวมทั้งมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำสำหรับประชาชนของสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ อาทิ ธนาคารออมสิน⁴ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ที่ส่งเสริมการให้สินเชื่อเพิ่มขึ้น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีมาตรการปรับโครงสร้างหนี้ที่เหมาะสม ควบคุมดูแลการให้สินเชื่อให้สอดคล้องกับระดับรายได้ และเฝ้าระวังปัญหาการผิดนัดชำระหนี้ และการก่อหนี้นอกระบบ โดยเฉพาะในกลุ่มครัวเรือนผู้มีรายได้น้อย ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการจ้างงาน เพื่อให้ครัวเรือนมีรายได้ และสามารถรักษาระดับการบริโภคไว้ได้ในระดับเดิม

⁴ โครงการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำสำหรับประชาชนของธนาคารออมสิน อาทิ โครงการสินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้มีอาชีพอิสระที่ได้รับผลกระทบจากไวรัสโคโรนา (COVID-19) (สินเชื่อฉุกเฉิน) วงเงินสูงสุด 10,000 บาท และโครงการสินเชื่อเสริมพลังฐานราก วงเงินคงเหลือประมาณ 10,000 ล้านบาท วงเงินสูงสุด 50,000 บาท ให้แก่พ่อค้า แม่ค้า ผู้ประกอบการ อาชีพอิสระ และผู้มีรายได้น้อย แต่ไม่มีหลักประกัน

การกู้ยืมรูปแบบดิจิทัลกับโอกาสในการเข้าถึงสินเชื่อ

เทคโนโลยีทางการเงินมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วส่งผลให้เกิดผลิตภัณฑ์ทางการเงินในรูปแบบใหม่ รวมถึงบริการการให้สินเชื่อที่มีการให้บริการผ่านช่องทางดิจิทัล (Digital Lending) ซึ่งในอดีตดิจิทัลมีบทบาทเพียงอำนวยความสะดวกในกระบวนการให้กู้ยืมเงิน อาทิ การรับสมัคร การรับส่งข้อมูลเอกสารต่าง ๆ เท่านั้น แต่ล่าสุดในเดือนกุมภาพันธ์ 2564 ที่ผ่านมานาถการแห่งประเทศไทยได้อนุญาตให้ผู้ประกอบการสินเชื่อสามารถให้สินเชื่อดิจิทัลที่เรียกว่า “สินเชื่อส่วนบุคคลดิจิทัล หรือ Digital Personal Loan (DPL)” ขณะเดียวกันยังได้เริ่มศึกษาความเป็นไปได้ของ “สินเชื่อออนไลน์ระหว่างบุคคลรูปแบบใหม่ (Peer to Peer Lending : P2P Lending)” ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางการเงินใหม่ที่จะเข้ามามีบทบาทต่อการให้กู้ยืมในอนาคต โดยลักษณะของสินเชื่อดังกล่าว มีดังนี้

1. สินเชื่อส่วนบุคคลดิจิทัล⁵ (Digital Personal Loan) เป็นสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ที่นำเทคโนโลยีดิจิทัลและข้อมูลทางเลือก (Alternative Data) เช่น ข้อมูลการซื้อสินค้าออนไลน์ การชำระค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ มาใช้ประเมินความสามารถและความเต็มใจในการชำระหนี้ของผู้กู้ โดยมีวงเงินกู้ยืมไม่เกิน 20,000 บาท ระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน และอัตราดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ 25 ต่อปี ซึ่งปัจจุบันมีผู้ประกอบการได้รับอนุญาตให้บริการ 2 ราย คือ บริษัท แอสเซนดนาโน จำกัด และบริษัท ซีมันนี่ (แคปปิตอล) จำกัด

2. สินเชื่อออนไลน์ระหว่างบุคคลรูปแบบใหม่ (Peer to Peer Lending : P2P Lending) เป็นสินเชื่อออนไลน์ที่เปิดให้บุคคลทั่วไปสามารถกู้ยืมกันเองได้โดยตรง ผ่านตัวกลางที่เป็นเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันในการจับคู่ (Matchmaker) ในวงเงินไม่เกิน 1.5-5 เท่าของรายได้ หรือไม่เกิน 50 ล้านบาท และมีอัตราดอกเบี้ยสูงสุดไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี ซึ่งผู้ให้กู้อาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้

การเข้ามามีบทบาทของสินเชื่อในรูปแบบข้างต้นจะทำให้เกิดผลดีในแง่ (1) เพิ่มโอกาสและทางเลือกการเข้าถึงสินเชื่อหรือแหล่งทุน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ไม่มีรายได้ประจำ ไม่มีเอกสารพิสูจน์รายได้ และไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน รวมทั้งยังช่วยลดการก่อหนี้ในระบบ (2) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของประชาชน และสนับสนุนการพัฒนาตามแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (3) ลดต้นทุนและค่าบริการการทำธุรกรรมทางการเงิน และ (4) สร้างข้อมูลและรอยเท้าดิจิทัล (Digital Footprint) ในระบบการเงินที่จะเป็นประโยชน์ในการให้บริการทางการเงินอื่นในอนาคต

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการให้บริการสินเชื่อรูปแบบใหม่อยู่ในช่วงเริ่มต้นของการพัฒนา⁶ จึงจำเป็นต้องศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกรณีของต่างประเทศ อาทิ ประเทศจีน สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และสิงคโปร์ ที่มีการให้สินเชื่อรูปแบบดังกล่าวแล้ว เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของไทย รวมถึงเน้นย้ำการยกระดับความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) ของประชาชนไปพร้อม ๆ กัน เพื่อไม่ให้เกิดพฤติกรรมการก่อหนี้อย่างไม่ระมัดระวังของครัวเรือนจากข้อดีการอนุมัติสินเชื่อได้เร็ว ขณะเดียวกันภาครัฐต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการทำให้เกิดการเข้าถึงสินเชื่ออย่างเท่าเทียมกันของประชาชนทุกกลุ่ม รวมถึงจะต้องมีระบบดูแลและจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ทั้งภัยคุกคามทางไซเบอร์ แพลตฟอร์มล้มและการถูกฉ้อโกง เช่น ทาง การของออสเตรเลียได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการกำกับดูแล (SupTech) เพื่อสามารถรายงานความผิดปกติได้ทันที และธนาคารกลางสิงคโปร์ได้นำ Machine Learning มาใช้ตรวจสอบข้อผิดพลาดของข้อมูล

⁵ ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563, ประกาศเรื่อง “หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลดิจิทัล”

⁶ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ประเมินว่า ในปี 2563 ตลาดสินเชื่อดิจิทัลในไทยทั้งระบบน่าจะมียอดคงค้างประมาณ 12,000–12,500 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 0.2 ของยอดคงค้างสินเชื่อรายย่อยทั้งหมด

ตาราง 6 การเปรียบเทียบสินเชื่อส่วนบุคคลดิจิทัลที่ให้บริการในประเทศไทย

รายละเอียด	สินเชื่อดิจิทัลในปัจจุบัน ¹ (รับสมัครหรือปล่อยสินเชื่อผ่าน แพลตฟอร์มออนไลน์)	สินเชื่อส่วนบุคคลดิจิทัล (ตามประกาศของธนาคารแห่ง ประเทศไทย วันที่ 15 กันยายน 2563)	สินเชื่อออนไลน์ระหว่างบุคคล รูปแบบใหม่ ⁴ (กู้ยืมระหว่างบุคคลกับบุคคลผ่าน แพลตฟอร์มที่เป็นตัวกลางในการจับคู่ ระหว่างผู้กู้และผู้ให้กู้)
ข้อมูลเพื่อประเมิน ความสามารถใน การชำระหนี้	ข้อมูลที่บ่งชี้ด้านรายได้ เช่น รายการ เดินบัญชี สลิปเงินเดือน ยอดขาย คำสั่งซื้อ	ข้อมูลทางเลือก (Alternative Data) เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ ข้อมูล การซื้อขายออนไลน์	ข้อมูลที่บ่งชี้ด้านรายได้ รวมถึงข้อมูล ทางเลือก (Alternative Data) เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ ข้อมูลการซื้อขายออนไลน์
ลูกค้าเป้าหมาย	- Bank: ผู้ค้าออนไลน์รายย่อย ผู้ประกอบการร้านอาหารรายย่อย ที่อยู่บนแพลตฟอร์ม Online Food Delivery - Non-Bank: บุคคลทั่วไป - Fin-Tech: บุคคลทั่วไป	บุคคลทั่วไปที่ยังไม่เคยเข้าถึงหรือมี ข้อจำกัด ในการขอรับบริการ สินเชื่อส่วนบุคคล ³ เช่น กลุ่มที่ไม่มี รายได้ประจำ กลุ่มที่ไม่สามารถ พิสูจน์รายได้ และกลุ่มที่ไม่มี ทรัพย์สินที่สามารถใช้เป็น หลักประกัน	ผู้กู้: บุคคลทั่วไป เช่น กลุ่มที่ไม่มีรายได้ ประจำหรือไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน และ บุคคลผู้ประกอบการในการเข้าถึงแหล่งทุน ผู้ให้กู้: บุคคลทั่วไปหรือนิติบุคคล
อัตราดอกเบี้ย	- Bank: ร้อยละ 9 ร้อยละ 21 ต่อปี - Non-Bank: ไม่เกินร้อยละ 36 ต่อปี² - Fin-Tech: ร้อยละ 25-28 ต่อปี	ไม่เกินร้อยละ 25 ต่อปี	ไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี + ค่าธรรมเนียมจ่าย ให้แพลตฟอร์ม (ถ้ามี) ทั้งนี้ ดอกเบี้ยขึ้นอยู่กับ ความสามารถในการจ่ายชำระคืนของผู้กู้
วงเงิน	- Bank: 20,000–3,000,000 บาท - Non-Bank: 500–100,000 บาท - Fin Tech: 2,000–500,000 บาท	ไม่เกิน 20,000 บาท	ผู้กู้ - เพื่ออุปโภคบริโภค: ไม่เกิน 1.5-5 เท่า ของรายได้ - เพื่อประกอบธุรกิจ: ไม่เกิน 50 ล้านบาท ผู้ให้กู้ - ผู้ลงทุนรายย่อย: ไม่เกิน 5 แสนบาท/ปี - ผู้ลงทุนสถาบัน: ไม่จำกัด
ระยะเวลาการ ชำระคืน	- Bank: 6–24 เดือน - Non-Bank: 7 วัน–24 เดือน - Fin-Tech: 3–60 เดือน	ไม่เกิน 6 เดือน	

หมายเหตุ:

- หมายรวมถึงการให้บริการสินเชื่อผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน โดยผู้บริโภคสามารถทำการสมัครหรือรับบริการสินเชื่อผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ดังกล่าวได้ ขณะที่ผู้ให้บริการสินเชื่อส่วนใหญ่จะใช้ข้อมูลที่บ่งชี้ด้านรายได้ของลูกค้าในการประเมินความสามารถในการชำระหนี้เป็นหลัก
- มีทั้งสินเชื่อส่วนบุคคล (Personal Loan) และสินเชื่อส่วนบุคคลประเภทไมโครไฟแนนซ์ (Pico Finance) โดยให้บริการผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์
- เมื่อผู้ประกอบการให้บริการสินเชื่อดิจิทัลครบ 1 ปี ต้องมีสัดส่วนลูกค้ารายใหม่ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนลูกค้าสินเชื่อส่วนบุคคลดิจิทัลทั้งหมด ซึ่งลูกค้ารายใหม่นั้นจะต้องไม่เคยเป็นลูกค้าของสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับของผู้ประกอบธุรกิจมาก่อน หรือเคยเป็นลูกค้าสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับของผู้ประกอบธุรกิจ แต่ไม่มียอดหนี้ค้างภายในระยะเวลา 1 ปี ก่อนวันที่ยื่นขอสินเชื่อส่วนบุคคลดิจิทัล
- ธนาคารแห่งประเทศไทยอยู่ระหว่างการทดสอบผู้ให้บริการแพลตฟอร์มภายใต้ Regulatory Sandbox

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย และศูนย์วิจัยกสิกรไทย รวบรวมโดย สสช.

3. สุขภาพและการเจ็บป่วย

สถานการณ์ผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังโดยรวมลดลงจากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา แต่ยังคงเฝ้าระวังโรคมือ เท้า ปาก ในกลุ่มเด็กเล็ก รวมทั้งการแพร่ระบาดของ COVID-19 และพฤติกรรมกรบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสม

ไตรมาสหนึ่ง ปี 2564 จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังโดยรวมลดลงจากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา ร้อยละ 65.4 เป็นการลดลงในเกือบทุกโรค โดยผู้ป่วยโรคไข้วัดใหญ่ลดลงร้อยละ 94.3 ผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก ลดลงร้อยละ 74.0 และผู้ป่วยโรคปอดอักเสบลดลงร้อยละ 41.4 ขณะที่ โรคมือ เท้า ปาก เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 125.7 ซึ่งต้องเฝ้าระวังและติดตามการแพร่ระบาดอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้ ในช่วงวันที่ 1 มกราคม–12 พฤษภาคม 2564 มีผู้ป่วยสะสมจำนวนมากถึง 14,559 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 21.92 ต่อประชากรแสนคน และเมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ร้อยละ 86.1 เป็นเด็กเล็กอายุ 0-4 ปี ร้อยละ 6.3 เป็นเด็กอายุ 5 ปี และร้อยละ 3.1 เป็นเด็กอายุ 6 ปี โดยพบมากในภาคเหนือ ซึ่งจังหวัดที่มีอัตราป่วยสูงสุด 3 อันดับแรกคือ เชียงราย (149.91 ต่อประชากรแสนคน) รองลงมาคือ พะเยา (140.78 ต่อประชากรแสนคน) และน่าน (69.94 ต่อประชากรแสนคน)

ตาราง 7 จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวัง (หน่วย : ราย)

	2563				2564	%YOY
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q1/2564
ปอดอักเสบ	77,549	29,430	35,389	54,035	45,417	-41.4
ไข้เลือดออก	9,183	18,159	36,187	8,601	2,392	-74.0
มือ เท้า ปาก	5,512	1,153	5,003	21,642	12,440	125.7
ไข้วัดใหญ่	99,365	4,957	8,293	10,987	5,687	-94.3
บิด	679	573	586	396	422	-37.8
หัด	746	146	194	126	104	-86.1
ฉีหนู	269	334	526	512	227	-15.6
ไข้วัดอักเสบ	275	190	266	177	244	-11.3
อหิวาตกโรค	0	1	2	2	0	0
ไข้กาฬหลังแอ่น	5	3	2	2	2	-60.0
พิษสุนัขบ้า	0	2	1	0	0	0
รวม	193,583	54,948	86,449	96,480	66,935	-65.4
อัตราต่อประชากรแสนคน	285.6	82.9	130.4	145.5	100.7	

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ วันที่ 12 พฤษภาคม 2564

ที่มา: รายงานโรคในระบบเฝ้าระวัง 506 สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

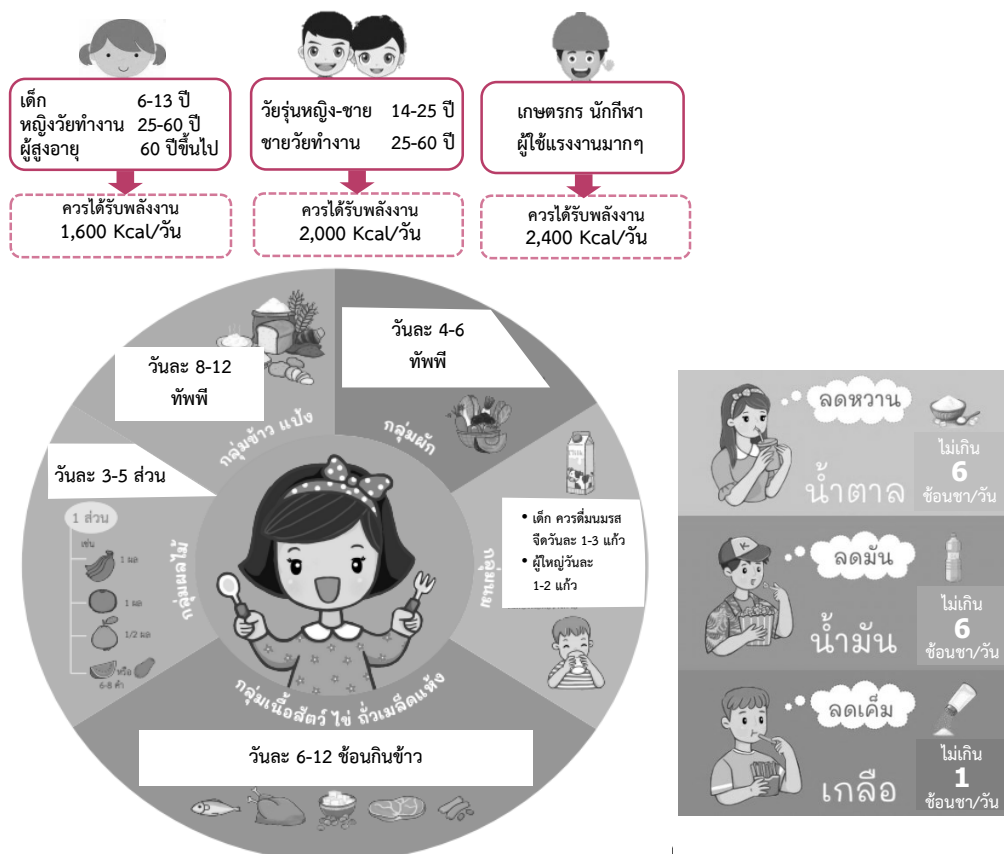
ประเด็นสำคัญด้านสุขภาพที่ยังต้องเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง ได้แก่

1. การแพร่ระบาดระลอกใหม่ของ COVID-19 ซึ่งการระบาดระลอกล่าสุดเป็นการระบาดที่ค่อนข้างรวดเร็ว ส่วนใหญ่เป็นวัยหนุ่มสาวและวัยทำงาน ติดเชื้อจากสถานบันเทิง งานเลี้ยงสังสรรค์ การระบาดที่เกิดจากบุคคลในครอบครัว และชุมชนแออัด ซึ่งทำให้การระบาดมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นทั้งจำนวนผู้ติดเชื้อ และความรุนแรง โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ สำหรับประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับ COVID-19 คือ (1) การป้องกันและควบคุมโรคที่ต้องเน้นการจำกัดการเดินทาง และการพบปะสังสรรค์ รวมทั้งเข้มงวดมาตรการเว้นระยะห่าง หมั่นล้างมือ และใส่หน้ากากอนามัยเมื่ออยู่นอกเคหสถานและสถานที่สาธารณะ เพื่อลดการแพร่กระจายของเชื้อโรค (2) การเร่งรัด

การฉีดวัคซีนให้กับประชาชนให้เร็วที่สุด (3) การป้องกันเชื้อกลายพันธุ์จากต่างประเทศ โดยเฉพาะเชื้อกลายพันธุ์ที่ส่งผลกระทบต่อระบบภูมิคุ้มกัน และหลีกเลี่ยงการตรวจหาเชื้อได้ อาทิ สายพันธุ์แอฟริกา และอินเดีย ซึ่งมีโอกาสแพร่เข้าสู่ประเทศไทยได้มาก และหากมีการระบาดจะมีความรุนแรง หรือเสี่ยงต่อการเสียชีวิต มากกว่าเชื้อโควิดสายพันธุ์อังกฤษ รวมถึงวัคซีนอาจไม่มีประสิทธิภาพป้องกันได้ (4) ความพร้อมของสถานที่และอุปกรณ์ทางการแพทย์เพื่อรองรับกรณีมีผู้ติดเชื้อจำนวนมาก และ (5) การติดต่อสื่อสารระหว่างประชาชนกับภาครัฐที่ต้องมีระบบและประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ การดำเนินการทั้งหมดต้องทำควบคู่กันไป เพื่อให้สามารถรับมือกับการระบาดและไม่ให้เกิดความสูญเสีย หรือสูญเสียให้น้อยที่สุด

2. คนไทยยังมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสม ที่จะส่งผลต่อสุขภาพในระยะยาว อาทิ การบริโภคผักและผลไม้ไม่เพียงพอ การบริโภคอาหารหวาน มัน เค็ม โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนซึ่งมีพฤติกรรมเสี่ยงกว่ากลุ่มอื่น ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรรณรงค์ และประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ความรู้ด้านโภชนาการที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่ประชาชนทุกกลุ่มวัยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนซึ่งมีพฤติกรรมการบริโภคที่เสี่ยงกว่ากลุ่มอื่น และออกมาตรการเพื่อให้ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการร้านอาหารให้ความสำคัญกับการผลิตและจำหน่ายอาหารที่มีคุณภาพและมีคุณค่าทางโภชนาการ นอกจากนี้ ควรกระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการบริโภคผักผลไม้ที่เพียงพอ และออกมาตรการหรือนโยบายเพื่อควบคุมผู้ผลิตหรือผู้ขายผักผลไม้ที่มีสารพิษตกค้างในระดับที่เป็นอันตรายต่อชีวิตอย่างเข้มงวด รวมทั้งส่งเสริมการปลูกผักผลไม้อินทรีย์เพื่อเพิ่มการเข้าถึงผักผลไม้ที่ปลอดภัยแก่ผู้บริโภคในทุกกลุ่มรายได้

แผนภาพ 10 ปริมาณสารอาหารที่แนะนำให้บริโภคต่อวัน

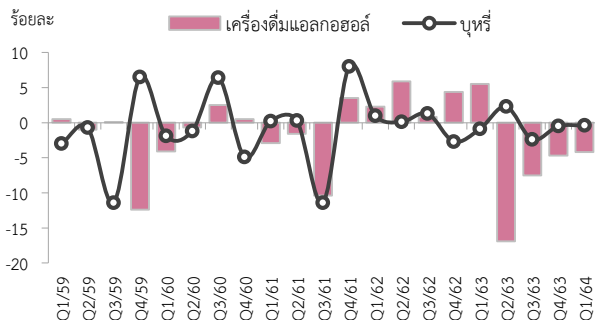

ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

4. การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ย

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยลดลง แต่ยังคงเฝ้าระวังการซื้อขายผ่านช่องทางออนไลน์ โดยเฉพาะบุหรี่ยไฟฟ้าที่ยังมีการลักลอบจำหน่ายโดยผิดกฎหมายเป็นจำนวนมาก และมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่อย่างต่อเนื่อง

แผนภาพ 11 การเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายการบริโภคของครัวเรือน
หมวดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ย มูลค่าที่แท้จริง (%YoY)

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยไตรมาสหนึ่ง ปี 2564 ลดลงร้อยละ 2.8 โดยการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลดลงร้อยละ 4.2 และการบริโภคบุหรี่ยลดลงร้อยละ 0.4

แม้การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยจะมีแนวโน้มลดลงแต่ยังต้องเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่และการซื้อขายผ่านช่องทางออนไลน์ โดยเฉพาะบุหรี่ยไฟฟ้าที่พบว่ายังมีการลักลอบจำหน่ายโดยผิดกฎหมายเป็นจำนวนมาก และมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่อย่างต่อเนื่อง โดยปัจจุบันมีการพัฒนารูปแบบเป็น Vaping Mod หรือ Pod System ซึ่งมีขนาดเล็ก มีลักษณะคล้าย flash drive สามารถใช้งานได้ง่ายเพียงแค่เปิดจุกก็สูบได้ทันที

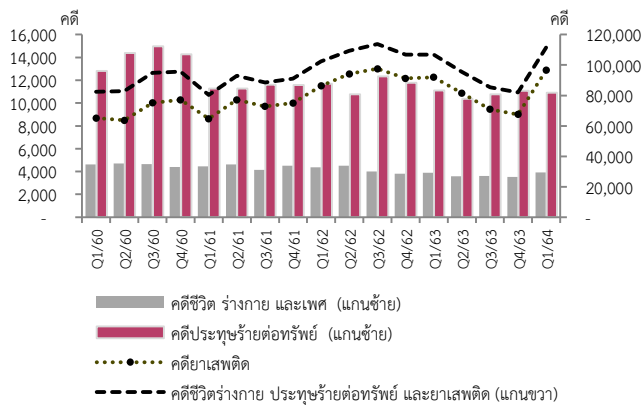
มีค่าน้อยกว่า และราคาถูกกว่าบุหรี่ยหรืออิเล็กทรอนิกส์ทุกประเภท จึงทำให้บุหรี่ยประเภทนี้ได้รับความนิยมในกลุ่มนักสูบไทย นอกจากนี้ นักสูบรุ่นใหม่ยังให้ความสนใจและนิยมบุหรี่ยหรืออิเล็กทรอนิกส์แบบผลิตเอง หรือ do-it-yourself (DIY) ที่ผู้ผลิตนิยมเผยแพร่ขั้นตอนการผลิตผ่านสื่อสังคมออนไลน์ รวมทั้งบุหรี่ยแบบ Smart Watch ซึ่งสามารถพกพาได้สะดวกและไม่สะดุดสายตา โดยสวมใส่และดูเวลาได้เหมือนนาฬิกาข้อมือทั่วไป สามารถปรับปริมาณควัน แรงดันในการสูบได้ตามความพอใจของผู้บริโภค

ทั้งนี้ งานวิจัยจาก Stanford University School of Medicine และ University of California, San Francisco ที่เผยแพร่ใน Journal of Adolescent Health เมื่อเดือนสิงหาคม ปี 2563 พบว่า การสูบบุหรี่ยไฟฟ้าเป็นปัจจัยเสี่ยงที่มีนัยสำคัญต่อการติดเชื้อ COVID-19 โดยผู้ที่สูบบุหรี่ยไฟฟ้ามีโอกาสติดเชื้อ COVID-19 มากกว่าผู้ที่ไม่สูบ 5 เท่า หากสูบบุหรี่ยปกติร่วมกับบุหรี่ยไฟฟ้ามีแนวโน้มติดเชื้อ COVID-19 มากกว่าผู้ที่ไม่สูบถึง 6.8 เท่า โดยในทั้ง 2 กลุ่มนี้ หากติดเชื้อ COVID-19 จะมีอาการป่วยมากกว่าคนไม่สูบถึง 5 เท่า ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรรณรงค์ให้ลดหรือเลิก และให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ตระหนักถึงโทษของบุหรี่ย โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนนักสูบรุ่นใหม่ ที่นิยมสูบบุหรี่ยไฟฟ้า เพื่อให้คนไทยมีสุขภาพที่ดีขึ้น และลดความเสี่ยงและความรุนแรงจากการติดเชื้อ COVID-19

5. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

คดีอาญาโดยรวมเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะคดียาเสพติด รวมถึงเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมผ่านเทคโนโลยีที่มีรูปแบบเปลี่ยนไปจากเดิม

แผนภาพ 12 จำนวนคดีอาญาประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์ ชีวิตร่างกาย และเพศ และคดียาเสพติด รายไตรมาส ปี 2560-2564

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 9 เมษายน 2564)

ไตรมาสหนึ่งปี 2564 คดีอาญามีการรับแจ้ง 111,414 คดี เพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปี 2563 ร้อยละ 4.2 เป็นการรับแจ้งคดียาเสพติด 96,599 คดี เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.1 (สัดส่วนร้อยละ 86.7 ของคดีอาญารวม) และคดีชีวิตร่างกายและเพศรับแจ้ง 3,916 คดี เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.9 ขณะที่คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์มีการรับแจ้ง 10,899 คดี ลดลงร้อยละ 1.8

ตาราง 8 คดีอาญาประเภทชีวิต ร่างกายและเพศ ประทุษร้ายต่อทรัพย์ ยาเสพติด ปี 2562-2564

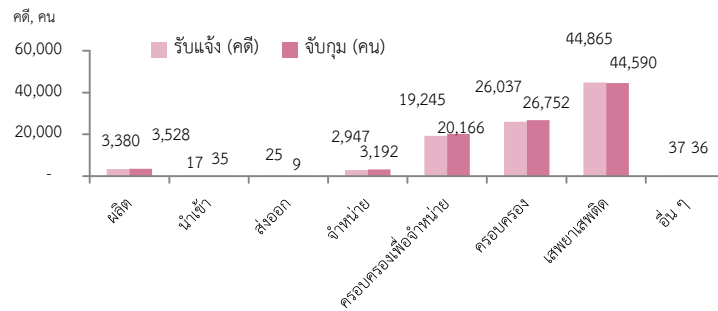
ประเภทคดี	2562				2563				2564
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
ชีวิต ร่างกาย และเพศ (คดี)	4,353	4,498	3,989	3,800	3,882	3,592	3,616	3,514	3,916
%YoY	-2.1	-2.6	-3.5	-15.6	-10.8	-20.1	-9.4	-7.5	0.9
ประทุษร้ายต่อทรัพย์ (คดี)	11,684	10,757	12,341	11,767	11,104	10,380	10,764	11,064	10,899
%YoY	3.7	-4.5	6.4	1.6	-5.0	-3.5	-12.8	-6.0	-1.8
ยาเสพติด (คดี)	86,291	94,196	97,520	91,230	91,899	81,522	70,901	67,494	96,599
%YoY	33.4	22.1	34.0	21.6	6.5	-13.5	-27.3	-26.0	5.1
อาญารวม (คดี)	102,328	109,451	113,850	106,797	106,885	95,494	85,221	82,072	111,414
%YoY	27.2	17.6	28.6	17.2	4.5	-12.8	-25.1	-23.2	4.2

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 9 เมษายน 2564)

คดีอาญารับแจ้งในไตรมาสแรกปี 2564 เพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งเนื่องจากสถานะเศรษฐกิจที่ถดถอยในปี 2563 ประกอบกับการแพร่ระบาดของ COVID-19 รุนแรงเป็นช่วง ๆ ส่งผลต่อการมีงานทำและรายได้ ภาระหนี้สิน ความเครียด ขาดความยับยั้งชั่งใจตัดสินใจก่ออาชญากรรม ซึ่งประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญและเฝ้าระวังในระยะต่อไปดังนี้

1. ปัญหาคดียาเสพติดที่กลับมาเพิ่มขึ้น จากสถิติการรับแจ้งคดียาเสพติดที่เพิ่มขึ้นในไตรมาสแรกของปี 2564 จะพบว่าเป็นการรับแจ้งในคดีเสพยาเสพติดจำนวน 44,865 คดี เพิ่มขึ้นร้อยละ 47.8 จากไตรมาสก่อน (สัดส่วนร้อยละ 46.4 ของคดียาเสพติด) มีการจับกุมผู้เสพยาเสพติด 44,590 คน เพิ่มขึ้นจากไตรมาสก่อนร้อยละ 48.0 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการระบาดของยาเสพติดมีความรุนแรงขึ้นมาก จึงต้องมีการกวาดล้าง

แผนภาพ 13 สถิติการจับกุมคดียาเสพติดตามฐานความผิด ไตรมาส 1 ปี 2564

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 9 เมษายน 2564)

ป้องกันและปราบปรามปัญหาเสพติดอย่างต่อเนื่องและเด็ดขาด โดยเฉพาะการกวาดล้างแหล่งผลิต แหล่งซื้อขายยาเสพติด เพื่อมิให้กลุ่มผู้เสพเข้าถึงยาเสพติดได้ง่าย

2. การก่ออาชญากรรมเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินเพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการถูกเลิกจ้างของแรงงาน ทำให้ขาดรายได้ กระทั่งต่อการดำเนินชีวิต ประสบปัญหาทางการเงิน จากผลสำรวจของสวนดุสิตโพลเรื่อง “ตกราน ปัญหาใหญ่ของคนไทย ณ วันนี้” โดยสำรวจความคิดเห็นของประชาชน 1,155 คน เมื่อวันที่ 15-18 มีนาคม 2564 พบว่าร้อยละ 65.9 เกิดความเครียด วิดกกังวลกับสถานการณ์ “ตกราน” ร้อยละ 61.5 มองว่ามีผลมาจากปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำที่สะสมมานาน ร้อยละ 59.2 การระบาดของ COVID-19 ทำให้คนตกราน และร้อยละ 60.3 ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม โจร ขโมยเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ จากข้อมูลสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ไตรมาสแรกของปี 2564 ในส่วนของการกระทำความผิดฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน⁷ คดีส่วนใหญ่ลดลงแต่มีคดีกรรโชกทรัพย์และวางเพลิงที่เพิ่มขึ้นจากไตรมาสก่อนร้อยละ 16 และ 11.8 ตามลำดับ ส่วนคดีชีวิต ร่างกาย และเพศเพิ่มขึ้นจากไตรมาสก่อนร้อยละ 12 อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีมาตรการในการเผยแพร่ภาพผู้ต้องหารายสำคัญและหมายจับไปยังสถานีตำรวจทั่วประเทศ ทางสื่อออนไลน์ เพื่อเป็นแนวทางในการจับกุมและป้องกันเหตุที่จะเกิดขึ้น ในส่วนประชาชนควรระมัดระวังตนเองมิให้ตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพด้วยการหลีกเลี่ยงการอยู่ลำพัง การใช้โทรศัพท์ในสถานที่เปลี่ยว การเดินหรือจอดรถในที่ลับตาคน การโดยสารรถสาธารณะในเวลากลางคืน หลีกเลี่ยงการพกทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก เป็นต้น

3. การก่ออาชญากรรมไซเบอร์ จากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลรองรับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ส่งผลให้รูปแบบการก่ออาชญากรรมในยุคดิจิทัลเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งวิธีการ ความซับซ้อนของการกระทำความผิด การศึกษาของ World Economic Forum พบว่า ในปี 2025 อาชญากรรมที่แสวงหาประโยชน์ทางไซเบอร์ในภูมิภาคอาเซียนจะมีมูลค่าสูงถึง 8 พันล้านบาท⁸ ซึ่งปัจจุบันจากข้อมูลตำรวจสากล และสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime – UNODC) ระบุว่า ในปี พ.ศ. 2563 อาชญากรรมทางไซเบอร์เพิ่มสูงขึ้นถึง 3 เท่า และมีความยากในการบังคับใช้กฎหมาย การสืบสวนสอบสวน รวบรวมหลักฐาน การพิสูจน์พยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์

⁷ ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินประกอบด้วย ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอกทรัพย์ ทำให้เสียทรัพย์ รับของโจร และอื่น ๆ

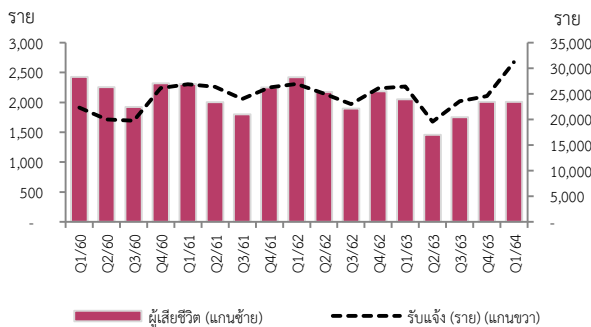
⁸ อาชญากรรมทางไซเบอร์' ปัญหาท้าทายอาเซียนในศตวรรษที่ 21 เข้าถึงได้จาก <https://www.the101.world/cybercrime-in-21st-century/>

เพื่อติดตามผู้กระทำความผิดบนโลกออนไลน์ โดยกรณีของไทยในช่วงการระบาดของ COVID-19 พบว่า มีการก่ออาชญากรรมผ่านเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น อาทิ application กู้เงินนอกระบบหรือสินเชื่อเงินสดออนไลน์ เช่น “สินเชื่อ J Loan Lite” เงินทันเด้อ” “สินเชื่อตั้งหลัก” ที่มีการหักค่าบริการตั้งแต่ต้น และต้องชำระเงินต้นคืนพร้อมดอกเบี้ยเต็มจำนวน SMS หลอกให้กู้เงินแต่ต้องโอนค้ำมัดจำ/ดอกเบี้ยล่วงหน้าเมื่อหลงเชื่อโอนเงินแล้วไม่สามารถติดต่อได้ และการหลอกลวงให้ลงทุนใน Cryptocurrency หรือ “บิตคอยน์” ซึ่งมีผู้เสียหายจำนวนมาก และสร้างมูลค่าความเสียหายหลายร้อยล้านบาท กองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (CYBER CRIME INVESTIGATION BUREAU หรือ CCIB) มีผลการจับกุมคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีในทุกรูปแบบ อาทิ หมิ่นประมาท ช่มชู้คุกคาม สื่อบลามก เฟกนิวิส์ ล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กและสตรี การพนันออนไลน์ หลอกลวงออนไลน์ด้านการเงิน การขายของผิดกฎหมาย การดักจับข้อมูล โรแมนซ์สแกม (ธันวาคม 2563-กุมภาพันธ์ 2564) จับกุม 489 คดี ผู้ต้องหา 613 คน ดังนั้น เพื่อป้องกันมิให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่ร้ายแรงการทำธุรกรรมผ่านทางโทรศัพท์มือถือ การซื้อสินค้าออนไลน์ การกู้ยืมเงินทางออนไลน์ การกดรับลิงก์แปลกปลอม หรือข้อความซึ่งอาจถูกขโมยข้อมูลส่วนตัวไปก่ออาชญากรรมได้ หรือหลีกเลี่ยงการลงทุนที่สร้างความเชื่อว่าจะได้รับผลตอบแทนสูง ศึกษาข้อมูลรอบด้าน ขณะเดียวกันทุกภาคส่วนต้องสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัยรู้เท่าทันการหลอกลวงทางออนไลน์ มีการกำกับดูแลโครงสร้างพื้นฐานระบบการเงินและการออกกฎหมายเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลทางการเงิน

6. ความปลอดภัยในการสัญจรทางถนน

การเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกเพิ่มขึ้น แต่จำนวนผู้เสียชีวิตลดลง ช่วงเทศกาลสงกรานต์ 2564 พบการเกิดอุบัติเหตุและมีผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้น สาเหตุเกิดจากพฤติกรรมในการขับเร็ว เมาแล้วขับ

แผนภาพ 14 สถิติการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบก จำนวนผู้เสียชีวิต ปี 2560-2564

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 5 พฤษภาคม 2564)

ไตรมาสหนึ่ง ปี 2564 มีการรับแจ้งการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบก 31,202 ราย เพิ่มขึ้นร้อยละ 17.9 จากไตรมาสเดียวกันของปี 2563 มีผู้เสียชีวิต 2,007 ราย ลดลงร้อยละ 2.3 ผู้บาดเจ็บรวม 18,868 ราย เพิ่มขึ้นร้อยละ 19.8 สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุมาจากการขับรถตัดหน้ากระชั้นชิด และขับรถเร็วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ร้อยละ 37.8 และ ร้อยละ 37.5 ตามลำดับ

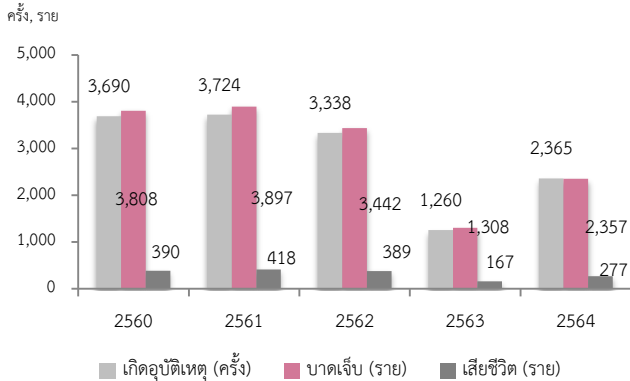
ตาราง 9 สถิติการเกิดอุบัติเหตุจราจร จำนวนผู้เสียชีวิต รายไตรมาส ปี 2562-2564

ประเภทคดี	2562				2563				2564
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
รับแจ้งการเกิดอุบัติเหตุ (คดี)	26,923	25,055	23,007	26,035	26,460	19,546	23,563	24,039	31,202
%YoY	0.1	-5.1	-4.1	-0.8	-1.7	-22.0	2.4	-7.7	17.9
ผู้เสียชีวิต (ราย)	2,422	2,177	1,899	2,187	2,054	1,456	1,784	2,009	2,007
%YoY	4.8	8.7	5.6	-2.8	-15.2	-33.1	-6.1	-8.1	-2.3

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 5 พฤษภาคม 2564)

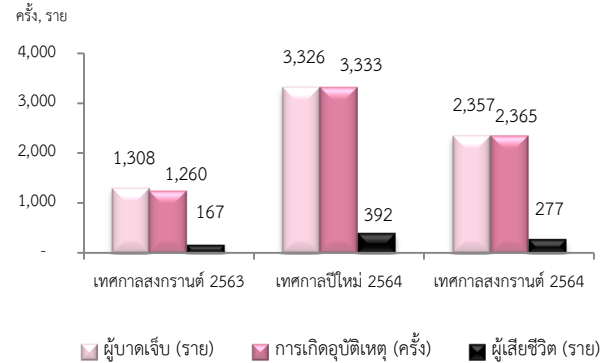
ช่วงสงกรานต์ปี 2564 เกิดอุบัติเหตุทั้งสิ้น 2,365 ครั้ง เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปี 2563 ร้อยละ 87.7 มีผู้เสียชีวิต 277 ราย เพิ่มขึ้นร้อยละ 65.9 (เฉลี่ยวันละ 39.6 คน หรือชั่วโมงละ 1.65 คน) มีผู้บาดเจ็บ 2,357 ราย เพิ่มขึ้นร้อยละ 80.2 ทั้งนี้ สถิติอุบัติเหตุช่วงสงกรานต์ที่ไม่มีการลือทาวนเพิ่มขึ้นจากในช่วงสงกรานต์ปี 2563 ที่รัฐบาลออกมาตรการควบคุมการระบด และเลื่อนการจัดงานวันสงกรานต์ออกไป อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุสูงสุด ได้แก่ ขับรถเร็วร้อยละ 35.2 ต้มแล้วขับร้อยละ 33.7 พฤติกรรมเสี่ยงที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุทางถนนสูงสุด ได้แก่ ไม่สวมหมวกนิรภัยร้อยละ 59.3 ต้มแล้วขับร้อยละ 22.1 ยานพาหนะที่เกิดอุบัติเหตุสูงสุด ได้แก่ รถจักรยานยนต์ร้อยละ 83.7 ส่วนใหญ่เกิดบนเส้นทางตรงร้อยละ 58.1 ถนนกรมทางหลวงร้อยละ 39.1 สำหรับช่วงเวลาที่เกิดอุบัติเหตุสูงสุด ได้แก่ ช่วงเวลา 16.01-20.00 น. ร้อยละ 33.2 ผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตสูงสุดอยู่ในช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไปร้อยละ 17.8

แผนภาพ 15 สถิติการเกิดอุบัติเหตุ จำนวนผู้เสียชีวิต/ ผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุจราจรทางถนนในช่วงเทศกาลสงกรานต์ปี 2560-2564

ที่มา: ศูนย์อำนวยการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในช่วงเทศกาล 2560-2564

แผนภาพ 16 สถิติอุบัติเหตุจราจรในช่วงเทศกาลของไทยที่เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ปี 2563-2564

ที่มา: ศูนย์อำนวยการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในช่วงเทศกาล 2560-2564

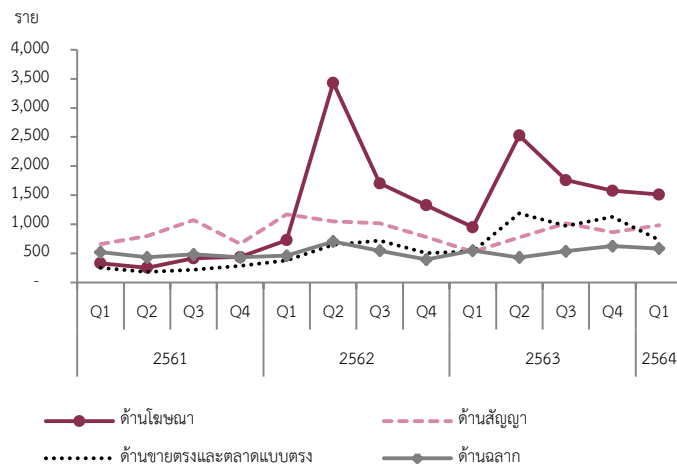
ขณะที่การเกิดอุบัติเหตุซ้ำซ้อนยังเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บหรือเสียชีวิต โดยมีสาเหตุจากตำแหน่งเกิดเหตุและสภาพแวดล้อมของการเกิดเหตุครั้งแรกที่ทำให้รถคันอื่น ๆ ที่ขับตามมามองไม่เห็น หรืออยู่ในระยะกระชั้นชิดไม่สามารถหยุดได้ทัน จากการวิเคราะห์ผลการสอบสวนอุบัติเหตุซ้ำว่า พฤติกรรมการขับขี่ด้วยความเร็วโดยไม่เว้นระยะห่างให้เพียงพอ จะทำให้เกิดอุบัติเหตุซ้ำได้ โดยระยะห่างที่เหมาะสม คือ อัตราส่วน 1 ต่อ 1 กล่าวคือ ถ้าใช้ความเร็ว 100 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ให้เว้นระยะห่าง 100 เมตร นอกจากนี้ ลักษณะของจุดเกิดเหตุอาจเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดอันตรายกับผู้ออกไปช่วยเหลือ เช่น ในจุดที่เป็นทางขึ้นลงเนิน จุดทางโค้ง ทางแยก ช่วงเวลากลางคืน/เข้ามืด ช่วงฝนตก หรือชั่วโมงเร่งด่วนที่มีรถติด ที่ผู้ขับขี่นิยมแซงบนไหล่ทาง ดังนั้นการเตือนให้คนขับรถคันอื่นทราบล่วงหน้าเพียงพอกับระยะหยุดจึงเป็นเรื่องสำคัญ โดยรถที่วิ่งด้วยความเร็ว 60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง จะต้องใช้ระยะหยุดหลังจากการมองเห็นการแจ้งเตือน 35 เมตร หากรถขับมาด้วยความเร็ว 80 กิโลเมตรต่อชั่วโมง จะต้องใช้ระยะหยุด 57 เมตร รวมถึงการจัดให้มีการติดตั้งป้ายหรือสัญลักษณ์แจ้งเตือนข้างหน้าว่ามีอุบัติเหตุ มีการติดตั้งสัญญาณไฟ ระบบไฟฟ้าแสงสว่างทั้งในบริเวณถนนหลวง ถนนชนบท หรือเส้นทางที่มีการก่อสร้างทาง

ทั้งนี้ เพื่อลดการสูญเสียจากอุบัติเหตุที่มีสาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมผู้ขับขี่ซึ่งใช้เวลาในการสร้างให้มีความตระหนักและจิตสำนึกความปลอดภัยทางถนนและการมีวินัยปฏิบัติตามกฎจราจร ขณะเดียวกันต้องเร่งแก้ปัญหาด้วยการพัฒนาทั้งระบบสร้างความปลอดภัยทางบกเพื่อบรรเทาการเกิดอุบัติเหตุที่เกิดจากพฤติกรรมผู้ใช้รถใช้ถนน อาทิ (1) สร้างถนนปลอดภัย (Road Safety for Safer Roads) ปรับปรุงจุดเสี่ยงและจุดอันตรายที่มีอยู่เดิมให้มีความปลอดภัยเพิ่มขึ้น ตลอดจนปรับปรุงเครื่องหมายต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน มีมาตรฐาน และมีระบบตรวจสอบความปลอดภัยทางถนน หรือ Road Safety Audit แยกจากหน่วยงานที่ก่อสร้างถนน (2) สร้างยานพาหนะปลอดภัย กำหนดให้ยานพาหนะทุกประเภทต้องมีเครื่องอุปกรณ์และส่วนควบเป็นไปตามมาตรฐานความปลอดภัยของสหประชาชาติ โดยเฉพาะรถโดยสารสาธารณะขนาดใหญ่ รถตู้โดยสารรถบรรทุก รถรับส่งนักเรียน และรถจักรยานยนต์ และ (3) การบริการทางการแพทย์ฉุกเฉิน และระบบส่งต่อผู้บาดเจ็บระหว่างสถานพยาบาล (Referral Trauma Care) มาตรการช่วยเหลือหลังอุบัติเหตุเพื่อเพิ่มโอกาสการรักษาให้ทันต่อการเร่งด่วนอย่างมีประสิทธิภาพ

7. การคุ้มครองผู้บริโภค

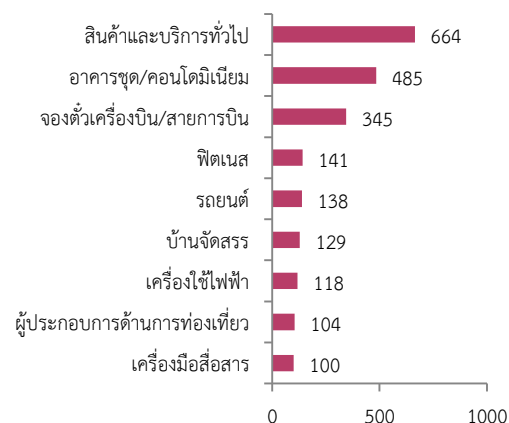
การร้องเรียนผ่านสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) และสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ในไตรมาสหนึ่ง เพิ่มขึ้นร้อยละ 48.9 และ 150.0 ขณะที่การระบาดของ COVID-19 ทำให้ต้องมีการเฝ้าระวังการหลอกลวงทางไซเบอร์

แผนภาพ 17 การรับเรื่องร้องเรียนจำแนกตามประเด็นรายไตรมาส

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

แผนภาพ 18 สินค้าและบริการที่มีการร้องเรียนสูงสุดในไตรมาสหนึ่ง ปี 2564 (หน่วย: ราย)

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

การรับเรื่องร้องเรียนสินค้าและบริการในไตรมาสหนึ่ง ปี 2564 ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) มีจำนวน 3,810 ราย เพิ่มขึ้นร้อยละ 48.9 โดยด้านที่ได้รับการร้องเรียนมากที่สุดคือ ด้านโฆษณา รองลงมาเป็นด้านสัญญา ด้านขายตรงและตลาดแบบตรง และด้านฉลาก ตามลำดับ ทั้งนี้ สินค้าและบริการที่ได้รับการร้องเรียนมากที่สุดคือ สินค้าและบริการทั่วไป 664 ราย รองลงมาเป็นอาคารชุด/คอนโดมิเนียม 485 ราย จองตั๋วเครื่องบิน/สายการบิน 345 ราย ฟิตเนส 141 ราย รถยนต์ 138 ราย บ้านจัดสรร 129 ราย เครื่องใช้ไฟฟ้า 118 ราย ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว 104 ราย และเครื่องมือสื่อสาร 100 ราย เป็นต้น

ตาราง 10 การรับเรื่องร้องเรียนจำแนกตามประเด็น (ราย)

เรื่องร้องเรียน	2562				2563				2564
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
ด้านโฆษณา	726	3,432	1,705	1,328	949	2,525	1,758	1,578	1,511
%YoY	120.0	1,256.5	308.9	202.5	30.7	-26.4	3.1	18.8	59.2
ด้านสัญญา	1,170	1,050	1,018	779	528	776	1,019	865	983
%YoY	77.3	32.1	-5.0	17.3	-54.9	-26.1	0.1	11.0	86.2
ด้านขายตรงและตลาดแบบตรง	377	651	721	503	534	1,189	975	1,130	731
%YoY	48.4	261.7	227.7	75.9	41.6	82.6	35.2	124.7	36.9
ด้านฉลาก	459	706	545	395	547	429	537	625	585
%YoY	-12.1	63.0	13.1	-9.0	19.2	-39.2	-1.5	58.2	6.9
รวม	2,732	5,839	3,989	3,301	2,575	4,949	4,327	4,198	3,810
%YoY	55.7	251.5	82.1	64.8	-6.4	-15.8	7.5	39.7	48.9

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

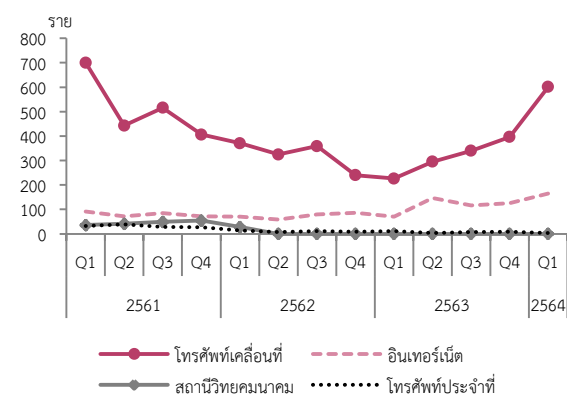
ตาราง 11 การแก้ไขปัญหาเรื่องร้องทุกข์ให้ผู้บริโภค (ราย)

การดำเนินการ	2563				2564
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
เจรจาไกล่เกลี่ยได้ข้อยุติ	466	626	486	571	379
ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	322	293	236	333	412
เสนอคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค	11	11	22	59	194
ส่งเรื่องให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคดำเนินคดี	222	455	154	465	171
ศาลพิพากษาให้ชำระค่าเสียหาย	30	34	11	141	17
ดำเนินการบังคับตามคำพิพากษา	3	24	5	6	10
ดำเนินการตาม พ.ร.บ. ส้มละลาย	1	0	0	0	0
อื่นๆ (ยุติเรื่อง, ถอนเรื่อง, สิ้นสุดคดี)	8	135	15	26	11
รวม	1,063	1,578	929	1,601	1,194

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

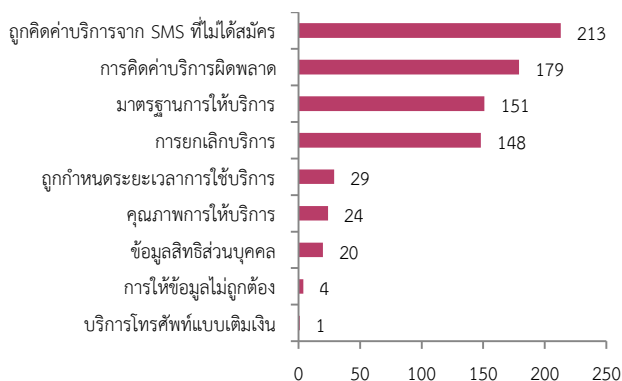
ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าเรื่องร้องเรียนส่วนใหญ่เป็นการร้องเรียนด้านโฆษณามาโดยตลอด ซึ่งมีลักษณะเป็นการกระทำผิดซ้ำ ๆ กล่าวคือ ส่วนใหญ่เป็นการโฆษณาเกินจริงโดยความผิดเกี่ยวกับการโฆษณาเกินจริงมีกฎหมายเกี่ยวข้องหลายฉบับ อาทิ พ.ร.บ. อาหาร มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ในกรณีที่มีการโฆษณาผ่านสื่อออนไลน์ มีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งโทษค่าปรับถือว่าน้อยเมื่อเทียบกับผลตอบแทนที่ได้รับจากการโฆษณา โดยเฉพาะในกลุ่ม Influencer ออนไลน์ที่มีผู้ติดตามจำนวนมาก ดังนั้น อาจต้องมีการปรับบทลงโทษให้หนักขึ้น หรือพิจารณานำกฎหมายอาญามาตราฐานฉ้อโกงประชาชนมาใช้ เนื่องจากเป็นบทลงโทษที่ค่อนข้างหนักและไม่สามารถยอมความได้ เพื่อลดแรงจูงใจและเกรงกลัวในการกระทำความผิด รวมถึงลดโอกาสในการกระทำความผิดซ้ำ

แผนภาพ 19 การรับเรื่องร้องเรียนในกิจการโทรคมนาคม รายไตรมาส ปี 2561-2564

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

แผนภาพ 20 ประเด็นร้องเรียนในกิจการโทรคมนาคม ในไตรมาสหนึ่ง ปี 2564 (หน่วย : ราย)

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

ขณะที่การร้องเรียนในกิจการโทรคมนาคมของ กสทช. พบว่า ไตรมาสหนึ่ง ปี 2564 มีการร้องเรียนทั้งสิ้น 769 เรื่อง เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมาร้อยละ 150.5 โดยเป็นการร้องเรียนเกี่ยวกับโทรศัพท์เคลื่อนที่มากที่สุด โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องถูกคิดค่าบริการจาก SMS ที่ไม่ได้สมัครใช้บริการ 213 ราย การคิดค่าบริการผิดพลาด 179 ราย มาตรฐานและคุณภาพการให้บริการ 151 ราย และการยกเลิกบริการ 148 ราย เป็นต้น

ตาราง 12 การรับเรื่องร้องเรียนในกิจการโทรคมนาคม (ราย)

ประเภทบริการ	2562				2563				2564
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
โทรศัพท์เคลื่อนที่	371	325	359	240	226	295	340	396	601
%YoY	-47.0	-26.6	-30.4	-40.9	-39.1	-9.2	-5.3	65.0	165.9
อินเทอร์เน็ต	71	58	79	86	70	147	116	125	165
%YoY	-22.8	-19.4	-7.1	19.4	-1.4	153.4	46.8	45.3	135.7
สถานีวิทยุคมนาคม	28	0	0	0	0	0	0	0	0
%YoY	-22.2	-100.0	-100.0	-100.0	-100.0	-	-	-	-
โทรศัพท์ประจำที่	14	7	11	9	11	3	7	9	3
%YoY	-56.3	-82.1	-60.7	-66.7	-21.4	-57.1	-36.4	0.0	-72.7
รวม	484	390	449	335	307	445	463	530	769
%YoY	-43.7	-34.5	-33.8	-40.1	-36.6	14.1	3.1	58.2	150.5

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

บทลงโทษหากละเมิด พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

- **โทษทางแพ่ง :** รับผิดชอบตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง และอาจต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพิ่มขึ้นอีก โดยสูงสุดไม่เกิน 2 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง
- **โทษทางอาญา :** จำคุกสูงสุดไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 ล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- **โทษทางปกครอง :** ปรับสูงสุดไม่เกิน 5 ล้านบาท

ในยุคที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าและมีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย ทำให้การละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลสามารถทำได้ง่ายมากขึ้น โดยในปัจจุบันมีพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (Personal Data Protection Act : PDPA) จะมีผลบังคับใช้วันที่ 1 มิถุนายน 2565 ซึ่งคุ้มครองทั้งด้านการจัดเก็บข้อมูล การใช้ข้อมูล การเปิดเผยข้อมูล เป็นต้น โดยในช่วงที่ผ่านมา

ช่องทางหนึ่งนี้อาจทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลมีการรั่วไหล คือ การสมัครแอปพลิเคชันกู้เงินที่ผิดกฎหมาย ที่ส่ง link ผ่าน SMS ซึ่งผู้กู้จะต้องดาวน์โหลดแอปพลิเคชันและกรอกข้อมูลส่วนบุคคลเพิ่มเติมเพื่อขออนุมัติ และจะต้องยินยอมให้สิทธิ์ในการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ในโทรศัพท์ อาทิ รายชื่อติดต่อ บันทึกตำแหน่ง ข้อมูลรูปภาพและวิดีโอ ซึ่งผู้กู้จะถูกนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการกระทำผิดกฎหมายได้

ที่ผ่านมากระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมได้มีการประสานความร่วมมือกับผู้ให้บริการระบบปฏิบัติการมือถือ ได้แก่ แอปเปิล และกูเกิล ในการถอดแอปพลิเคชันเหล่านี้ออกจากระบบและการกำหนดบรรทัดฐานสำหรับแอปพลิเคชันที่จะเปิดให้ดาวน์โหลด โดยกระทรวงฯ อาจเข้าไปมีบทบาทในการคัดกรองแอปพลิเคชันผิดกฎหมายในอนาคต ซึ่งจะเป็นแนวทางในการยับยั้งที่ต้นตอของปัญหา

สำหรับด้านการปกป้องคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการกำกับดูแลที่เข้มงวด รัดกุม และมีการดำเนินงานเชิงรุกในการตรวจสอบการโจรกรรมข้อมูลรูปแบบใหม่ ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อป้องกัน/ลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นให้ได้มากที่สุด รวมถึงมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะการก๊อปปี้ที่ผิดกฎหมาย นอกจากนี้ ประชาชนควรระมัดระวังการให้ข้อมูลส่วนบุคคล สังเกตการปล่อยกู้ที่อัตราดอกเบี้ยมีลักษณะสูงผิดปกติ หรือมีการอนุมัติเงินกู้ที่ง่ายเกินไป ไม่มีการตรวจสอบประวัติทางการเงิน เพื่อปกป้องตนเอง

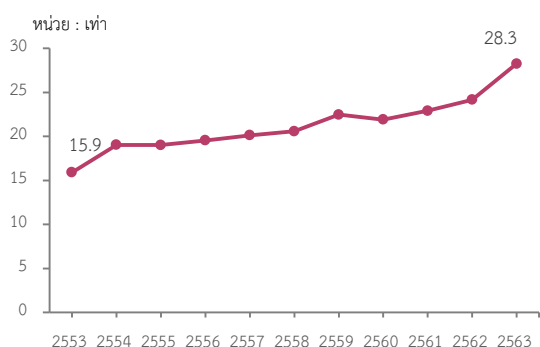
สังคมไร้เงินสด (Cashless Society) ในบริบทของประเทศไทย

การผลักดันประเทศไปสู่สังคมไร้เงินสดให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของเทคโนโลยี มีทั้งข้อดีและข้อพึงระวัง ซึ่งปัจจุบันการให้บริการด้านการเงินออนไลน์ของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น แต่ยังมีช่องว่างในทางปฏิบัติที่จะต้องได้รับการแก้ไข เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงและพร้อมรับการเปลี่ยนผ่านไปสู่การเป็นสังคมไร้เงินสด

การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการชำระเงินส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ มีการทำธุรกรรมทางการเงินในรูปแบบใหม่ที่ไร้เงินสดมากขึ้น โดยในปี 2562 ทั่วโลกมีมูลค่าธุรกรรมทางการเงินที่ไม่ใช้เงินสดสูงถึง 708.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นเกือบ 1 เท่าตัวภายในระยะเวลา 5 ปี และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากพฤติกรรมและนวัตกรรมทางการเงินในระยะหลังที่ผ่านระบบดิจิทัลมากขึ้น ซึ่งมีประโยชน์ทั้งต่อผู้บริโภค ผู้ประกอบการ และภาครัฐ จากความสะดวกในการใช้จ่าย การลดต้นทุนการทำธุรกรรม มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ อาทิ การตรวจสอบความเคลื่อนไหวทางการเงินที่ผิดปกติซึ่งมาจากธุรกิจผิดกฎหมาย ต้นทุนการผลิตธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ลดลง ปัญหาอาชญากรรมจากการถือเงินสดลดลง และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งจะช่วยเหลือประโยชน์ให้เศรษฐกิจหมุนเวียนและขยายตัวดีขึ้น รวมทั้งในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของ COVID-19 นี้ ยังเป็นการช่วยลดการสัมผัส (Contactless Payment) และป้องกันการแพร่ระบาดได้อีกทางหนึ่งด้วย ขณะที่ข้อเสียนั้น Cashless ทำให้อาจสูญเสียความเป็นส่วนตัว (Privacy) ของข้อมูลธุรกรรมทางการเงิน อีกทั้งยังอาจส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการใช้ยืมเพื่อยืมมากขึ้นจากความสะดวกรวดเร็วของการทำธุรกรรม

สำหรับประเทศไทย การเข้าสู่สังคมไร้เงินสดเริ่มมีความชัดเจนตั้งแต่ปี 2558 ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment) โดยการทำธุรกรรม e-Payment มีมูลค่าเพิ่มขึ้นจากสัดส่วนร้อยละ 15.9 ต่อ GDP ในปี 2553 เป็นร้อยละ 28.3 ในปี 2563 หรือมีมูลค่ากว่า 443.65 ล้านล้านบาท โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์ COVID-19 ที่มีการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้นมาก โดยในเดือนธันวาคม 2562 มีการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ประมาณ 913.62 ล้านรายการต่อเดือน และเพิ่มเป็น 1,416.35 ล้านรายการต่อเดือนในเดือนธันวาคม 2563

แผนภาพ 21 มูลค่าการใช้ e-Payment ต่อ GDP ของไทย

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย และ สศช.

คำนวณโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าธุรกรรมไร้เงินสดของไทยยังมีมูลค่าที่ไม่สูงมากนัก หากไทยต้องการยกระดับให้เป็นสังคมไร้เงินสดมากขึ้น จำเป็นต้องได้รับการพัฒนามากขึ้นอีก โดยปัจจัยที่จะสนับสนุนให้ประเทศไปสู่สังคมไร้เงินสดประกอบด้วย 4 ด้าน (David Horton, 2020) คือ (1) ด้านวัฒนธรรมและการยอมรับของคนในสังคมในการใช้เทคโนโลยีที่เป็นลักษณะไร้เงินสด (2) ด้านเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐาน (3) ด้านสนับสนุนของภาครัฐและการสร้างเชื่อมั่นของสถาบันการเงิน ในการส่งเสริมระบบนิเวศไร้เงินสดและการพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อสร้างความไว้วางใจแก่ผู้ใช้ และ (4) ด้านการใช้งานและความแพร่หลายในการใช้ โดยในกรณีของไทย พบว่า

(1) ด้านวัฒนธรรมและการยอมรับของประชาชน พฤติกรรมผู้บริโภคไทยมีการยอมรับนวัตกรรมทางการเงินในรูปแบบไร้เงินสดมากขึ้น จากการศึกษาพฤติกรรมทางการเงินของคนไทยของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่า การใช้ e-Payment มีแนวโน้มเติบโตอย่างมาก โดยปริมาณการใช้ e-Payment เพิ่มขึ้นจากปี 2559 กว่า 3 เท่าในปี 2563 หรือจาก 49 ครั้งต่อคนต่อปี เป็น 151 ครั้งต่อคนต่อปี (ข้อมูล ณ เดือนเมษายน 2563)⁹ อีกทั้งในปี 2563 เว็บไซต์ wearesocial ยังระบุว่าไทยเป็นอันดับหนึ่งของโลกในการใช้แอปพลิเคชันเกี่ยวกับธนาคารและการเงินอีกด้วย นอกจากนี้ แนวโน้มการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและจำนวนผู้ใช้สมาร์ทโฟนที่แพร่หลาย¹⁰ การใช้งาน Social media รวมถึงมาตรการของภาครัฐในการให้ความช่วยเหลือทางการเงินผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ ยิ่งทำให้การทำธุรกรรมทางการเงินในรูปแบบออนไลน์ทำได้ง่าย และเป็นตัวเร่งในการสร้างการยอมรับจากประชาชนอีกทางหนึ่งด้วย

(2) ด้านเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐาน เป็นด้านที่ไทยมีศักยภาพพอสมควร โดยมีนวัตกรรมทางการเงินที่หลากหลาย โดยเฉพาะระบบการชำระเงิน อาทิ แอปพลิเคชันของธนาคารที่มาพร้อมกับบริการธุรกรรมทางการเงิน (Mobile banking) บริการพร้อมเพย์ การใช้ QR code ในการชำระเงินและโอนเงิน รวมถึงบริการกระเป๋าเงินออนไลน์และบัตรชำระเงินแบบไร้สัมผัส (Contactless Card) ที่พร้อมรองรับการเป็นสังคมไร้เงินสด ขณะที่อินเทอร์เน็ตถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ขาดไม่ได้ในการทำธุรกรรมออนไลน์ อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลของ nPerf.com สะท้อนว่าปัจจุบันโครงข่ายอินเทอร์เน็ตของไทยยังไม่ครอบคลุมในพื้นที่ห่างไกล โดยเฉพาะบริเวณภาคเหนือ ภาคตะวันตก และภาคใต้ อีกทั้ง

แผนภาพ 22 แผนที่แสดงความครอบคลุมของโครงข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ต 3G 4G 5G ของไทย

ที่มา: www.Nperf.com

⁹ ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563, บทความเรื่อง “มุ่งสู่เศรษฐกิจไร้เงินสด: พฤติกรรมผู้บริโภคและโอกาสของธุรกิจไทยช่วงโควิด 19”

¹⁰ จำนวนผู้ใช้สมาร์ทโฟน จากข้อมูลผลสำรวจเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2562 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าประเทศไทยมีผู้ใช้สมาร์ทโฟนเข้าถึงอินเทอร์เน็ตประมาณ 61 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 96.4 ของประชากรที่มีอายุ 6 ปีขึ้นไป

ความเร็วในการดาวน์โหลดข้อมูลในพื้นที่ต่างจังหวัดก็ยังไม่มากนัก¹¹ นอกจากนี้ การใช้บริการอินเทอร์เน็ตยังมีต้นทุนสูงสำหรับกลุ่มผู้มีรายได้น้อย

(3) **ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและการสร้างความเชื่อมั่น** ประเทศไทยมีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ และมียุทธศาสตร์ National e-Payment เพื่อพัฒนาระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัย ได้มาตรฐาน ต้นทุนต่ำ รองรับธุรกรรมทางการเงินของประชาชน ภาครัฐ และภาคธุรกิจ รวมถึงธนาคารแห่งประเทศไทยยังมีบทบาทหลักในการกำกับดูแลโครงสร้างพื้นฐานระบบการเงินและการออกกฎหมาย อาทิ การออกกฎหมายการชำระเงินฉบับใหม่ การควบคุมผู้ให้บริการจ่ายเงินออนไลน์ อีกทั้งปัจจุบันก็มีการพัฒนาระบบการเงินให้รองรับกับความเสี่ยงและทันต่อภัยคุกคามทางไซเบอร์ อาทิ การใช้ลายนิ้วมือยืนยันตัวตน การใช้รหัสผ่าน OTP (One Time Password) ที่เป็นข้อความไปส่งยังโทรศัพท์ของผู้ใช้เพื่อยืนยันการเป็นเจ้าของบัญชีช่วยเพิ่มความปลอดภัยในการทำธุรกรรม ขณะที่ด้านการคุ้มครองข้อมูล ปัจจุบันมี พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (Personal Data Protection Act : PDPA) ที่จะมีผลบังคับใช้วันที่ 1 มิถุนายน 2565 ซึ่งประชาชนจะได้รับสิทธิการคุ้มครองจากการเป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงยังมีการกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนที่ชัดเจน¹²

(4) **ด้านการใช้งานและความแพร่หลาย** ขั้นตอนการสมัครใช้บริการที่สะดวก ทำให้เกิดการใช้งานอย่างแพร่หลาย อาทิ บริการพร้อมเพย์ (เริ่มให้บริการปี 2560) ที่สมัครได้เพียงการผูกบัญชีธนาคารกับเลขบัตรประชาชนหรือหมายเลขโทรศัพท์ ก็จะสามารถชำระเงินและโอนเงินแบบทันทีโดยปราศจากค่าธรรมเนียม ซึ่งปัจจุบันมียอดลงทะเบียนพร้อมเพย์กว่า 55.1 ล้านหมายเลข ปริมาณการโอนเฉลี่ย 14.5 ล้านรายการต่อวัน และมีสถิติการใช้งานสูงสุด 20.2 ล้านรายการต่อวัน (ข้อมูลเดือนมิถุนายน 2563) ซึ่งการใช้งานมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ผู้ประกอบการ e-commerce ของไทยมีประมาณ 6.8 แสนราย ในปี 2562 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในช่วง COVID-19 ซึ่งประชาชนซื้อสินค้าออนไลน์เพิ่มขึ้น อีกทั้งสถาบันการเงินส่วนใหญ่มีการให้บริการ e-Payment รวมถึงการมีจุดบริการชำระเงิน QR code มากกว่า 6 ล้านจุดทั่วประเทศ สะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวและการใช้งานที่แพร่หลาย

อย่างไรก็ตาม ยังมีช่องว่างหรือข้อจำกัดในทางปฏิบัติ อาทิ ทักษะด้านดิจิทัลของคนไทยอยู่ในระดับต่ำ¹³ โดยเฉพาะกลุ่มประชากรผู้มีรายได้น้อยและผู้สูงอายุ ดังจะเห็นได้จากจำนวนคนไม่น้อยที่ต้องเดินทางมาลงทะเบียนรับสิทธิ์ช่วยเหลือของรัฐที่ธนาคารเอง ขณะที่โครงสร้างพื้นฐานเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตยังไม่ครอบคลุมและมีต้นทุนสูงเมื่อเทียบกับรายได้ของกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีดังกล่าว

¹¹ nPerf, แผนที่แสดงความครอบคลุมของโครงข่ายอินเทอร์เน็ตของไทย เข้าถึงได้จาก <https://www.nperf.com/en/map/TH/-/-/ signal/?ll=13.152388677984096&lg=101.49499999999998&zoom=5>

¹² โทษทางแพ่ง ตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง และอาจต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพิ่มเติมโดยสูงสุดไม่เกิน 2 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง โทษทางอาญา จำคุกสูงสุดไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 ล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ โทษทางปกครอง ปรับสูงสุดไม่เกิน 5 ล้านบาท

¹³ สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์, 2564, วิจัยเรื่อง “ระบบเศรษฐกิจดิจิทัลกับความพร้อมของครัวเรือนไทยผ่านการศึกษา Digital Literacy” พบว่า ครัวเรือนไทยบางส่วนประมาณร้อยละ 18 ยังมีทักษะความรู้ด้านดิจิทัล (Digital Illiterate) ในระดับต่ำ

รวมถึงอาจนำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงต่อการถูกหลอกและการสูญเสียทางการเงินได้อีกด้วย ดังนั้น แนวทางในการส่งเสริมและแก้ไขข้อจำกัดเพื่อนำไปสู่การเป็นสังคมไร้เงินสด ได้แก่ (1) ภาครัฐควรสนับสนุนให้มีโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่ครอบคลุมและมีคุณภาพมากขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล รวมถึงอาจมีการอุดหนุนช่วยเหลือการเข้าถึงอุปกรณ์และสัญญาณอินเทอร์เน็ตของกลุ่มผู้มีรายได้น้อย (2) การเสริมสร้างการมีทักษะความรู้ด้านการเงินและความรู้ดิจิทัล โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางที่อาจเข้าไม่ถึงองค์ความรู้และตามไม่ทันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อให้เท่าทันและป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากภัยคุกคามทางดิจิทัล (3) การสนับสนุนและส่งเสริมให้มีระบบธุรกรรมทางการเงินในรูปแบบดิจิทัลอย่างทั่วถึงและครอบคลุม โดยเฉพาะร้านค้ารายย่อยให้มีบริการรับชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำไปสู่การใช้งานที่แพร่หลายของบริการทางการเงินรูปแบบดิจิทัลมากยิ่งขึ้น (4) การมีกลไกติดตามดูแลรักษาฐานข้อมูลและความปลอดภัยทางไซเบอร์ที่มีความรัดกุมทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนในการใช้บริการ และ (5) การนำข้อมูลธุรกรรมทางการเงินอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ประโยชน์ต่อยอด อาทิ การพัฒนาเครื่องมือทางการเงินในการให้กู้ยืม รวมทั้งการนำข้อมูลมาใช้ประกอบการให้ความช่วยเหลือประชาชนได้ เพื่อลดการตกหล่นและคัดกรองกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว

National e-Payment แผนการพัฒนาของไทยสู่สังคมไร้เงินสด

การพัฒนาไปสู่สังคมไร้เงินสดนั้นอาศัยการผลักดันของหลายภาคส่วน ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติหรือ National e-Payment ที่เริ่มต้นในปี 2558 แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 5 โครงการ ได้แก่

1. ระบบ Prompt Pay

เป็นบริการโอนเงินและรับเงินทางเลือกใหม่ที่สะดวก รวดเร็ว ซึ่งมีค่าธรรมเนียมถูกลง ช่วยให้ประชาชน ภาครัฐ และภาคธุรกิจ สามารถโอนเงินด้วยเบอร์โทรศัพท์ บัตรประจำตัวประชาชน เลขทะเบียนนิติบุคคล หรือ e-Wallet ID รวมถึงต่อยอดเกิดเป็นบริการใหม่ ๆ เช่น ชำระบิลข้ามธนาคาร ทำให้ลดข้อจำกัดของระบบในปัจจุบัน และเพิ่มโอกาสทางธุรกิจให้แก่ภาคส่วนต่างๆ

2. การขยายจุดรับชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ทั่วประเทศ

ในการกระจายเครื่องรับชำระเงิน (อีดีซี) ที่เป็นการรองรับการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ทุกภาคส่วนเข้าถึงและใช้บริการชำระเงินผ่านบัตรได้อย่างแพร่หลาย อาทิ ร้านค้าทั่วไป อีกทั้งยังช่วยลดการใช้เงินสดในชีวิตประจำวัน เพิ่มความปลอดภัย และลดต้นทุนในการจัดการ ซึ่งปัจจุบันไทยมีเครื่องรับบัตรเกือบ 9 แสนเครื่อง

3. ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์และเอกสารธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์

ในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำและนำส่งเอกสารภาษีฯ อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียภาษี ซึ่งจะช่วยลดต้นทุน ระยะเวลา และขั้นตอนในการจัดทำเอกสารของภาคเอกชน รวมถึงคืนเงินภาษีผ่านบริการ Prompt Pay

4. e-Payment ภาครัฐ

โดยเฉพาะการจ่ายสวัสดิการ/เงินช่วยเหลือให้ประชาชนโดยตรง อาทิ ผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ หรือการโอนเข้าบัญชีธนาคารโดยใช้เลขประจำตัวประชาชน ทำให้ได้ประชาชนตรงกลุ่มเป้าหมาย ลดความผิดพลาด และความซ้ำซ้อน รวมถึงภาครัฐเองจะมีการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใส และมีข้อมูลการจัดทำนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การให้ความรู้และการส่งเสริมการใช้ e-Payment

ผ่านการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชน รวมถึงการออกมาตรการจูงใจ เพื่อการส่งเสริมและกระตุ้นการใช้ e-Payment

ที่มา: กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย และ www.epayment.go.th

กัญชา : โอกาสใหม่ที่ต้องควบคุมอย่างเหมาะสม

กัญชาเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ ซึ่งมีโอกาสในการต่อยอดและพัฒนาทางการแพทย์เพื่อรักษาโรค อย่างไรก็ตาม ยังคงมีประเด็นท้าทายจากการปลดล็อกกัญชาของไทย อาทิ การกระจายโอกาสสู่เกษตรกรรายย่อย การควบคุมราคาสารสกัดจากกัญชาเพื่อใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์ ผลกระทบต่อสุขภาพจากการบริโภคสินค้ากัญชาที่มากเกินไปโดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก และการสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องในการใช้กัญชาทางการแพทย์แก่ประชาชน

ภายหลังการออกกฎหมายปลดล็อกการปลูกกัญชาเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ และประกาศให้สามารถใช้ประโยชน์จากชิ้นส่วนของกัญชาได้ ทำให้เกิดการตื่นตัวของผู้ประกอบการและประชาชน ทั้งในการปลูก และการนำชิ้นส่วนกัญชามาเป็นส่วนประกอบในการผลิตเพื่อการแพทย์และสินค้าเชิงพาณิชย์ โดยเฉพาะอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ จากข้อมูลศูนย์วิจัยกสิกรไทย คาดการณ์ว่าในปี 2564 ตลาดกัญชาเฉพาะเพื่อการแพทย์ของไทยจะมีมูลค่าถึง 3,600-7,200 ล้านบาท ซึ่งปัจจุบันมีผู้ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษในการใช้ประโยชน์จากกัญชา¹⁴ รวมทุกประเภทกว่า 1,500 ราย (หลายรายยื่นขอหลายประเภท) แบ่งเป็น การนำเข้า มีจำนวน 11 ราย การผลิต (ปลูก) จำนวน 182 ราย การจำหน่าย จำนวน 1,372 ราย การผลิต (ปรุง) 5 ราย และการผลิต (แปรรูป/สกัด) 37 ราย (ข้อมูล ณ 30 เมษายน 2564) ทั้งนี้ มีประเด็นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญ เพื่อให้คนไทยได้รับประโยชน์ และควบคุมผลเสีย หรือผลกระทบที่เกิดขึ้น ดังนี้

1. การปลูกเพื่อการแพทย์ แต่สามารถขายในเชิงพาณิชย์ อาจทำให้กัญชามีราคาสูงขึ้น กระทบต่อต้นทุนการผลิตยา โดยเฉพาะยาในกลุ่มแพทย์แผนไทย และแพทย์ทางเลือก กล่าวคือ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2563 และประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 424) พ.ศ. 2564 ออกตามความในพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 เรื่อง กำหนดอาหารที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย เป็นการอนุญาตให้องค์กรต่าง ๆ สามารถผลิต จำหน่าย นำเข้า หรือส่งออกกัญชาได้แบบมีเงื่อนไข ซึ่งไม่เพียงการจำหน่ายเพื่อการแพทย์เท่านั้น แต่ยังสามารถจำหน่ายให้กับผู้ประกอบการและประชาชนเพื่อนำไปบริโภค หรือเป็นส่วนประกอบในการผลิตสินค้า โดยชิ้นส่วนของกัญชาที่สามารถนำมาใช้ได้ คือ เปลือก ลำต้น เส้นใย กิ่งก้าน ราก และใบ ปัจจุบันมีผู้ประกอบการร้านอาหาร และเครื่องดื่มนำส่วนประกอบของกัญชามาเป็นส่วนผสมและสร้างจุดขายเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลให้ราคาส่วนประกอบของกัญชาปรับตัวสูงขึ้น อาทิ ใบกัญชาที่ปัจจุบันราคาเพิ่มสูงขึ้นกว่า 10 เท่า

¹⁴ ระบบสืบค้นข้อมูลใบอนุญาตสำหรับกัญชา กระทรวงสาธารณสุข สืบค้นจาก https://hemp.fda.moph.go.th/FDA_MARIJUANA/staff/marijuana_report_public

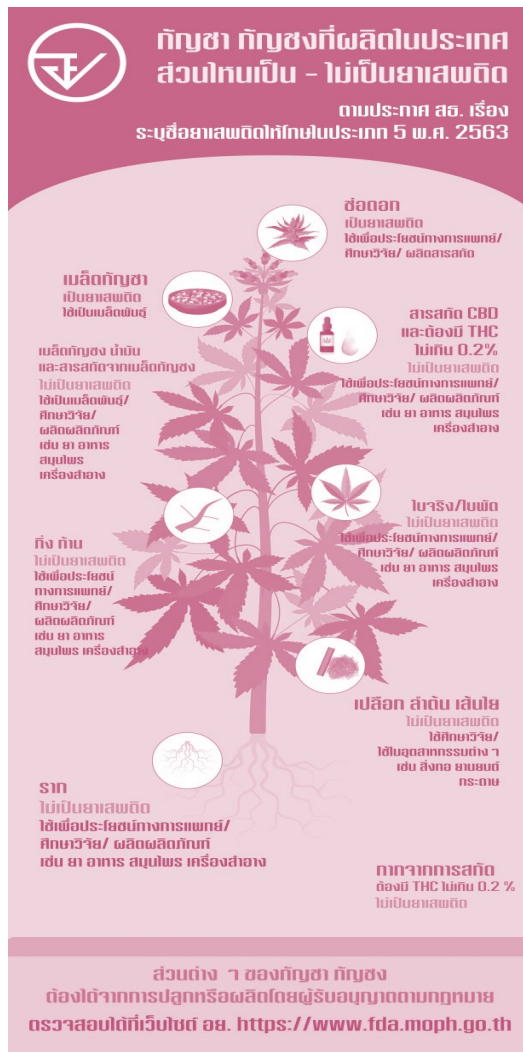
2. การอนุญาตให้ผลิตกัญชามีเงื่อนไขที่ต้องควบคุมการผลิตที่ได้มาตรฐาน ซึ่งเป็นข้อจำกัดที่ทำให้ผู้ประกอบการรายย่อยไม่เข้าร่วม และไม่ได้รับประโยชน์จากการปลดล็อกดังกล่าว โดยที่การผลิตมีเงื่อนไขสำคัญคือ ต้องปลูกเพื่อประโยชน์ของทางราชการ การแพทย์ หรือการปลูกเพื่อการวิจัย ซึ่งผู้ปลูกจะต้องแสดงหลักฐาน และรายละเอียดต่าง ๆ ในการขออนุญาตปลูก อีกทั้งเกษตรกรต้องรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจเพื่อสังคม หรือสหกรณ์การเกษตร (อย่างน้อย 7 ครอบครัว) โดยร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ หรือสถาบันอุดมศึกษาเอกชน หากต้องการที่จะผลิต นอกจากนี้ ยังต้องมีการจัดทำโรงเรือนที่มิดชิด มีกล้องวงจรปิดเพื่อรักษาความปลอดภัย และมีการบันทึกการซื้อขายในการเข้าออกสถานที่ รวมทั้งต้องจัดทำสถานที่จัดเก็บให้มิดชิด ทำให้ผู้ประกอบการรายย่อย

ไม่เข้ามาผลิต ซึ่งปัจจุบันมีวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับอนุญาต
ในทุกประเภทเพียงจำนวน 56 ราย (ไม่รวมครอบครอง) และ
หากจำแนกประเภทได้เป็นการอนุญาตเพื่อการปลูก (ผลิต)
จำนวน 44 ราย และจำหน่ายจะมีเพียง 12 ราย เท่านั้น

3. การใช้ประโยชน์จากกัญชาในด้านที่ไม่ใช่เพื่อการแพทย์
ยังไม่มีการควบคุม แม้กฎหมายการปลดล็อกกัญชาจะมีการควบคุมสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (tetrahydrocannabinol, THC) ไม่เกินร้อยละ 0.2 โดยน้ำหนัก แต่การที่ผู้บริโภคสามารถซื้อชิ้นส่วนของกัญชาจากผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ปลูก ผลิต และจำหน่ายได้ ทั้งที่ยังไม่มีการควบคุมอายุของผู้ซื้อ และปริมาณสารที่เหมาะสมในแต่ละผลิตภัณฑ์ ทำให้การควบคุมการบริโภคในระดับที่เหมาะสมเป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก หากบริโภคกัญชามากเกินไปจะทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพทั้งต่อระบบทางเดินหายใจ ระบบหัวใจ และหลอดเลือด เชาวนปัญญา และทำให้ติดยาได้ ทั้งนี้ จากบทเรียนของสหรัฐอเมริกาในรายงานเรื่อง Lessons Learned from State Marijuana Legalization ในปี 2019 พบว่า มลรัฐที่กัญชาถูกกฎหมายมีสัดส่วนเด็กที่สูบกัญชามากขึ้นเกือบ 1 เท่าตัว ขณะที่รัฐที่ยังกำหนดให้กัญชาผิดกฎหมายกลับมีเด็กที่สูบลดลง

4. การปลดล๊อคทำให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงได้มาก และมีความเสี่ยงต่อปัญหาต่าง ๆ มากขึ้น

กรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา การศึกษาของ M. Jerry Wright Jr. (2015) ระบุว่าภายหลังการทำให้กัญชาถูกกฎหมาย เด็กจำนวนมากของสหรัฐอเมริกาสามารถซื้อหาได้ง่าย เนื่องจากไม่มีการกำหนดอายุของผู้ซื้อ นอกจากนี้ จากข้อมูลของ National Survey on Drug Use and Health (NSDUH, 2018) ของสหรัฐอเมริกา ยังพบว่าหลังประกาศให้กัญชาถูกกฎหมายในแต่ละรัฐ อัตราการใช้กัญชาเพิ่มขึ้นมากในทุกๆรัฐ และปัญหาการก่ออาชญากรรมเพิ่มขึ้นมากกว่าที่อื่น อาทิ รัฐโคโลราโด อัตราการก่ออาชญากรรมเพิ่มขึ้นถึง 11 เท่า สะท้อนให้เห็นถึงการทำให้กัญชาถูกกฎหมายสร้างโอกาสเข้าถึงและมีการใช้มากขึ้น ซึ่งในกรณีของประเทศไทย หากไม่มีการควบคุมที่เหมาะสม การเข้าถึงได้ง่ายอาจทำให้เกิดการใช้ผิดประเภทได้มากขึ้น

ทั้งนี้ Canadian Centre on Substance Abuse (2015) สรุปบทเรียนจากการเปิดเสรีกัญชาในประเทศสหรัฐอเมริกาประกอบด้วย (1) ต้องมีข้อตกลงที่ชัดเจนระหว่างการใช้ในทางการแพทย์ และการนำไปขายในเชิงพาณิชย์ เพื่อป้องกันการซื้อขายที่ผิดกฎหมาย และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในรูปแบบที่ไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ได้รับการควบคุม (2) ต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับสิ่งที่ไม่คาดคิด เช่น กรณีของรัฐโคโลราโดที่เกิดการบริโภคสูงเกินไป หรือในกรณีของรัฐวอชิงตันมีการขอใบอนุญาตในปริมาณมากจนไม่สามารถบริหารจัดการได้ภายใต้กรอบเวลาที่จำกัด (3) ควบคุมรูปแบบและปริมาณสารสกัดหรือส่วนประกอบของกัญชาที่อยู่ในผลิตภัณฑ์ เพื่อให้แน่ใจว่าจะไม่มีผลกระทบต่อคาบไม่ถึงตามมา (4) ควบคุมการค้าในเชิงพาณิชย์ โดยใช้การเก็บภาษี ภาษีเงินได้ และ การตรวจสอบของรัฐที่เข้มงวด รวมถึงการควบคุมการโฆษณาและการส่งเสริมการขาย และ (5) ป้องกันไม่ให้เยาวชนเข้าถึง โดยการควบคุมช่องทางการเข้าถึง และควรลงทุนในเรื่องของการส่งเสริมการป้องกัน สร้างการรับรู้ และการให้ความรู้ด้านสุขภาพที่มีประสิทธิภาพสำหรับทั้งเยาวชนและผู้ปกครอง

จากบทเรียนดังกล่าว เมื่อพิจารณาร่วมกับกฎระเบียบในประเทศไทย พบว่า ประเทศไทยยังขาด (1) การวางแผนและกำหนดสัดส่วนระหว่างการใช้ในทางการแพทย์ และการพาณิชย์อย่างชัดเจน (2) การควบคุมปริมาณสารสกัดที่เป็นส่วนผสมในผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอาหาร (3) แนวทางการป้องกันไม่ให้เยาวชนเข้าถึง และ (4) การสร้างการรับรู้และความเข้าใจในการใช้ผลิตภัณฑ์กัญชาที่ถูกต้อง ซึ่งควรมีแนวทางรองรับการดำเนินการด้านต่าง ๆ อาทิ

1. การควบคุม/กำหนดรูปแบบการผลิตและราคา เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการผลิตสินค้าทางการแพทย์ และทำให้ผู้ประกอบการรายย่อย และประชาชนได้รับประโยชน์จากการปลดล็อกนี้ให้มากที่สุด ทั้งนี้ การกำหนดราคานอกจากช่วยให้ผู้ประกอบการรายย่อยและประชาชนได้รับประโยชน์แล้ว ยังช่วยควบคุมต้นทุนของยาในกรณีที่น่าไปใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์

2. การกำหนดระดับสาร THC และ CBD ที่เหมาะสมในการเป็นส่วนประกอบของสินค้าแต่ละประเภท และกำหนดผลกให้ชัดเจน ปัจจุบันแม้จะมีการควบคุมสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (tetrahydrocannabinol, THC) ไม่เกินร้อยละ 0.2 โดยน้ำหนัก แต่ยังไม่ได้มีการควบคุมปริมาณสารที่เหมาะสมในแต่ละผลิตภัณฑ์

3. การกำหนดอายุของผู้ซื้อและผู้ใช้ เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กนำไปใช้ได้เอง ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการใช้ผิดประเภท และอาจได้รับสารที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพ

4. การสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องในการใช้กัญชาทางการแพทย์แก่ประชาชน ผลจากโครงการศึกษาสถานการณ์การใช้กัญชาทางการแพทย์ในประเทศไทย¹⁵ ชี้ให้เห็นว่า ผู้ที่ครอบครองและใช้กัญชาส่วนใหญ่ได้รับผลิตภัณฑ์กัญชาจากแหล่งผลิตนอกระบบสาธารณสุขเป็นหลัก และใช้กัญชาเพื่อรักษาโรคหรืออาการเจ็บป่วยหลายชนิดที่อยู่นอกเหนือข้อแนะนำของกระทรวงสาธารณสุข หรือไม่มีหลักฐานทางวิชาการสนับสนุนประสิทธิผล นอกจากนี้ ยังพบว่าทัศนคติต่อกัญชาของผู้ใช้ส่วนใหญ่กลับมองเห็นเฉพาะด้านบวกและ

¹⁵ ศ.ดร.พญ.สวิตริ อัมมวงค์กรชัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.) และคณะ ร่วมกับ มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.) โดยการสนับสนุนของ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) ปี 2563

ผลดีของการใช้กัญชาเพื่อรักษาโรค แต่ไม่ตระหนักถึงผลเสียและผลกระทบของกัญชาจากการใช้ผิดประเภทหรือการใช้ที่มากเกินไป จึงควรมีการเผยแพร่ข้อมูลและสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกัญชาทางการแพทย์ การเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงกัญชาทางการแพทย์ในระบบสาธารณสุขโดยเฉพาะจากคลินิกกัญชาทางการแพทย์ ทั้งแผนไทยและแผนปัจจุบันให้มากขึ้น รวมทั้งการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการใช้สินค้าที่มีส่วนประกอบของกัญชา ที่ถูกต้องทั้งด้านปริมาณการใช้ และผลกระทบโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน

แม้ว่าประโยชน์ของกัญชาจะมีมาก และอาจสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศในอนาคต แต่การทำให้ประเทศและประชาชนได้ประโยชน์สูงสุดที่สุถุนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทั้งห่วงโซ่อุปทานตั้งแต่ การอนุญาตปลูก แปรรูป ขนส่ง จำหน่าย และการใช้อย่างรอบคอบ โดยต้องมีการควบคุมอย่างเหมาะสม รวมทั้งควรมีการชี้แจงหรือทำความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนได้ทราบก่อนตัดสินใจบริโภค อาทิ ข้อดีและข้อเสียของกัญชา ปริมาณการบริโภคที่เหมาะสม พร้อมทั้งกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมหากมีการใช้สารสกัดมาใช้ในสินค้าอุปโภค เกินที่กำหนดในผลิตภัณฑ์

ปัจจุบันมี **69 ประเทศ จาก 193 ประเทศทั่วโลก** ที่ได้มีการปลดล็อกกัญชาออกจากพืชยาเสพติดและมีการอนุญาตให้มีการใช้กัญชาในรูปแบบต่าง ๆ โดยสามารถแบ่งกลุ่มการอนุญาตในการใช้ประโยชน์ที่สำคัญได้เป็น 7 กลุ่ม ดังนี้

รูปแบบการอนุญาต	การแพทย์	สันตนาการ	จำนวนประเทศ / ตัวอย่างประเทศ
1. กลุ่มที่มีกฎหมายให้ใช้กัญชาแบบเสรี หรือถูกกฎหมายทั้งทาง สันตนาการและการแพทย์	✓	✓	4 (แคนาดา จอร์เจีย แอฟริกาใต้ และ อูรุกวัย)
2. กลุ่มประเทศที่ให้ใช้กัญชาเพื่อการแพทย์แบบถูกกฎหมาย แต่ใช้ แบบสันตนาการยังไม่ถูกกฎหมายทั้งหมด	✓	มีการจำกัดการใช้ นิรโทษกรรมและ ไม่ถูกบังคับ	20 (เนเธอร์แลนด์ อาร์เจนตินา ออสเตรเลีย ไทย)
3. ประเทศที่ให้ใช้กัญชาเพื่อการแพทย์แบบถูกกฎหมาย แต่ใช้เพื่อ สันตนาการผิดกฎหมาย	✓	×	13 (อังกฤษ นิวซีแลนด์ ศรีลังกา เดนมาร์ก)
4. กลุ่มประเทศที่มีกฎหมายให้ใช้กัญชาเพื่อการแพทย์ และการ สันตนาการแบบมีเงื่อนไข	✓ (มีเงื่อนไข)	✓ (มีเงื่อนไข)	8 (สหรัฐอเมริกา สเปน ออสเตรีย เบลเยียม)
5. กลุ่มประเทศที่มีกฎหมายให้ใช้กัญชาทางการแพทย์แบบมีเงื่อนไข แต่การใช้กัญชาเพื่อสันตนาการถือว่าผิดกฎหมาย	✓ (มีเงื่อนไข)	×	5 (ฝรั่งเศส เกาหลีใต้ ฟิลิปปีนส์ โรมานี)
6. กลุ่มประเทศที่มีกฎหมายให้ใช้กัญชาแบบสันตนาการแบบมีเงื่อนไข แต่ใช้กัญชาทางการแพทย์ผิดกฎหมาย	×	✓ (มีเงื่อนไข)	19 (กัมพูชา เมียนมา ลาว อินเดีย)
7. กลุ่มประเทศที่ให้กัญชาเป็นสิ่งผิดกฎหมาย	×	×	124 (ญี่ปุ่น จีน สิงคโปร์ เวียดนาม)

ที่มา: https://en.wikipedia.org/wiki/Legality_of_cannabis และ https://en.wikipedia.org/wiki/Legality_of_cannabis_by_U.S._jurisdiction

การคืนเด็กดีสู่สังคม : แนวทางการสร้างโอกาสและการยอมรับ

สถานการณ์เด็กและเยาวชนกระทำผิดเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อทั้งระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เนื่องจากเด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่มีค่า การแก้ไขและบำบัดฟื้นฟูเพื่อให้เกิดการปรับพฤติกรรม การสร้างโอกาสด้านการทำงานและการยอมรับของสังคมเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นการฝึกวินัยและความรับผิดชอบในชีวิตจริง ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดกลับไปทำผิดซ้ำ ซึ่งจำเป็นต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

เด็กและเยาวชนถือเป็นกำลังหลักที่จะพัฒนาประเทศในอนาคต แต่ปัจจุบันมีเด็กจำนวนหนึ่งที่กระทำผิดพลาด และหลงผิดจนต้องได้รับโทษ ซึ่งเป็นการสูญเสียทรัพยากรสำคัญหากไม่มีมาตรการดึงกลุ่มดังกล่าวให้กลับมาเป็นกำลังทางสังคมในการพัฒนาประเทศ จากข้อมูลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พบว่า ในปี 2563 เด็กที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจมีจำนวนทั้งสิ้น 19,470 คดี ส่วนใหญ่เป็นเด็กอายุระหว่าง 15-18 ปี จำนวน 16,865 คดี หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 86.6 ของเด็กทั้งหมด โดยอายุของผู้กระทำผิดสูงสุดอยู่ในช่วงอายุ 17 ปี จำนวน 6,527 คดี คิดเป็นร้อยละ 33.5 เมื่อพิจารณาตามฐานความผิด พบว่า ส่วนใหญ่เป็นฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษจำนวน 9,600 คดี คิดเป็นร้อยละ 49.3 รองลงมาเป็นฐานความผิดอื่น ๆ เช่น พ.ร.บ.จราจรทางบก และ พ.ร.บ. การพนันจำนวน 4,140 คดี คิดเป็นร้อยละ 21.3 นอกจากนั้น เป็นฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์จำนวน 2,028 คน คิดเป็นร้อยละ 10.4 ขณะที่การทำผิดซ้ำ พบว่าเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมในช่วงปี 2560-2562 มีอัตราการกระทำผิดซ้ำอยู่ในระดับที่สูง และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะอัตราการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนหลังจากถูกปล่อยตัวไปในรอบ 1 ปี จากร้อยละ 23.4 เพิ่มเป็นร้อยละ 25.4 โดยในปีงบประมาณ 2562 ปล่อยตัว 2,769 คน การกระทำผิดซ้ำภายใน 1 ปี 703 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4

ตาราง 13 คดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจทั่วประเทศ

	ปีงบประมาณ 2562	ปีงบประมาณ 2563	การเปลี่ยนแปลง YoY
จำนวนคดีทั้งหมด (คดี)	20,842	19,470	-6.6
สัดส่วนชาย : หญิง	92.3 : 7.7	90.9 : 9.1	
จำแนกตามอายุเกิน 10 ปี แต่ไม่ถึง 15 ปี	2,889	2,605	-9.8
จำแนกตามอายุเกิน 15 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี	17,953	16,865	-6.1
จำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัย			
ครอบครัวอยู่ร่วมกัน	7,486	7,523	0.5
ครอบครัวแยกกันอยู่	15,042	14,241	-5.3
จำแนกตามฐานความผิด			
ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	2,948	2,028	-31.2
ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	2,175	1,705	-21.6
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	922	790	-14.3
ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียง	517	437	-15.5
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ	10,634	9,600	-9.7
ความผิดเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด	951	770	-19.0
ความผิดอื่น ๆ	2,695	4,140	53.6

ที่มา: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน 2563

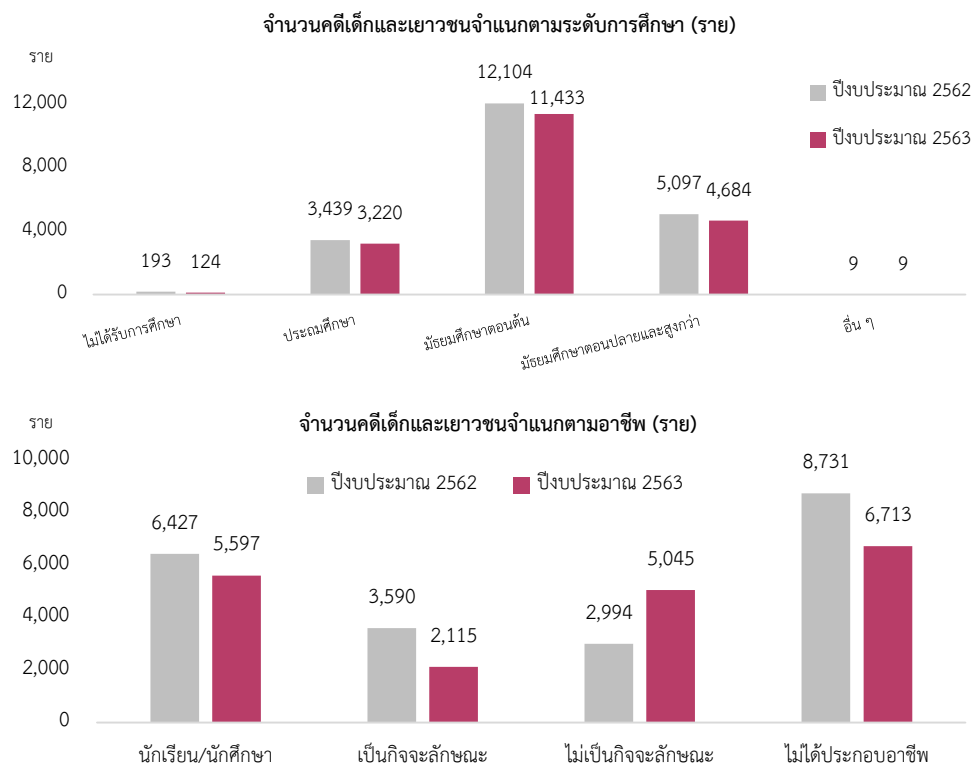
ทั้งนี้ เด็กและเยาวชนหากถูกควบคุมในสถานที่ควบคุมนาน โอกาสที่กระทำผิดซ้ำยิ่งสูงขึ้น และการนำผู้กระทำความผิดเล็กน้อยไปควบคุมปะปนกับผู้กระทำความผิดซับซ้อนรุนแรง แนวโน้มที่ผู้กระทำความผิดเล็กน้อยจะเรียนรู้พฤติกรรมจากผู้กระทำความผิดซับซ้อนรุนแรงย่อมมีมากขึ้น¹⁶

ปัจจัยที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำผิด และกระทำผิดซ้ำ

1. สาเหตุที่เด็กและเยาวชนกระทำผิด เกิดจากสภาพแวดล้อมของเด็กทั้งสถาบันครอบครัว สถานศึกษา และการได้รับโอกาสในการประกอบอาชีพ กล่าวคือ เมื่อพิจารณาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พบว่า ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่บิดามารดาแยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 65.4 ของคดีทั้งหมด หากพิจารณาสถานภาพของเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดี พบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน 6,713 คดี หรือ ร้อยละ 34.5 ของคดีทั้งหมด รองลงมาคือ นักเรียน/นักศึกษาจำนวน 5,597 คดี หรือร้อยละ 28.7 ของคดีทั้งหมด และประกอบอาชีพไม่เป็นกิจจะลักษณะจำนวน 5,045 คดี หรือร้อยละ 25.9 ของคดีทั้งหมด ขณะที่กลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีงานทำเป็นกิจจะลักษณะมีจำนวนน้อยที่สุดคือ 2,115 คดี หรือร้อยละ 10.9

2. สาเหตุของการกระทำผิดซ้ำ จากงานวิจัยเรื่อง “การมองตนเองในภาวะคืนสู่ครอบครัวและสังคม ของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน”¹⁷ พบว่า ภายหลังการปล่อยตัว หากเยาวชนกลับไปเริ่มต้นในครอบครัวที่มีสภาวะแวดล้อมที่ดี เด็กและเยาวชนจะพยายามเปลี่ยนแปลงตนเอง

แผนภาพ 23 จำนวนคดีเด็กและเยาวชน จำแนกตามระดับการศึกษา และอาชีพ

ที่มา: รายงานสถิติประจำปี กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน 2562 และ 2563

¹⁶ ที่มา : รายงานสถิติประจำปี 2563 กระทรวงยุติธรรม

¹⁷ คณินิจ วิทมาตย์ (2552)

ในทางที่ดีขึ้นตามที่สังคมคาดหวัง เช่น ทำงาน เรียน เลิกคบเพื่อนที่ไม่ดี (โดยการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้คงอยู่ในระบบการศึกษาหรือมีงานทำต่อเนื่องได้ถึง 12 เดือน เด็กมักไม่หวนกลับมายังสถานที่ควบคุมเยาวชนอีก¹⁸) แต่เมื่อกลับสู่สังคมเดิมแล้วต้องเผชิญกับสภาพการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจของเยาวชน เช่น ไม่ได้รับการยอมรับและการวางใจ ได้รับการตำหนิ เด็กและเยาวชนมีแนวโน้มกลับไปกระทำความผิดซ้ำได้อีก ดังนั้น การบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเพื่อลดอัตราการกระทำความผิดซ้ำ ควรคำนึงถึงการสร้างบรรยากาศการสนับสนุนช่วยเหลือในครอบครัวในช่วงเวลาหลังปล่อย การเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์จิตใจของเด็กและเยาวชน รวมถึงการส่งเสริมการสร้างโอกาสและการยอมรับจากสังคม

ตาราง 14 การกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน

การกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน	จำนวนปล่อยตัว (คน)	จำนวนผิดซ้ำ (คน)	ร้อยละ
ปล่อยปีงบประมาณ 2560 ติดตามรอบ 1 ปี	3,774	882	23.4
ปล่อยปีงบประมาณ 2560 ติดตามรอบ 2 ปี	3,774	1,396	37.0
ปล่อยปีงบประมาณ 2560 ติดตามรอบ 3 ปี	3,774	1,679	44.5
ปล่อยปีงบประมาณ 2561 ติดตามรอบ 1 ปี	3,189	758	23.8
ปล่อยปีงบประมาณ 2561 ติดตามรอบ 2 ปี	3,189	1,213	38.0
ปล่อยปีงบประมาณ 2561 ติดตามรอบ 2 ปี 2 เดือน	3,189	1,240	38.9
ปล่อยปีงบประมาณ 2562 ติดตามรอบ 1 ปี	2,769	703	25.4
ปล่อยปีงบประมาณ 2562 ติดตามรอบ 1 ปี 2 เดือน	2,769	740	26.7

ที่มา: รายงานสถิติประจำปี กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน 2563

การดำเนินการแก้ปัญหาในปัจจุบัน

กระทรวงยุติธรรมได้ดำเนินการแก้ปัญหาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ (1) การลดอัตราการกระทำความผิดซ้ำ ผ่านการคัดกรองและจำแนกเด็กตั้งแต่แรกจับตัวเข้ามาเพื่อทำแผนฟื้นฟูรายบุคคล โดยทีมสหวิชาชีพ มีการใช้เครื่องมือ Forensic CBT เพื่อใช้ประเมินเด็กและเยาวชนในการกระทำความผิดทางอาญาค้นหาถึงสาเหตุ ปัจจัยเสี่ยงเพื่อนำไปสู่การบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู และเตรียมความพร้อมกลับคืนสู่สังคม (2) การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบ การแก้ไขระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561 ซึ่งมีผลบังคับใช้แล้วเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2561 โดยระบุห้ามมิให้เปิดเผยข้อมูลประวัติอาชญากรที่คัดแยกออกจากสารบบไปแล้วตามที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ เช่น กฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว กฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้กลับมามีที่ยืนในสังคมและประกอบอาชีพที่สุจริตต่อไปได้ และ (3) การสร้างโอกาสได้ทำงานของเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิด ด้วยการให้ความสำคัญกับการป้องกันปัญหาร่วมกับชุมชนหรือส่วนท้องถิ่นที่มีความเข้าใจปัญหาและพฤติกรรมของเด็กในพื้นที่ให้มากขึ้นเพื่อมิให้เยาวชนต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมถ้าไม่จำเป็น นอกจากนี้ การมอบโอกาสเพื่อให้เด็กได้กลับเข้ามาใช้ชีวิตปกติในสังคมอีกหนึ่งโอกาสโดยการแสดงศักยภาพทางด้านกีฬา ได้มีการตั้งสโมสรกีฬา BBG (Bounce Be Good)

¹⁸ อาริรัตน์ อดิศักดิ์ชนิธร, ข้อท้าทายงานสังคมสงเคราะห์ในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาคriminal และเยาวชนกระทำผิดซ้ำ, 2562

เพื่อเปลี่ยนชีวิตเยาวชนที่ก้าวพลาดด้วยกีฬาในฐานะนักกีฬามืออาชีพ จากพระวิสัยทัศน์ของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชร มหาวัชรราชธิดา รวมถึงฟื้นฟูเด็กที่กระทำผิดในประเทศไทย โดยมีกีฬาเป็นสื่อกลางเพื่อป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการกระทำความผิด และ “โครงการชีวิตสีชมพู” ที่ภาคเอกชน (บริษัท เบตเตอร์เวย์ ประเทศไทย จำกัด ผู้ผลิตเครื่องสำอางมีสทิน) เล็งเห็นความสำคัญและได้ให้โอกาสแก่ผู้กระทำผิดในการประกอบอาชีพที่สุจริต มีรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข โดยการพัฒนาศักยภาพด้านการขายออนไลน์ เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์งานฝีมือของเด็กและเยาวชนผู้ก้าวพลาด เพื่อให้เกิดการค้าขายบนโลกออนไลน์ โดยจัดจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ผ่านแอปพลิเคชัน "Ning Nong Shopping Thailand"

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าหน่วยงานรัฐจะมีมาตรการจำนวนมากในการส่งเสริมให้เด็กกลับไปเป็นคนดีที่มีคุณภาพ แต่สิ่งสำคัญที่ต้องสร้างให้เกิดขึ้นคือ การทำให้สังคมต้องยอมรับ และให้โอกาสกับเด็กที่เคยผิดพลาด และกระทำความผิด ซึ่งต้องประกอบด้วย (1) **การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี** โดยให้การยอมรับ และให้กำลังใจทั้งจากครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา และสถานประกอบการ (2) **การสนับสนุนให้เข้าสู่ระบบการศึกษา** หรือให้โอกาสการศึกษาหรือการฝึกอาชีพ (3) **การส่งเสริมการมีงานทำที่มั่นคง** โดยอาจให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการจ้างงาน หรือการทำธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการจ้างงานเด็กและเยาวชนที่เคยก้าวพลาด รวมทั้งอาจใช้การส่งเสริมรูปแบบการร่วมลงทุนทางสังคมใหม่ ๆ (Social Impact Partnership Model) ในการป้องกันและแก้ปัญหาคriminal ของเด็กและเยาวชนอย่างยั่งยืน และ (4) **การรับฟังและให้คำปรึกษา** โดยอาจพัฒนาระบบให้คำปรึกษา ผ่านแอปพลิเคชันเพื่อเป็นที่พึ่งของเด็กและเยาวชนในการรับฟังความเห็นและขอความช่วยเหลือ

บทความ “การพัฒนาวัคซีน COVID-19 ของประเทศไทย ”

ท่ามกลางการแพร่ระบาดของ COVID-19 ทั่วโลก วัคซีนถือเป็นความหวังของทุกประเทศที่จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชากรเพื่อลดการติดเชื้อ การพัฒนาวัคซีนได้เองภายในประเทศจึงเป็นช่องทางและโอกาสให้ประชากรของประเทศนั้นสามารถเข้าถึงวัคซีนได้อย่างรวดเร็วและยั่งยืน ลดความเสี่ยงในกรณีไม่สามารถเข้าถึงวัคซีน และลดการพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศ สำหรับประเทศไทย ในระยะแรกได้มีการนำเข้าวัคซีนจากต่างประเทศ ขณะเดียวกันก็เร่งวิจัยและพัฒนาวัคซีนควบคู่ไปด้วย เพื่อให้คนไทยได้มีโอกาสได้รับวัคซีนอย่างครอบคลุมยิ่งขึ้น ช่วยลดผลกระทบของโรคต่อภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ตลอดจนเป็นการเพิ่มศักยภาพด้านวัคซีนในระยะยาว และเป็นฐานในการพัฒนาวัคซีนที่จะรองรับการระบาดของโรคอื่น ๆ อันจะนำไปสู่ความมั่นคงด้านวัคซีนของประเทศ

ความจำเป็นในการพัฒนาและผลิตวัคซีนของประเทศ

วัคซีนเป็นเครื่องมือสำคัญในการป้องกันและควบคุมโรคที่เป็นปัญหาสำคัญของประเทศ รวมถึงโรคติดเชื้ออุบัติใหม่ เช่น Avian Influenza SARS และ COVID-19 ขณะที่การผลิตวัคซีนขึ้นใช้เองภายในประเทศสามารถผลิตได้บางชนิด แต่ส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งพิงจากการนำเข้ามูลค่ากว่าร้อยละ 80 โดยเฉพาะวัคซีนที่มีราคาแพง ประกอบกับความผันผวนของสถานการณ์ของโลกทั้งในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เศรษฐกิจ ตลอดจนการเกิดขึ้นของโรคอาจส่งผลต่อการขาดแคลนในการจัดหาวัคซีนได้อย่างเพียงพอและทันทั่วถึง ซึ่งการแพร่ระบาดของ COVID-19 ได้ตอกย้ำถึงความจำเป็นในการพัฒนาและผลิตวัคซีนภายในประเทศเพื่อสร้างหลักประกันว่าจะมีวัคซีนที่จำเป็นในปริมาณเพียงพอต่อการป้องกันโรคแก่ประชาชน ก่อให้เกิดความมั่นคงด้านวัคซีนของประเทศ ลดการพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศ ตลอดจนส่งเสริมให้ประเทศไทยสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว หากเกิดโรคติดต่อร้ายแรงในอนาคต

สถานการณ์การพัฒนาวัคซีน COVID-19 ของโลก

วัคซีนหลายประเภทถูกผลิตขึ้นจากหลายผู้พัฒนาทั่วโลก มีการพัฒนาและผลิตวัคซีน COVID-19 จากผู้พัฒนา กว่า 80 รายทั่วโลก ข้อมูลจากทางองค์การอนามัยโลก (World Health Organization, WHO) ณ วันที่ 22 มกราคม 2564 พบว่ามีวัคซีนโควิดจำนวน 237 ชนิดที่ถูกผลิตขึ้น โดยมีจำนวน 173 ชนิดที่กำลังอยู่ในการทดลองกับสัตว์ และมีจำนวน 64 ชนิดที่กำลังอยู่ในการศึกษาในมนุษย์ โดยวัคซีน COVID-19 ที่มีความก้าวหน้า แบ่งตามกระบวนการผลิตเป็น 4 ชนิด คือ วัคซีนชนิดสารพันธุกรรม ได้แก่ วัคซีนอาร์เอ็นเอ (mRNA) วัคซีนชนิดใช้ไวรัสเป็นพาหะ (Recombinant Viral Vector Vaccine) วัคซีนที่ทำจากโปรตีนส่วนหนึ่งของเชื้อ (Protein Subunit Vaccine) วัคซีนชนิดเชื้อตาย (Inactivated Vaccine)

ตาราง 15 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับชนิดของวัคซีน COVID-19 โดยแบ่งตามเทคโนโลยีการผลิต

กระบวนการผลิต	ชื่อวัคซีน (ผู้ผลิต)	ข้อดี	ข้อจำกัด
1. RNA Based Vaccine หรือ DNA/mRNA ชิ้นส่วนของพันธุกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดโรคแทรกซ้อน เมื่อฉีดเข้าไปในร่างกาย จะเข้าไปกระตุ้นให้ระบบภูมิคุ้มกันสร้าง Antibody ที่ใช้ในการต่อสู้กับเชื้อไวรัส	- BNT162b2 (BioNTech/Pfizer) - mRNA-1273 (Moderna) - CVnCoV (Curevac)	- ผลิตได้ง่าย รวดเร็ว - สามารถปรับปรุงวัคซีนเพื่อรองรับการกลายพันธุ์	- RNA สลายตัวได้ง่าย จึงต้องเก็บรักษาที่อุณหภูมิต่ำมาก ๆ - วัคซีนชนิดนี้เป็นชนิดแรกที่ใช้ในมนุษย์ และอาการข้างเคียงหลังฉีดพบได้บ่อยกว่าวัคซีนชนิดเก่า อาทิ มีไข้ ปวดเมื่อย - ผลข้างเคียงระยะยาวยังต้องรอการศึกษาต่อไปอีกเป็นปีหรือหลายปี
2. Recombinant Viral Vector Vaccine คือใช้ไวรัสที่ทำให้อ่อนลงแล้วไม่ทำให้เกิดโรค มาดัดต่อใส่สารพันธุกรรมของ coronavirus ลงไป เพื่อกระตุ้นให้ร่างกายสร้างภูมิคุ้มกัน ยกตัวอย่างวัคซีนที่ใช้วิธีนี้ อาทิ วัคซีนอีโบล่า	- AZD1222 (Oxford-AstraZeneca) - Ad5-nCoV (CanSinoBIO) - Sputnik V (Gamaleya) - Covishield (Serum Institute of India) - Ad26.COV2.S (Johnson & Johnson)	- กระตุ้นภูมิคุ้มกันได้ดี - เลียนแบบการติดเชื้อตามธรรมชาติของไวรัสพาหะ โดยไวรัสพาหะอาจมีการดัดแปลงพันธุกรรมจนไม่สามารถแบ่งตัวได้ และเนื่องจากเป็นไวรัสอ่อนฤทธิ์ จึงมีความปลอดภัยสูง - ผลิตไม่ยาก ราคาถูก	- ไม่เหมาะกับผู้มีภูมิคุ้มกันต่ำ - สามารถกระตุ้นภูมิคุ้มกันได้ทั้งระบบแอนติบอดีและระบบเซลล์ - ไวรัสพาหะอาจถูกทำลายจากภูมิคุ้มกันของร่างกาย ที่อาจส่งผลต่อการกระตุ้นภูมิคุ้มกันได้ แต่ผลการศึกษาที่มีอยู่ยังไม่พบปัญหานี้
3. Inactivated Vaccine เป็นการนำเชื้อไวรัสที่ตายแล้วมาทำให้ตายจึงไม่ต้องกังวลโรคมาก ทั้งยังเป็นเทคโนโลยีที่เคยใช้ในการผลิตวัคซีนอื่น ๆ จึงมีประสบการณ์ในการใช้วัคซีนประเภทนี้กับโรคอื่นๆ	- Coronavac (Sinovac) - BBIBP-CoV (Sinopharm) - Inactivated vaccine (Sinopharm) - Covaxin (Bharat Bio-tech)	- มีความปลอดภัยสูง ใช้กับผู้ที่มีภูมิคุ้มกันบกพร่องได้ - เป็นเทคโนโลยีแบบเดิมที่เคยมีประสบการณ์การใช้กับวัคซีนอื่น ๆ เช่น วัคซีนไวรัสตับอักเสบบี	- ราคาแพง ต้นทุนในการผลิตสูง - เนื่องจากต้องเพาะเลี้ยงเชื้อในห้องปฏิบัติการระดับสูง (Biosafety level 3)
4. Protein Subunit Vaccine เป็นการใช้โปรตีนบางส่วนของเชื้อเพื่อไปกระตุ้นให้เกิดการสร้างภูมิคุ้มกัน	- EpiVacCorona (FBRI SRC VB VECTOR Rospo-trebnadzor Koltsovo) - NVX-CoV2373 (Novavax)	- มีความปลอดภัยสูง ใช้กับผู้ที่มีภูมิคุ้มกันบกพร่องได้ - ผลิตได้ง่าย รวดเร็ว - มีประสบการณ์ใช้มากมาย เช่น ใช้หวัดใหญ่ ไวรัสตับอักเสบบี	กระตุ้นการสร้างภูมิคุ้มกันได้ไม่ดี จึงทำให้ต้องใช้สาร adjuvant ซึ่งทำให้มีปฏิกิริยาเฉพาะที่ในตำแหน่งที่ฉีดได้

ที่มา: กรมควบคุมโรค “แนวทางการให้วัคซีนโควิด-19 ในสถานการณ์การระบาดในปี 2564 ของประเทศไทย” กุมภาพันธ์ 2564

การพัฒนาวัคซีน COVID-19 ของไทย

ประเทศไทยมีนโยบายและแผนยุทธศาสตร์วัคซีนแห่งชาติมาตั้งแต่ พ.ศ. 2548 เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสามารถพึ่งพาตนเองด้านวัคซีน โดยมีสถาบันวัคซีนแห่งชาติทำหน้าที่บริหารจัดการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ ปัจจุบันดำเนินงานภายใต้พระราชบัญญัติความมั่นคงแห่งชาติด้านวัคซีน พ.ศ. 2561 โดยสถาบันวัคซีนแห่งชาติกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ความมั่นคงด้านวัคซีนแห่งชาติ พ.ศ. 2563-2565 ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (1) พัฒนาระบบและบริหารจัดการงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ให้มีประสิทธิภาพทั้งในภาวะปกติและภาวะฉุกเฉิน (2) ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยพัฒนา และการผลิตวัคซีนรองรับความต้องการในการป้องกันโรคของประเทศ (3) ส่งเสริม สนับสนุนอุตสาหกรรมวัคซีนภายในประเทศให้มีความเข้มแข็งและมีมาตรฐานสากล (4) พัฒนาศักยภาพบุคลากรและโครงสร้างพื้นฐานด้านวัคซีนของประเทศให้รองรับภารกิจความมั่นคงด้านวัคซีนได้อย่างเหมาะสม และ (5) เสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรภาคเครือข่ายด้านวัคซีนของประเทศ

- **การดำเนินการเกี่ยวกับการผลิตวัคซีน COVID-19** มีทิศทางการดำเนินงานในสองด้าน คือ (1) การวิจัยพัฒนาและผลิตวัคซีนในประเทศ โดยบางส่วนได้อาศัยความร่วมมือจากต่างประเทศสำหรับการวิจัยพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีที่สำคัญในการดำเนินการ อาทิ การวิจัยพัฒนาวัคซีนชนิด mRNA โดยศูนย์วิจัยวัคซีน คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Chula VRC) ร่วมกับ University of Pennsylvania (Professor Drew Weissman) ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านวัคซีนชนิด mRNA การวิจัยพัฒนาวัคซีนชนิด DNA โดยบริษัท ไบโอเนท-เอเชีย จำกัด ร่วมกับ The University of Sydney, The University of Adelaide และ Telethon Kids Institute in Perth ในการเตรียมการทดสอบวัคซีนในมนุษย์ที่ประเทศออสเตรเลีย การวิจัยพัฒนาวัคซีนชนิด Inactivated โดยองค์การเภสัชกรรม ร่วมกับคณะเวชศาสตร์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล สถาบัน PATH และ The University of Texas at Austin ในการวิจัยพัฒนา การวิจัยพัฒนาวัคซีนชนิด Protein Subunit โดยบริษัท ไบยาไฟโตฟาร์ม จำกัด คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ตลอดจนการวิจัยพัฒนาวัคซีนชนิด Virus-Like Particle (VLP) โดยคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) และ (2) การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตจากต่างประเทศ ได้แก่ บริษัท สยามไบโอไซเอนซ์ จำกัด ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตวัคซีนชนิด Viral Vector จากบริษัท AstraZeneca ร่วมกับมหาวิทยาลัย Oxford โดยบริษัท สยามไบโอไซเอนซ์ฯ จะเป็นฐานการผลิตวัคซีนให้ไทยและอีก 8 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยจะส่งมอบวัคซีนดังกล่าวให้ประเทศไทยภายในเดือนมิถุนายน 2564

- **ห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) ของการผลิตวัคซีน** วงจรการวิจัยพัฒนาวัคซีนป้องกันโรคนั้น ต้องมีการศึกษาวิจัย และทดลองเพื่อให้ข้อมูลทั้งด้านประสิทธิภาพและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์เป็นที่แน่ชัดก่อน จึงจะได้รับอนุญาตให้นำไปใช้ในประชากรสุขภาพดีได้ สำหรับโรคโควิด-19 แม้จะเป็นกรณีฉุกเฉินที่ต้องเร่งขั้นตอนการพัฒนาเพื่อสามารถตอบโต้การระบาดได้ทันเวลา การดำเนินการพัฒนาวัคซีนคุณภาพต้องไม่ด้อยลงไป ซึ่งมีกระบวนการพัฒนาวัคซีนใหม่ดังนี้ (1) การพัฒนาวัคซีนตัวเลือกระดับห้องปฏิบัติการ เพื่อคัดเลือกวัคซีนที่จะพัฒนาต่อไป (2) การทดสอบวัคซีนในสัตว์ทดลอง เพื่อทดสอบการกระตุ้นภูมิคุ้มกันเบื้องต้น ประสิทธิภาพ และ

ความปลอดภัยของวัคซีน (3) การทดสอบในมนุษย์ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาความปลอดภัยและปริมาณวัคซีนที่ใช้ โดยจะทำการทดสอบวัคซีนในอาสาสมัครจำนวนหลักสิบคน (4) การทดสอบในมนุษย์ระยะที่ 2 เพื่อขยายการทดสอบในอาสาสมัครจำนวนหลักร้อยถึงหลักพันคน เพื่อยืนยันความปลอดภัยและประสิทธิภาพของวัคซีน (5) การทดสอบในมนุษย์ระยะที่ 3 เพื่อทดสอบประสิทธิภาพในการป้องกันการติดเชื้อในอาสาสมัครที่ได้รับวัคซีน และติดตามอาการอันไม่พึงประสงค์ โดยเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ได้รับยาหลอก (Placebo) ซึ่งต้องทดสอบในอาสาสมัครจำนวนหลายหมื่นคน และ (6) การขึ้นทะเบียนและอนุมัติการใช้งาน และ (7) Post Marketing Pharmaceutical Vigilant และการติดตามเก็บตัวอย่างเลือดเพื่อจัดทำ Vaccine Reference Laboratory

- **ช่องว่างในการวิจัยพัฒนาและผลิตวัคซีนตั้งแต่ต้นน้ำภายในประเทศ** ประเทศไทยยังขาดโครงสร้างพื้นฐานที่ทันสมัยและองค์ความรู้ที่จำเป็นในการวิจัยพัฒนาและผลิตวัคซีนภายในประเทศ อาทิ (1) ขาดองค์ความรู้ในการวิจัยวัคซีนตั้งแต่ต้นน้ำ ซึ่งยังต้องพึ่งพาการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ส่งผลให้มีข้อจำกัดในการต่อยอดการวิจัยสู่ระดับอุตสาหกรรม และข้อจำกัดในการจำหน่ายวัคซีน เนื่องด้วยประเด็นด้านสิทธิบัตรและทรัพย์สินทางปัญญา (2) ขาดศูนย์ทดสอบวัคซีนในสัตว์ทดลองที่ได้มาตรฐานตามแนวทางปฏิบัติ OECD-Good Laboratory Practice (GLP) ในการทดสอบวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อโดยให้สัตว์ทดลองสัมผัสเชื้อ (Challenge Test) จึงต้องส่งออกวัคซีนไปทดลองในสัตว์ยังต่างประเทศ ซึ่งส่งผลให้เกิดค่าใช้จ่ายและระยะเวลาในการดำเนินงานที่สูง (3) ขาดวัสดุอุปกรณ์/บรรจภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยพัฒนาและผลิตวัคซีน ซึ่งในสถานการณ์การแพร่ระบาด COVID-19 การจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ดังกล่าวจากต่างประเทศ ไม่สามารถจัดหาได้หรือจัดหาได้อย่างล่าช้า จึงเป็นอุปสรรคต่อความต่อเนื่องในการวิจัยพัฒนาและผลิตวัคซีน (4) ขาดความต่อเนื่องในการวิจัยพัฒนา เนื่องจากการวิจัยพัฒนามีต้นทุนในการดำเนินงาน/ความเสี่ยงที่จะล้มเหลวสูง หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีข้อจำกัดทางด้านงบประมาณจึงไม่สามารถแบกรับความเสี่ยงได้ และ (5) ขาดการพัฒนาให้เกิดห้องปฏิบัติการอ้างอิง (Reference Laboratory) ของประเทศที่จะทำหน้าที่ติดตามและเก็บรวบรวมเชื้อไวรัส/เชื้อโรคระบาดสายพันธุ์ต่าง ๆ รวมถึงซีรัมและแอนติบอดีที่เกี่ยวข้อง

• **โอกาสและความท้าทายในการวิจัยและผลิตวัคซีนของไทย** วิกฤตครั้งนี้เป็นโอกาสที่จะเร่งพัฒนาวัคซีนที่วิจัยและผลิตได้เองในประเทศ รวมถึงเป็นการสร้างศักยภาพและความพร้อมสำหรับโรคระบาดใหม่ ๆ ในอนาคต ประเด็นการผลิตวัคซีนในช่วงที่ผ่านมาได้ถูกให้ความสำคัญในระดับนโยบาย มีแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ มีหน่วยงานรองรับ ดังนั้น โอกาสและความท้าทายในการวิจัยและผลิตวัคซีนของไทย ได้แก่ (1) การถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ กรณีการร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อผลิตวัคซีนโดยรับถ่ายทอดเทคโนโลยีอาจไม่เป็นที่กำหนดไว้ รวมถึงมีข้อจำกัดในการนำมาพัฒนาต่อยอด จึงควรส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาวัคซีนมีการศึกษาขั้นตอนของการถ่ายทอดเทคโนโลยีในทุกประเด็น (Due Diligence Study) ตลอดจนส่งเสริมการต่อยอดงานวิจัยและพัฒนาสู่การผลิตวัคซีนในระดับอุตสาหกรรม ผ่านการมีส่วนร่วมทั้งจากภาครัฐและเอกชนภายใต้แนวคิดความร่วมมือ (Consortium) ในการสร้างความมั่นคงด้านวัคซีน บทหลักการของการแบ่งปันการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศในระยะยาวอย่างแท้จริง (2) ต้นทุนการผลิต การวิจัยพัฒนาวัคซีนมีต้นทุนสูง ขณะที่งบประมาณมีจำกัดทำให้การสนับสนุนอาจไม่ต่อเนื่องและเพียงพอ ดังนั้น จำเป็นต้องสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐและเอกชนเพื่อแลกเปลี่ยนทางวิชาการ ลดความซ้ำซ้อนของการวิจัยพัฒนาและเกิดความเชี่ยวชาญเฉพาะของหน่วยงาน รวมทั้งสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนร่วมมือกันพัฒนา/ผลิตวัคซีนในรูปแบบการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (Public Private Partnership : PPP) ตั้งแต่ขั้นตอนการวิจัยพัฒนา การผลิตวัคซีนระดับอุตสาหกรรม รวมทั้งร่วมกันกำหนดแผนทางธุรกิจในการกระจายวัคซีนที่ชัดเจน และ (3) ตลาดวัคซีนโดยเฉพาะกลุ่มประเทศอาเซียน การสร้างความร่วมมือเพื่อพึ่งตนเองด้านวัคซีนในภูมิภาคอาเซียนทั้งในด้านวิชาการ และบริหารจัดการเพื่อให้ประชาคมอาเซียนเข้าถึงวัคซีนที่มีคุณภาพ ปลอดภัยในราคาที่เหมาะสม ซึ่งทำให้ตลาดและปริมาณความต้องการวัคซีนมีสูงที่จะส่งผลให้มีความคุ้มค่าในการผลิต

บทส่งท้าย

การพึ่งพาตนเองด้านวัคซีนตั้งแต่ต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำ ทั้งวัคซีนมาตรฐานที่การผลิตมีทิศทางลดลง เนื่องจากมีราคาถูกไม่ดึงดูดให้ผลิตในทางการค้า และวัคซีนชนิดใหม่ ๆ ที่มักมีราคาแพง มีจำนวนจำกัด เป็นการสร้างความมั่นคงด้านวัคซีนให้กับประเทศ อย่างไรก็ตาม การพึ่งพาตนเองดังกล่าวจำเป็นต้องพัฒนาทั้งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญสูง ตลอดจนการผลิตในระดับอุตสาหกรรม ซึ่งมีการลงทุนที่ค่อนข้างสูงและอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องมีความชัดเจนในเชิงนโยบาย การบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้เกิดการระดมทรัพยากรและความร่วมมือของทุกภาคส่วน ตลอดจนเครือข่ายระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสามารถพึ่งตนเองได้

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายไตรมาส)

องค์ประกอบหลัก	2561				2562				2563				2564
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
1. คุณภาพของคน													
<i>การมีงานทำ^{1/}</i>													
การมีงานทำ (พันคน)	37,361	37,884	38,301	37,911	37,703	37,782	37,486	37,483	37,424	37,081	37,927	38,289	37,581
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)	1.24	1.07	0.96	0.93	0.92	0.98	1.04	0.98	1.03	1.95	1.90	1.86	1.96
อัตราการว่างงานตามระดับการศึกษา (ร้อยละ)													
- รวม	1.24	1.07	0.96	0.93	0.92	0.98	1.04	0.98	1.03	1.95	1.90	1.86	1.96
- ประถมศึกษาและต่ำกว่า	0.60	0.47	0.40	0.40	0.43	0.35	0.40	0.53	0.50	1.11	0.93	0.96	0.91
- มัธยมศึกษาตอนต้น	1.62	1.13	1.07	1.07	1.20	1.12	1.26	1.07	1.26	2.28	2.24	2.09	2.37
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	1.53	1.22	1.09	1.15	0.95	1.21	1.09	1.13	1.20	2.12	2.39	1.99	2.43
- อาชีวศึกษา	2.03	1.90	1.15	1.31	1.34	2.05	2.05	1.48	1.21	2.93	2.79	2.44	2.10
- วิชาชีพชั้นสูง	2.18	2.42	1.42	1.41	1.71	1.89	1.31	1.40	1.49	3.16	2.73	2.83	3.43
- อุดมศึกษา	1.96	1.90	2.11	1.85	1.56	1.78	2.15	1.71	1.80	2.94	3.15	3.28	3.17
การทำงานต่ำกว่าระดับ (พันคน)	335.7	282.5	319.0	232.8	335.8	239.2	192.7	230.6	284.2	704.3	442.2	510.0	651.1
(ทำงานน้อยกว่า 35 ชม./สัปดาห์รวมทั้งงานเพิ่ม)													
สัดส่วนกำลังแรงงานตามระดับการศึกษา (ร้อยละ)													
- รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
- ประถมศึกษาและต่ำกว่า	45.68	45.01	44.96	44.81	44.24	43.96	43.94	43.92	42.84	42.33	42.63	42.42	42.09
- มัธยมศึกษาตอนต้น	16.56	16.69	16.89	16.73	17.06	16.65	17.30	17.39	16.54	16.74	17.16	16.82	16.51
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	12.77	12.94	13.07	13.20	13.34	13.55	13.40	13.21	13.68	13.90	13.61	13.91	14.20
- อาชีวศึกษา	3.52	3.62	3.69	3.65	3.47	3.66	3.72	3.67	3.64	3.75	3.87	3.79	3.68
- วิชาชีพชั้นสูง	5.15	5.28	5.17	5.27	5.37	5.48	5.40	5.53	5.58	5.69	5.67	5.81	5.90
- อุดมศึกษา	16.32	16.46	16.23	16.34	16.52	16.70	16.24	16.27	17.72	17.59	17.06	17.26	17.63
<i>หนี้สินครัวเรือน^{2/}</i>													
มูลค่าหนี้สินครัวเรือน (ล้านล้านบาท)	12.50	12.37	12.55	12.83	12.97	13.09	13.25	13.49	13.50	13.59	13.78	14.02	N.A.
- อัตราการขยายตัวของหนี้สินครัวเรือน (ร้อยละ)	5.2	5.7	5.8	6.0	6.3	5.8	5.6	5.1	4.1	3.9	4.0	3.9	N.A.
สัดส่วนหนี้ต่อ GDP	77.7	77.5	77.6	78.4	78.4	78.4	78.8	79.8	80.2	83.8	86.6	89.3	N.A.
หนี้ NPL (พันล้านบาท)	115.9	115.9	118.8	120.5	126.4	127.4	133.3	140.6	156.2	152.5	144.3	144.4	N.A.
- สัดส่วน NPL ต่อสินเชื่อรวม	2.78	2.72	2.73	2.67	2.75	2.74	2.81	2.90	3.23	3.12	2.91	2.84	N.A.
<i>สุขภาพ</i>													
จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคที่ต้องเฝ้าระวัง (ราย) ^{3/}													
- ปอดอักเสบ	74,881	58,699	90,160	59,861	73,429	51,189	63,635	68,302	77,549	29,430	35,389	54,035	45,417
- ไข้เลือดออก	6,830	24,029	35,564	20,499	16,150	31,978	54,989	28,040	9,183	18,159	36,187	8,601	2,392
- มือ เท้า และปาก	10,079	14,626	32,718	12,585	9,260	12,954	35,839	9,302	5,512	1,153	5,003	21,642	12,440
- ไข้หวัดใหญ่	40,995	25,698	73,042	43,628	133,975	61,464	108,786	92,138	99,365	4,957	8,293	10,987	5,687
- บิด	1,132	965	741	561	649	736	647	524	679	573	586	396	422
- หัด	630	632	1,186	3,108	2,068	1,585	1,533	1,428	746	146	194	126	104
- ฉีchnu	402	637	932	569	463	493	722	492	269	334	526	512	227
- ใช้สมองอักเสบ	182	231	200	132	258	207	211	218	275	190	266	177	244
- อหิวาตกโรค	0	2	2	1	6	4	1	1	0	1	2	2	0
- ไข้กาฬหลังแอ่น	1	9	3	7	6	6	6	7	5	3	2	2	2
- พิษสุนัขบ้า	7	3	3	2	0	2	0	1	0	2	1	0	0
2. ความมั่นคงทางสังคม													
<i>ความสงบสุขในสังคม (ต่อประชากรแสนคน)^{4/}</i>													
- สัดส่วนการบาดเจ็บและตายด้วยอุบัติเหตุ	25.70	25.33	22.50	27.07	27.27	25.50	22.72	25.54	25.62	18.50	22.24	23.61	27.09
- สัดส่วนคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ	6.44	6.68	5.98	6.51	6.28	6.49	5.75	5.47	5.59	5.17	5.20	5.05	5.62
- สัดส่วนคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน	16.32	16.29	16.77	16.73	16.87	15.52	17.79	16.95	15.99	14.93	15.48	15.90	15.65
- สัดส่วนคดียาเสพติด	93.70	111.65	105.24	108.39	124.58	135.90	140.59	131.43	132.30	117.28	101.94	96.98	138.71
<i>การคุ้มครองผู้บริโภค^{4/}</i>													
จำนวนเรื่องร้องเรียน (ราย)	1,766	1,661	2,191	1,823	2,732	5,839	3,989	3,005	2,558	4,919	4,289	4,198	3,810
- กรณีสัญญา	660	795	1,072	664	1,170	1,050	1,018	779	528	776	1,019	865	983
- กรณีฉลาก	522	433	482	434	459	706	545	395	547	429	537	625	585
- กรณีโฆษณา	330	253	417	439	726	3,432	1,705	1,328	949	2,525	1,758	1,578	1,511
- กรณีกฎหมาย	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- กรณีขายตรงและตลาดแบบตรง	254	180	220	286	377	651	721	503	534	1,189	975	1,130	731
การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 (ราย)	11,082	14,879	13,684	12,859	11,759	11,579	13,127	11,531	15,258	13,737	13,278	8,912	10,749

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายปี)

องค์ประกอบหลัก	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563
1. คุณภาพของคน										
การมีงานทำ										
ผลิตภาพแรงงาน กรณีแรงงาน (บาท/คน/ปี) ^{7/}	215,823	228,623	239,217	242,456	250,457	261,269	273,594	281,893	290,643	272,467
อัตราการผลิตมีงานทำ (ร้อยละ) ^{8/}	98.83	98.81	98.81	98.70	98.62	98.50	98.32	98.52	98.52	96.40
อัตราการผลิตว่างงาน (ร้อยละ) ^{8/}	0.68	0.66	0.72	0.84	0.88	0.99	1.18	1.05	0.99	1.69
การทำงานต่ำระดับ (พันคน) ^{7/}	383	347	336	256	273	275	303	293	250	485
(ทำงานน้อยกว่า 35 ชม./สป.ที่พร้อมจะทำงานเพิ่ม)										
หนี้สินครัวเรือน^{2/}										
มูลค่าหนี้สินครัวเรือน (ล้านล้านบาท)	7.48	8.87	9.89	10.55	11.15	11.58	12.10	12.83	13.49	14.02
- อัตราการขยายตัวของหนี้สินครัวเรือน (ร้อยละ)	16.8	18.5	11.5	6.6	5.7	3.9	4.5	6.0	5.1	3.9
สัดส่วนหนี้ต่อ GDP	66.2	71.8	76.6	79.7	81.2	79.4	78.1	78.4	79.8	89.3
หนี้เพื่ออุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือ NPL (พันล้านบาท)	47.0	56.6	71.1	82.7	94.9	105.3	110.4	120.5	140.6	144.4
- สัดส่วน NPL ต่อสินเชื่อรวม	1.96	1.94	2.20	2.39	2.56	2.71	2.68	2.67	2.90	2.84
สุขภาพ^{9/}										
อัตราผู้ป่วยนอก (ต่อประชากรพันคน)	2,948	3,116	2,917	2,837	3,160	3,733	3,691	3,393	4,031	
อัตราการรักษาด้วยโรคไม่ติดต่อ (ต่อประชากรแสนคน)										
- มะเร็ง และเนื้องอกทุกชนิด	821	862	902	829	1,026	1,083	1,117	1,181	1,228	
- หัวใจ	936	955	887	845	1,012	1,027	810	1,069	1,099	
- เบาหวาน	849	868	1,081	1,033	1,233	1,293	1,345	1,439	1,529	
- ความดันโลหิต	1,187	1,246	1,622	1,561	1,901	2,009	2,091	2,245	2,388	
ความผิดปกติทางจิต/จิตเภท/ความหลงผิด (ต่อประชากรแสนคน)	64	63	83	79	92	95	98	101	106	
ความผิดปกติทางอารมณ์ (ต่อประชากรแสนคน)	34	35	43	45	55	58	61	70	78	
ความผิดปกติจากโรคประสาท/ความเครียด (ต่อประชากรแสนคน)	60	54	46	39	44	42	42	41	41	
ภาวะแปรปรวนทางจิตและพฤติกรรม (ต่อประชากรพันคน)	61	62	60	51	72	76	90	88	94	
ประชากร										
อัตราส่วนการพึ่งพิง (ร้อยละ) ^{10/}	49.22	49.30	49.50	49.81	50.21	50.71	51.31	52.02	52.83	53.77
สัดส่วนคนยากจน (ร้อยละ) ^{11/}	13.22	12.64	10.94	10.53	7.21	8.61	7.87	9.85	6.24	
การศึกษา										
อัตรานักเรียนต่อประชากรวัยเรียน ^{12/}										
- ประถมศึกษา	103.50	104.00	102.72	102.24	102.40	102.74	101.53	101.38	102.42	101.24
- มัธยมศึกษาตอนต้น	98.43	97.65	96.75	97.13	98.71	96.77	96.48	95.77	95.97	95.25
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	72.18	73.18	75.07	77.29	78.45	78.57	78.72	79.53	78.50	80.60
- อุดมศึกษา (ปริญญาตรีและต่ำกว่า)	47.18	51.85	46.48	46.22	48.17	47.72	49.13	49.46	49.02	45.18
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 15 ปีขึ้นไป ^{13/}	8.2	8.0	8.0	8.1	8.5	8.5	8.6	8.6	8.7	8.90
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 15-59 ปี ^{14/}	9.1	8.8	8.9	9.0	9.3	9.4	9.5	9.6	9.6	9.90
- ชาย	9.2	8.9	8.9	9.0	9.3	9.3	9.4	9.5	9.5	9.70
- หญิง	9.1	8.8	8.9	9.0	9.4	9.5	9.6	9.7	9.8	10.00
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ^{14/}	4.7	4.5	4.7	4.8	5.0	5.0	5.0	5.1	5.2	5.40
- ชาย	5.4	5.1	5.3	5.4	5.6	5.7	5.7	5.7	5.8	6.00
- หญิง	4.2	4.1	4.3	4.3	4.5	4.5	4.5	4.6	4.7	4.90
2. ความมั่นคงทางสังคม										
สถาบันครอบครัว										
สัดส่วนครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยถาวร (ร้อยละ) ^{15/}	99.84	99.53	99.71	99.64	99.59	99.62	99.69	99.73	99.81	
ดัชนีครอบครัวอบอุ่น (ร้อยละ) ^{16/}	65.17	68.31	65.58	65.53	65.34	67.98	-	-	-	
หลักประกันทางสังคม										
ร้อยละของการมีหลักประกันสุขภาพ ^{17/}	99.95	99.90	99.87	99.84	99.92	99.95	99.95	99.94	99.92	
- ประกันสังคม	15.91	15.99	16.54	16.83	17.18	17.67	17.95	18.47	18.91	
-สวัสดิการข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	7.77	7.69	7.80	7.62	7.37	7.21	7.48	7.63	7.74	
- ประกันสุขภาพถ้วนหน้า	75.28	75.27	74.61	73.48	73.71	73.44	72.84	72.16	71.39	
- สิทธิสวัสดิการพนักงานส่วนท้องถิ่น	-	-	0.15	0.87	0.93	0.93	0.92	0.94	0.94	
- สิทธิอื่นๆ	1.00	0.95	0.93	1.03	0.73	0.70	0.76	0.73	0.94	
- สิทธิว่าง (ผู้ยังไม่ลงทะเบียนสิทธิ)	0.05	0.10	0.13	0.16	0.08	0.05	0.05	0.06	0.08	
สัดส่วนผู้ประกันตนต่อกำลังแรงงาน ^{18/}	27.07	29.70	31.56	35.32	35.77	36.69	38.44	41.62	43.42	
ความสงบสุขในสังคม (ต่อประชากรแสนคน)										
อัตราการตายด้วยอุบัติเหตุการจราจรทางบก ^{19/}	34.27	33.61	32.84	32.00	30.69	33.45	33.14	30.47	30.36	27.26
สัดส่วนคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ ^{4/}	39.76	40.03	36.97	37.26	25.92	31.46	27.72	26.66	25.00	22.06
สัดส่วนคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ^{4/}	78.88	79.72	77.40	72.70	75.80	96.57	85.24	68.81	69.94	65.44
สัดส่วนคดียาเสพติด ^{4/}	539.91	596.19	719.39	558.68	249.43	349.94	424.55	436.15	554.75	471.12
ร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำต่อคดีทั้งหมดที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ ^{5/}	11.77	19.98	20.37	17.52	22.73	22.14	23.37	23.77	25.39	

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายปี) ต่อ

องค์ประกอบหลัก	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563
การคุ้มครองผู้บริโภค^{6/}										
จำนวนเรื่องร้องเรียน (ราย)	7,427	9,489	7,093	6,638	7,118	7,409	8,870	7,441	15,565	15,964
- กรณีสัญญา	2,927	3,547	2,729	2,571	2,875	2,637	3,707	3,191	4,017	3,188
- กรณีฉลาก	3,121	3,876	2,631	2,352	2,552	2,010	2,026	1,871	2,105	2,138
- กรณีโฆษณา	1,257	2,013	1,033	1,515	1,119	1,628	2,425	1,439	7,191	6,810
- กรณีกฎหมาย	5	38	624	69	6	37	-	-	-	-
- กรณีขายตรงและตลาดแบบตรง	117	15	76	131	566	1,097	712	940	2,252	3,828
การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 (ราย)	61,242	60,982	41,773	38,701	49,708	47,329	45,311	52,504	47,996	51,185
3. ความเป็นอยู่และพฤติกรรมของคน										
พฤติกรรมในการบริโภค										
ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค (ร้อยละของค่าใช้จ่ายรวม) ^{20/}	88.07	88.30	88.07	87.90	87.20	87.10	86.97	86.60	86.50	87.00
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค (ร้อยละของค่าใช้จ่ายรวม) ^{20/}	11.93	11.70	11.93	12.12	12.89	12.90	13.03	13.40	13.50	13.00
อัตราการบริโภคสุราของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป (ร้อยละ) ^{21/}	31.53	-	32.22	32.29	34.00	-	28.40	-	-	-
อัตราการบริโภคบุหรี่ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป (ร้อยละ) ^{21/}	21.36	-	19.94	20.72	19.90	-	19.10	-	-	-
การใช้เวลาในชีวิตประจำวัน										
การใช้บริการจากสื่อต่างๆ (ชม./วัน) ^{22/}	-	-	-	-	3.19	-	-	-	-	-
- การอ่านหนังสือ (รวมถึงพิมพ์/วารสารทางอินเทอร์เน็ต)	-	-	-	-	1.11	-	-	-	-	-
- การดูโทรทัศน์	-	-	-	-	3.00	-	-	-	-	-
- การดูวิดีโอ	-	-	-	-	2.07	-	-	-	-	-
- การฟังรายการวิทยุ	-	-	-	-	1.64	-	-	-	-	-
- การท่องอินเทอร์เน็ต	-	-	-	-	2.03	-	-	-	-	-
- การฟังสื่ออื่นๆ	-	-	-	-	1.26	-	-	-	-	-
จำนวนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้ Internet (ล้านคน) ^{23/}	14.80	16.60	18.30	21.70	24.59	29.80	33.40	36.00	42.42	-
4. สิ่งแวดล้อม										
สารอันตราย										
ปริมาณการใช้สารเคมี (ล้านตัน) ^{24/}	65.36	68.13	62.38	21.42	20.36	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
ขยะ										
การผลิตขยะที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ (ล้านตัน) ^{24/}	25.35	24.73	26.77	26.19	26.85	27.06	27.37	27.93	28.71	-
การผลิตขยะที่เกิดขึ้นใน กทม. (ล้านตัน) ^{24/}	3.37	4.01	4.13	3.94	4.19	4.21	4.88	4.85	4.96	-
ความสามารถในการกำจัดขยะแบบถูกสุขลักษณะใน กทม. (ล้านตัน) ^{24/}	3.37	4.01	4.13	3.94	3.70	3.73	3.88	3.93	3.85	-
ปริมาณของเสียอันตรายทั่วประเทศ (ล้านตัน) ^{24/}	3.41	3.57	3.30	2.69	3.45	3.51	2.63	1.89	2.04	-
มลพิษทางอากาศ										
ค่าเฉลี่ยฝุ่นขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน มก./ลบ.ม. (บริเวณพื้นที่ทั่วไปใน กทม.) ^{24/}	38.10	38.20	41.00	41.30	38.20	38.38	35.43	46.29	43.14	50.80

ที่มา: 1/8/ รายงานการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

2/ ธนาคารแห่งประเทศไทย

3/ สำนักกระบวนวิธียา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

4/ ข้อมูลสถิติคืออาญา อาชญากรรม อุบัติเหตุจราจร จากระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ (CRIMES) สำนักยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และข้อมูลประชากรจากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2543-2573 และ พ.ศ. 2553-2583 (ฉบับปรับปรุง) ประมาณโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

5/ กลุ่มงานข้อมูลและข้อสนเทศ สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ปี 2558-2561 เป็นร้อยละของเด็กที่กระทำผิดซ้ำจากการติดตามในรอบ 1 ปี ต่อจำนวนการปล่อยตัวทั้งหมด

6/ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี (การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 สคบ. ให้บริษัทเอกชนดำเนินการตั้งแต่ไตรมาส 4 ปี พ.ศ. 2552)

7/ ข้อมูล GDP chain volume measures [reference year = 2002] (original) จากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และข้อมูลการมีงานทำจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม หมายเหตุ ตั้งแต่ปี 2556 ข้อมูลการมีงานทำมีการปรับค่าตัวน้ำหนักโดยใช้ชุดข้อมูลค่าคาดประมาณประชากรของประเทศไทย ปี 2553-2583

9/ สรุปรายงานการป่วย กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข ตั้งแต่ปี 2550 ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการเก็บข้อมูลจาก 75 กลุ่มโรค เป็น 298 กลุ่มโรค

10/ รายงานการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583 (ฉบับปรับปรุง) (สศช. 2562) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

11/ การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ประมาณผลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

12/ สถิติการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

13/14/ ข้อมูลปี 2545-2546 จากรายงานผลการประเมินโอกาสและคุณภาพการศึกษาของคนไทย สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นไป จากการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทย กลุ่มพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศ สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

15/ รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

16/ มีการจัดทำข้อมูลปี 2559 เป็นปีสุดท้าย สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

17/ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข

18/ สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน และสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

19/ ระบบบูรณาการข้อมูลการตายจากอุบัติเหตุทางถนน https://public.tableau.com/profile/datacenter#/?vizhome/RTDDC1_ServerWorkshopEP1/DB_ และประชากรกลางปี กระทรวงสาธารณสุข

20/ รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

21/ การสำรวจพฤติกรรม การสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2547, 2550, 2554, 2557 และ 2560 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

การสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2552, 2556 และ 2558 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ปี 2544-2548 เป็นการสำรวจของประชากรอายุ 11 ปีขึ้นไป) ทำการสำรวจทุก 2 ปี

22/ รายงานการสำรวจการใช้เวลาของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ทำการสำรวจทุก 5 ปี

23/ ข้อมูลปี 2545-2551 ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ และการศึกษาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ครัวเรือน) พ.ศ. 2552-2560 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

24/ รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. 2564. แนวทางการให้วัคซีนโควิด19 ในสถานการณ์การระบาดในปี 2564 ของประเทศไทย.
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. ปก. เตือนระวังอุบัติเหตุซ้ำซ้อน 2562.
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม. 2563. รายงานสถิติประจำปี 2561-2563
- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. 2564. จำนวนแรงงานที่ได้รับผลกระทบและสถานประกอบการที่ขอใช้ ม.75 ของ พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงานฯ ปี 2559-2564.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. มาตรฐานการป้องกันอุบัติเหตุทางถนน 2558.
- กระทรวงการคลัง. 2564. โครงการ National e-Payment. เข้าถึงได้จาก <http://www.epayment.go.th/home/app/home> (สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2564).
- กระทรวงสาธารณสุข. 2564. ระบบสืบค้นข้อมูลใบอนุญาตสำหรับกัญชา. เข้าถึงได้จาก https://hemp.fda.moph.go.th/FDA_MARIJUANA/staff/marijuana_report_public
- คณินิจ วิทมาตย์. 2552. งานวิจัยเรื่อง “การมองตนเองในภาวะคืนสู่ครอบครัวและสังคมของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน”.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2563. บทความเรื่อง “มุ่งสู่เศรษฐกิจไร้เงินสด : พฤติกรรมผู้บริโภคและโอกาสของธุรกิจไทยช่วงโควิด 19” เข้าถึงได้จาก https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/DocLib/_Article_21Jul2020.pdf (สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2564).
- _____. 2564. พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เข้าถึงได้จาก https://www.bot.or.th/Thai/PaymentSystems/PSA_Oversight/20210224%20%20PDPA%20%20Nonbank/%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%A3%E0%B8%B9%E0%B9%89%20PDPA_%E0%B8%94%E0%B8%A3.%E0%B8%AA%E0%B8%B8%E0%B8%99%E0%B8%97%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B9%8C_24%E0%B8%81.%E0%B8%9E.64.pdf (สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2564).
- _____. 2564. สถิติการใช้บริการ E-payment.
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2563. (2563, 14 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 290 ง. หน้า 33-34.
- ประชาชาติธุรกิจ. 2564. กัญชา ติมานต์ทะลัก! ใบราคาพุ่ง 10 เท่า แค่มียีนก็ซื้อไม่ได้. เข้าถึงได้จาก <https://www.prachachat.net/marketing/news-637514>
- พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562. (2562, 18 กุมภาพันธ์). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 19 ก. หน้า 1-16.
- ระบบสารสนเทศสถานีดำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. 2564. สถิติคดีจราจรทางบก มกราคม-มีนาคม 2564.
- _____. 2564. สถิติคดีอาญา มกราคม-มีนาคม 2564.
- รุ่งเกียรติ รัตนบานชื่น (สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์). 2564. บทความเรื่อง “ระบบเศรษฐกิจดิจิทัลกับความพร้อมของครัวเรือนไทยผ่านการศึกษา Digital literacy” เข้าถึงได้จาก https://www.pier.or.th/wp-content/uploads/2021/03/aBRIDGEd_2021_004.pdf (สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2564).
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. 2564. สถิติเรื่องร้องเรียน สำนักรับเรื่องร้องเรียนและคุ้มครองผู้บริโภคในกิจการโทรคมนาคม ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม-31 มีนาคม 2564.
- สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. 2564. “ผลการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานกฤษฎาณตรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563”. รายงานเดือนมกราคม-มีนาคม 2564.
- สำนักงานประกันสังคม. 2564. จำนวนผู้ประกันตนภาคบังคับ (มาตรา 33) ปี 2559-2564.
- _____. 2564. จำนวนผู้รับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน ปี 2559-2564.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2560. รายงานการศึกษา “โครงการศึกษารูปแบบของการสร้างความร่วมมือที่เน้นผลลัพธ์เพื่อสังคม (Social Impact Partnership Model)”.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2563. การสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2562.
- _____. 2564. การสำรวจภาวะการทำงานของประชากรทั่วราชอาณาจักร ไตรมาสที่ 1 : มกราคม-มีนาคม 2564.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2563. รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและเหลื่อมล้ำของประเทศไทย ปี 2562.
- _____. 2564. ค่าใช้จ่ายการบริโภคของครัวเรือนหมวดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่.
- สำนักโรคติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. 2564. รายงานสถานการณ์โรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา.
- ศ.ดร.พญ.สาวตรี อัสนาจักรชัย และคณะ ร่วมกับมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.). โดยการสนับสนุนของสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.). 2563. โครงการศึกษาสถานการณ์การใช้ยาเสพติดในประเทศไทย.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. 2563. “กัญชา” จะกลายเป็นพืชเศรษฐกิจไทยได้หรือไม่?. เข้าถึงได้จาก <https://kasikomresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/FB-Cannabis-1-4-0-1-20.aspx>
- ศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน 2564. สรุปผลการเกิดอุบัติเหตุช่วงเทศกาลสงกรานต์ 2564.
- อารีรัตน์ อดิษฐ์เดชรินทร์. 2562. รายงานสืบเนื่องการสัมมนาวิชาการเนื่องในโอกาสการสถาปนาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มธ. ปีที่ 65 เรื่อง ข้อท้าทายงานสังคมสงเคราะห์ในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาคriminalเด็กและเยาวชนกระทำผิดซ้ำ.
- Apple. 2564. Apple Mobility Index. เข้าถึงได้จาก <https://covid19.apple.com/mobility>
- Canadian Centre on Substance Abuse (2015). Cannabis Regulation: Lessons Learned in Colorado and Washington State. <https://www.ccsa.ca/sites/default/files/2019-04/CCSA-Cannabis-Regulation-Lessons-Learned-Report-2015-en.pdf>
- David Horton. 2563. บทความเรื่อง “The Top 4 Ingredients to Going Cashless”. (สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2564).
- nPerf. 2564. แผนที่แสดงความคลอบคลุมของโครงข่ายอินเทอร์เน็ตของไทย. เข้าถึงได้จาก <https://www.nperf.com/en/map/TH/-/-/signal/?ll=13.152388677984096&lg=101.49499999999998&zoom=5> (สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2564).
- M. Jerry Wright Jr. (2015). Legalizing marijuana for medical purposes will increase risk of long-term, deleterious consequences for adolescents. <https://www.dalgarnoinstitute.org.au/images/resources/pdf/aod/Legalizing-marijuana-for-medical-purposes-will-increase-risk.pdf>
- National Survey on Drug Use and Health (NSDUH 2018) substance Abuse and Mental Health Services Administration. <https://www.samhsa.gov/data/data-we-collect/nsduh-national-survey-drug-use-and-health>

กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

962 ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100

ผู้ประสานงาน / Contact persons

หากต้องการทราบรายละเอียดเพิ่มเติม กรุณาสอบถามได้ที่

E-mails : Nipha@nesdc.go.th

โทร. 0-2280-4085 ต่อ 3605

<http://social.nesdc.go.th/>

การเผยแพร่ที่จะมาถึง

เมษายน 2564	พฤษภาคม 2564	มิถุนายน 2564	กรกฎาคม 2564
	รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่ง ปี 2564		
สิงหาคม 2564	กันยายน 2564	ตุลาคม 2564	พฤศจิกายน 2564
รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสอง ปี 2564	- รายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย ปี 2563 - ดัชนีความก้าวหน้าของคน ประจำปี 2564		รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสาม ปี 2564
ธันวาคม 2564	มกราคม 2565	กุมภาพันธ์ 2565	มีนาคม 2565
		รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่และภาพรวม ปี 2564	